

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
« ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ »

**«Η απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο
Δάφνης – Υμηττού και η συμβολή τους στην Τοπική
Ανάπτυξη»**

Όνοματεπώνυμο συγγραφέα : Σκαφιδά Αγγελική

Κόρινθος, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2017

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International Relations

Master Program in
«LOCAL AND REGIONAL DEVELOPMENT AND
ADMINISTRATION »

«The absorption of European funds by the municipality of
Dafni - Ymittos and their contribution to Local
Development»

Name: Skafida Angeliki

Corinth, Greece February 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο πλαίσιο συγγραφής της παρούσας διπλωματικής θα ήταν παράλειψη αν δεν ευχαριστούσα όλους όσους με βοήθησαν και μου συμπαραστάθηκαν στην εκπόνησή της

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Σκλιά Παντελή και τον συνεργαζόμενο διδάσκοντα του ΔΔΠΜΣ κύριο Γκέκα Ράλλη και για την εμπύχωση, τις πολύτιμες συμβουλές, την καθοδήγηση και την βοήθεια που μου παρείχαν καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής.

Ευχαριστώ επίσης όλους τους διδάσκοντες του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών του ΔΔΠΜΣ για τις γνώσεις που μου μετέδωσαν κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες:

- Στο Δήμαρχο Δάφνης – Υμηττού κ. Μιχαήλ Ι. Σταυριανουδάκη για την πολύτιμη υποστήριξή του και την προθυμία του αφενός να μου παραχωρήσει τη συνέντευξη η οποία παρουσιάζεται στα παραρτήματα της διπλωματικής και αφετέρου χορήγησης από τα αρχεία του Δήμου στοιχείων, φωτογραφιών και οποιοδήποτε υλικού κρίθηκε χρήσιμο για να τεκμηριωθεί η παρούσα διπλωματική
- Στην κα Νέζη Δήμητρα, Γενική γραμματέα του Δήμου, τον κ. Βερούκιο Δημήτριο, Δημοτικό Σύμβουλο και υπεύθυνο του τμήματος παιδείας του Δήμου και την κυρία Κυπραίου Ελένη, υπεύθυνη του Μουσείου Γ. Μπουζιάνη, που άμεσα και με πολύ μεγάλη χαρά μου παραχώρησαν συνεντεύξεις οι οποίες επίσης παρουσιάζονται στα παραρτήματα, από τις οποίες αντλήθηκαν σημαντικές πληροφορίες.
- Στον κ. Καράμπαμπα Θάνο, Δημοτικό Σύμβουλο και υπεύθυνο του Τεχνικού τμήματος του Δήμου, τον κ. Οικονόμου Γιώργο, Προϊστάμενο Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών, όλους τους συναδέλφους και τη διοίκηση του Δήμου για τη βοήθειά τους συγκέντρωσης περαιτέρω χρήσιμου υλικού.
- Στους συναδέλφους και τους ωφελούμενους των προγραμμάτων «Βοήθεια στο σπίτι» και «ΚΗΦΗ» αλλά και τους καταστηματάρχες που με βοήθησαν στην συμπλήρωση των ερωτηματολογίων.

Τέλος ευχαριστώ την οικογένειά μου, τους φίλους μου και όλους όσους με βοήθησαν και με στήριξαν με κάθε τρόπο για την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού μου στην Τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και αυτοδιοίκηση.

«Η απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού και η συμβολή τους στην Τοπική Ανάπτυξη»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών κονδυλίων από τον δήμο Δάφνης – Υμηττού και την συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη. Παρουσιάζονται συνοπτικά οι σημαντικότερες θεωρίες και ορισμοί γύρω από την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη και η διαχρονική τους εξέλιξη, καθώς και οι σημαντικότεροι παράγοντες που συντελούν στην προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Γίνεται ακόμη παρουσίαση της περιφερειακής πολιτικής και της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παρουσιάζονται το ΕΣΠΑ 2007 – 2013 και το ΕΣΠΑ 2014 – 2020, με έμφαση στο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 που αποτελεί και το βασικό χρηματοδοτικό πλαίσιο από το οποίο χρηματοδοτούνται έργα και δράσεις με τη χρηματοδότηση της Ε.Ε. αυτή την περίοδο στη χώρα μας. Γίνεται εκτενής αναφορά στα έργα και τις δράσεις που πραγματοποίησε ο δήμος Δάφνης – Υμηττού αξιοποιώντας τα διαθέσιμα Ευρωπαϊκά κονδύλια, παρουσιάζονται τα βασικά έργα υποδομών που πραγματοποιήθηκαν, καθώς και τα δύο βασικά προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού, το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» και το πρόγραμμα «Κέντρο Ημερήσια Βοήθειας Ηλικιωμένων». Ακόμη, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας στους επαγγελματίες της περιοχής, τις εργαζόμενες και τους ωφελούμενους των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου, γύρω από τα έργα και τις δράσεις που υλοποίησε ο δήμος. Με βάση τα ευρήματα της έρευνας ο δήμος Δάφνης – Υμηττού κατάφερε να αξιοποιήσει αποτελεσματικά τα Ευρωπαϊκά κονδύλια για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και μπορεί να αποτελέσει πρότυπο και για άλλους δήμους της χώρας.

Λέξεις κλειδιά: ευρωπαϊκά κονδύλια, Δήμος Δάφνης - Υμηττού, προγράμματα ΕΣΠΑ, τοπική ανάπτυξη

«The absorption of European funds by the municipality DAFNIS - YMITTOU and their contribution to Local Development»

ABSTRACT

This Master's Thesis examines how the municipality of Dafni and Ymittos made use of funds available from the European Union to promote local growth. We provide a concise overview of local and regional growth theories and definitions, as well as their evolution over time, along with the most important determinants of local and regional growth. We present the European Union's Regional Policy and its Cohesion Policy, along with an overview of NSRF 2007 – 2013 and NSRF 2014- 2020, with an emphasis on NSRF 2014 – 2020, which constitutes the main financing framework for the financing of projects and actions in Greece for the current period. We provide an extensive overview of the various projects and actions that the municipality of Dafni and Ymittos was able to carry out using funds from the European Union, such as investment on infrastructure projects as well as social policy programs, namely, "Help at Home" and "Daily Care Centre for the Elderly". Furthermore, we present the results of our survey among local professionals and personnel and participants in the municipality's main social policy programs. We conclude that the municipality of Dafni and Ymittos was able to efficiently utilize funds from the European Union and can serve as an example for other municipalities across Greece.

Keywords: European funds, municipality of Dafni and Ymittos, programmes of ESPA, local development

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Περιεχομένων	6
Ευρετήριο Πινάκων και Διαγραμμάτων.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	6
ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	6
2.1 Το θεωρητικό υπόβαθρο.....	6
2.2 Ο ρόλος της παγκοσμιοποίησης	8
2.3 Πολιτικές προώθησης της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.....	9
2.4 Η σημασία των θεσμών για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	14
Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΙ ΤΟ ΕΣΠΑ.....	14
3.1 Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική και Πολιτική Συνοχή.....	14
3.2 Παρουσίαση του ΕΣΠΑ	17
3.2.1 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007 – 2013	18
3.2.1 Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 – 2020	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	28
Ο ΔΗΜΟΣ ΔΑΦΝΗΣ - ΥΜΗΤΤΟΥ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ	28
4.1. Ο δήμος Δάφνης - Υμηττού	28

4.2 Η αξιοποίηση του ΕΣΠΑ από τον δήμο Δάφνης - Υμηττού	30
4.2.1 Οι δράσεις του δήμου Δάφνης - Υμηττού	32
4.2.2 Δράσεις κοινωνικής πολιτικής.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	42
Η ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	42
5.1 Τα στοιχεία της έρευνας.....	42
5.1.1 Τα στοιχεία των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής.....	42
5.1.2 Τα στοιχεία των ωφελούμενων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής.....	45
5.1.3 Τα στοιχεία των καταστηματαρχών	45
5.2 Απαντήσεις των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής.....	48
5.3 Απαντήσεις των ωφελούμενων γύρω από τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής	53
5.4 Απαντήσεις των καταστηματαρχών της περιοχής.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.....	73
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	73
Συμπληρωματικό μέρος.....	76
Α) Παραρτήματα :.....	76
Α1) Ερωτηματολόγιο καταστηματαρχών περιοχών του Δήμου που αναπλάστηκαν.....	76
Α2) Ερωτηματολόγιο εργαζομένων των προγραμμάτων «ΚΗΦΗ» και «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ».....	79
Α3) Ερωτηματολόγιο ωφελουμένων των προγραμμάτων «ΚΗΦΗ» και «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ».....	82
Β) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:	87
Β1) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ κ. ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΥΔΑΚΗ	87

Β2) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ κ. ΒΕΡΥΚΙΟ ΔΗΜΗΤΡΙΟ, ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΟ ΚΑΙ ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΑΦΝΗΣ – ΥΜΗΤΤΟΥ 92

Β3) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΑΦΝΗΣ – ΥΜΗΤΤΟΥ ΚΑ ΝΕΖΗ ΔΗΜΗΤΡΑ..... 93

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... 98

Ελληνική..... 98

Ξενόγλωσση 99

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες..... 102

Ευρετήριο Πινάκων και Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 3.1 Διαχρονική απορρόφηση του ΕΣΠΑ στην Ελλάδα από το 2009 έως και το 2016.....	16
Διάγραμμα 3.2 Στόχος απορρόφησης των κονδυλίων του ΕΣΠΑ και απορρόφηση που επιτεύχθηκε από το 2009 έως το 2014	17
Διάγραμμα 3.3 Γεωγραφική κατανομή των πόρων του ΕΣΠΑ την περίοδο 2009 – 2016	17
Πίνακας 3.1. Ο Προϋπολογισμός των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 – 2020.....	20
Πίνακας 3.2. Ο Προϋπολογισμός των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 – 2020	22
Πίνακας 4.1 Οικονομικά στοιχεία του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι»	37
Πίνακας 4.2 Οικονομικά στοιχεία του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων»	39
Πίνακας 5.1. Η ηλικιακή κατανομή των εργαζόμενων στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων»	42
Πίνακας 5.2. Η ηλικιακή κατανομή των εργαζόμενων στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων»	42
Πίνακας 5.3. Απαντήσεις των εργαζόμενων στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» για το αν χρειάζονται επιπλέον εκπαίδευση	43
Πίνακας 5.4. Πόσο ικανοποιημένοι πιστεύουν πως είναι οι ωφελούμενοι από τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου οι εργαζόμενοι σε αυτά;	47
Πίνακας 5.5. Εκτίμηση των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής για το κατά πόσο θα βοηθούσε στη λειτουργία τους η συμμετοχή εθελοντών από την τράπεζα χρόνου	48

Πίνακας 5.6. Πώς θεωρούν τη συνεργασία τους με τα υπόλοιπα στελέχη της δομής οι εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου.....	48
Πίνακας 5.7. Πώς θεωρούν τη συνεργασία τους με τις υπηρεσίες του δήμου οι εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής	49
Πίνακας 5.8. Βαθμός ικανοποίησης των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου από την εργασία τους.....	49
Πίνακας 5.9. Πόσο ικανοποιημένοι δηλώνουν οι ωφελούμενοι του ΚΗΦΗ από τις υπηρεσίες του προγράμματος;	52
Πίνακας 5.10. Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι ωφελούμενοι από τον χώρο που πραγματοποιείται το πρόγραμμα ΚΗΦΗ.....	53
Πίνακας 5.11. Τι υπηρεσίες λαμβάνουν οι ωφελούμενοι του ΚΗΦΗ από το προσωπικό του προγράμματος	54
Πίνακας 5.12. Αισθάνονται οι ωφελούμενοι του ΚΗΦΗ κάποια μορφή ασφάλεια από τη συμμετοχή τους σε αυτό;	54
Πίνακας 5.13. Πρόσθετες υπηρεσίες του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» που θα ήθελαν οι ωφελούμενοι	55
Πίνακας 5.14. Οικονομική επιβάρυνση των ωφελούμενων του προγράμματος ΚΗΦΗ σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας του προγράμματος.....	56
Πίνακας 5.15. Πώς θα άλλαζε η καθημερινότητα των ωφελούμενων αν σταματούσε η λειτουργία του ΚΗΦΗ	56
Πίνακας 5.16. Τι θα έλειπε περισσότερο στους ωφελούμενους του προγράμματος ΚΗΦΗ αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος.....	57
Πίνακας 5.17. Πόσο ευχαριστημένοι είναι οι ωφελούμενοι από τις υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι».....	59
Πίνακας 5.18. Ποιες νοσηλευτικές υπηρεσίες χρειάζονται οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι».....	60

Πίνακας 5.19. Ποιες υπηρεσίες οικιακής φροντίδας χρειάζονται οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι».	61
Πίνακας 5.20. Πόσο συχνά χρειάζονται οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» την επίσκεψη κοινωνικής λειτουργού.....	62
Πίνακας 5.21. Παρέχει η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» κάποια μορφή ασφάλειας στους ωφελούμενους;	62
Πίνακας 5.22. Πρόσθετες υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» που πρότειναν οι ωφελούμενοι	63
Πίνακας 5.23. Οικονομική επιβάρυνση των ωφελούμενων του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας του προγράμματος	64
Πίνακας 5.24. Πώς θα άλλαζε η καθημερινότητα των ωφελούμενων αν σταματούσε η λειτουργία του «Βοήθεια στο Σπίτι».....	64
Πίνακας 5.25. Τι θα έλειπε περισσότερο στους ωφελούμενους του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος.....	65
Πίνακας 5.26. Πόσο πιστεύουν οι επαγγελματίες της περιοχής συνέβαλαν τα έργα ανάπτυξης στα αποτελέσματα της επιχείρησής τους.....	66
Πίνακας 5.27. Διαφοροποιήθηκε το κοινωνικό επίπεδο των πελατών των καταστημάτων της περιοχής μετά τα έργα ανάπλασης;.....	67
Πίνακας 5.28. Η επίδραση στην απασχόληση στα τοπικά καταστήματα των έργων ανάπλασης.....	67
Πίνακας 5.29. Αναβαθμίστηκε το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής των πολιτών που διαμένουν γύρω από τις περιοχές που αναπλάστηκαν;.....	68
Πίνακας 5.30. Αυξήθηκε η επισκεψιμότητα των περιοχών που αναπλάστηκαν;	69
Πίνακας 5.31. Αυξήθηκαν ή μειώθηκαν τα δημοτικά τέλη μετά τα έργα ανάπλασης;	70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1.1 Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών η περιφερειακή πολιτική αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό εργαλείο για την προώθηση των προσπαθειών κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης στην προσπάθεια των εθνικών και τοπικών αρχών να επιτύχουν μία σειρά κοινωνικών στόχων όπως:

- Η επίτευξη ραγδαίων δομικών κοινωνικών αλλαγών, ιδιαίτερα για την επίτευξη της ισότιμης συμμετοχής στα οφέλη της ανάπτυξης για το σύνολο του πληθυσμού και ιδιαίτερα για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες του.
- Η αύξηση της λαϊκής συμμετοχής στον καθορισμό των αναπτυξιακών στόχων, τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στην οργανωτική διαδικασία.
- Η δημιουργία περισσότερο αποτελεσματικών θεσμικών και διοικητικών δομών και οργανωτικών προσεγγίσεων για την υλοποίηση των αναπτυξιακών στόχων και στρατηγικών.
- Την ενσωμάτωση των αναπτυξιακών στρατηγικών για τα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο.
- Την προαγωγή της προστασίας του περιβάλλοντος μέσω της ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών στόχων και προϋποθέσεων στα διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα.

Πολλοί από τους παραπάνω στόχους είναι κοινοί με τους στόχους για την βιώσιμη ανάπτυξη και καθίσταται προφανές ότι μία σύγχρονη και περιεκτική περιφερειακή πολιτική αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την βιώσιμη ανάπτυξη (United Nations Centre for Regional Development, 2012).

Στα πλαίσια της εναρμόνισης της χώρας μας με τις Ευρωπαϊκές αναπτυξιακές κατευθύνσεις, τους στρατηγικούς χειρισμούς και επιλογές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης καλούνται να διαδραματίσουν καίριο ρόλο ως δυναμικοί μοχλοί ανάπτυξης της περιοχής τους.

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης καλούνται, επίσης, να αναδείξουν και να αξιοποιήσουν τα στρατηγικά πλεονεκτήματα της περιοχής τους στα πλαίσια εκπλήρωσης της αποστολής τους στη βάση της οργάνωσης και τους θεσμικού ρόλου τους, όπως αυτός καθορίζεται από τη συνεχή επαφή τους με τα τοπικά προβλήματα και τους πολίτες της περιοχής τους (Μωραΐτου, 2014).

Ιδιαίτερα στα πλαίσια της παρούσας οικονομικής συγκυρίας που διέρχεται η χώρα ο ρόλος των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης καθίσταται καίριος για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής.

Η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα έχει σημαντικές επιπτώσεις και στους διαθέσιμους πόρους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς τόσο οι διαθέσιμοι τοπικοί πόροι όσο και οι εθνικοί πόροι από τον κρατικό προϋπολογισμό μειώνονται συνεχώς. Σε αυτό το πλαίσιο η αξιοποίηση των διαθέσιμων Ευρωπαϊκών κονδυλίων καθίσταται καίριας σημασίας για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης, την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας των πολιτών και ιδιαίτερα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Οι διαθέσιμοι πόροι από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να συμβάλλουν στην πραγματοποίηση έργων αναβάθμισης και επέκτασης των υποδομών και δράσεων κοινωνικής πολιτικής και να αποτελέσουν έτσι διέξοδο για τους δήμους της χώρας που αντιμετωπίζουν ολόένα και διογκούμενα οικονομικά προβλήματα.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να εξετάσει τη βασική ερευνητική υπόθεση εάν και σε ποιο βαθμό η απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων προηγούμενων προγραμματικών περιόδων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού συνέβαλλε στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στην περιοχή του δήμου και σε ποιους τομείς.

Θα εξεταστούν οι επιπτώσεις των έργων και των δράσεων που πραγματοποίησε ο δήμος Δάφνης – Υμηττού, αξιοποιώντας τους Ευρωπαϊκούς πόρους στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας της περιοχής, την γενικότερη οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας των πολιτών μέσω της παροχής ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών.

Η μεθοδολογία στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας επικεντρώνεται, αφενός στην παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου της συγκρότησης του Δήμου, της τοπικής ανάπτυξης και των τοπικών επενδύσεων σε βασικές υποδομές, καθώς και στην εξέταση του βαθμού στον οποίο

οι επενδύσεις σε υποδομές και οι δράσεις κοινωνικής πολιτικής συνέβαλλαν στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και στην κάλυψη των αναγκών και των απαιτήσεων των πολιτών της περιοχής.

Η διπλωματική εργασία επιχειρεί να εξετάσει όλες τις διαστάσεις της τοπικής ανάπτυξης. Έτσι, εξετάζονται από τη μία πλευρά τα οικονομικά αποτελέσματα των έργων που πραγματοποίησε ο δήμος, μέσω ενός δυναμικού κομματιού της τοπικής κοινωνίας, των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στις περιοχές του δήμου που αναπλάστηκαν με ευρωπαϊκά κονδύλια .

Παράλληλα, εξετάζεται και η κοινωνική διάσταση των δράσεων του δήμου, εξετάζοντας τις θέσεις και τις απόψεις των εργαζόμενων και των ωφελούμενων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής που υλοποίησε ο δήμος Δάφνης – Υμηττού. Κατ’ αυτό τον τρόπο μελετάται η επίδραση των πρωτοβουλιών και των δράσεων του δήμου για το σύνολο της τοπικής κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων που χρήζουν κοινωνικής προστασίας από τις τοπικές αρχές.

Τα στοιχεία που θα παρατεθούν θα προέρχονται, από τα τηρούμενα αρχεία του Δήμου Δάφνης -Υμηττού, από συνεντεύξεις που θα διενεργηθούν με τον Δήμαρχο της πόλης, την Γενική Γραμματέα του Δήμου, τον Δημοτικό σύμβουλο υπεύθυνο για τα θέματα παιδείας του Δήμου και την υπεύθυνη του κτιρίου κοσμήματος για την πόλη του Μουσείου Μπουζιάνη και από τις απαντήσεις στα ερωτηματολόγια της έρευνας των καταστηματαρχών των περιοχών που αναπλάστηκαν, των εργαζομένων και εξυπηρετούμενων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου για τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών, προκειμένου να σχηματιστεί μία πλήρης και συνεκτική εικόνα του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, με στόχο την απάντηση του βασικού ερευνητικού ερωτήματος της διπλωματικής εργασίας.

Η δομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας έχει ως εξής:

Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται εν συντομία το θεωρητικό υπόβαθρο της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης και παρατίθενται οι βασικές πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης. Επίσης, καθώς στο σύγχρονο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο η παγκοσμιοποίηση διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, εξετάζεται η επίδραση της στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Ακόμη, εξετάζεται η σημασία και ο ρόλος των θεσμών στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η περιφερειακή πολιτική και η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα όργανα καθορισμού της στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών της Ε.Ε., οι επιδιωκόμενοι στόχοι και οι στρατηγικές υλοποίησης της.

Δίνεται έμφαση στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 – 2013, γνωστότερο στη χώρα μας ως ΕΣΠΑ. Παρατίθενται οι στόχοι του ΕΣΠΑ καθώς και οι διάφορες προτεραιότητες που θέτει, ενώ γίνεται αναλυτική αναφορά και στη διάρθρωση του ΕΣΠΑ σε τομεακά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 που είναι το τρέχον ΕΣΠΑ με διάφορα έργα και δράσεις που χρηματοδοτούνται από αυτό να υλοποιούνται αυτή τη στιγμή στη χώρα μας. Παρουσιάζονται τα 7 τομεακά και 13 επιχειρησιακά προγράμματα, ένα για κάθε περιφέρεια της χώρας, του ΕΣΠΑ 2014 – 2020.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων από τον δήμο Δάφνης – Υμηττού για την υλοποίηση μίας σειράς δράσεων τόνωσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην περιοχή, βελτίωσης της καθημερινότητας των πολιτών, καθώς και ενίσχυσης των κοινωνικών δομών του δήμου.

Παρουσιάζονται χαρακτηριστικά της περιοχής και γίνεται μία σύντομη ιστορική αναδρομή στις περιοχές της Δάφνης και του Υμηττού που συναποτελούν τον σημερινό δήμο Δάφνης – Υμηττού. Αναδεικνύονται τα προβλήματα που αντιμετώπισε ο δήμος Δάφνης - Υμηττού, τόσο εξαιτίας συγκεκριμένων τοπικών παραγόντων όσο και της γενικότερης οικονομικής κρίσης που πλήττει τη χώρα, και η σημασία της αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών κονδυλίων για την περιοχή. Ακόμη, γίνεται παρουσίαση των διαφόρων επενδύσεων που υλοποίησε ο δήμος, αξιοποιώντας, τα Ευρωπαϊκά κονδύλια για την επέκταση και αναβάθμιση των υποδομών της περιοχής, αλλά και των δύο βασικών κοινωνικών προγραμμάτων που υλοποίησε, του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων».

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εμπειρική έρευνα που διεξήχθη στον δήμο Δάφνης – Υμηττού στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων από τους συμμετέχοντες στην έρευνα επαγγελματίες της περιοχής, εργαζόμενους και ωφελούμενους των δύο βασικών κοινωνικών προγραμμάτων που υλοποίησε ο δήμος Δάφνης – Υμηττού, των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων».

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε και την έρευνα που διεξήχθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται διάφορες σημαντικές θεωρίες γύρω από την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, αναλύεται η επίδραση της παγκοσμιοποίησης στο σύγχρονο οικονομικό πεδίο καθώς και οι επιπτώσεις της στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Αναλύεται ακόμη η σημασία των θεσμών για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

2.1 Το θεωρητικό υπόβαθρο

Κατά το δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα μία σειρά σημαντικών οικονομικών θεωριών όπως αυτές των Solow (1956), Swan, (1956), Myrdal (1957), Hirschman (1958) Rostow (1959), έθεσαν τις βάσεις και διαμόρφωσαν το πεδίο της θεωρίας οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης. Ταυτόχρονα, αποτέλεσαν το θεωρητικό υπόβαθρο για τον καθορισμό της αναπτυξιακής πολιτικής τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η προσπάθεια κατανόησης της οικονομικής ανάπτυξης σε έναν διαρκώς μεταβαλλόμενο κόσμο οδήγησε στην ανάδειξη, κατά τις δεκαετίες του '80 και του '90, νέων θεωριών της οικονομικής ανάπτυξης που επιχείρησαν να κατανοήσουν το φαινόμενο της ανάπτυξης σε όλες του τις διαστάσεις και να αναδείξουν όλες τις πτυχές του.

Οι σημαντικότερες αυτές θεωρητικές προσεγγίσεις ήταν η θεωρία της ενδογενούς ανάπτυξης (Romer, 1986 και Lucas, 1988), η νέα οικονομική γεωγραφία (Krugman, 1991 και Krugman, 1995), αλλά και η θεσμική προσέγγιση (Rodrik κ.α., 2004, Acemoglu and Johnson, 2006).

Ο Χριστοφοράκης (2001) διαχωρίζει τις θεωρίες ανάπτυξης σε δύο πρότυπα. Το πρότυπο της ανάπτυξης «από πάνω», το οποίο διαδραμάτισε κυρίαρχο ρόλο μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970, με έμφαση στον κεντρικό σχεδιασμό των πολιτικών και στη συνέχεια στο πρότυπο της ανάπτυξης «από κάτω», το οποίο βασίζεται στην θεωρία της ενδογενούς ανάπτυξης, το οποίο χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη αποκέντρωση και προσδίδει μεγαλύτερη σημασία στο τοπικό στοιχείο.

Σύμφωνα με τον Παπαδασκαλόπουλο (1989) οι τοπικοί παράγοντες βρίσκονται στο επίκεντρο της αναπτυξιακής διαδικασίας μίας περιοχής με την περιφερειακή πολιτική να αποτελεί βασικό

εργαλείο για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, ενώ για τον Barquero (1991) η ανάπτυξη αποτελεί μία διαδικασία διαρθρωτικής αλλαγής που λαμβάνει χώρα με βασικό στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινότητας.

Για τον Williamson (1965) η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη μειώνει τις περιφερειακές ανισότητες. Έτσι, ενώ αρχικά παρατηρούνται διαφορές στην οικονομική δραστηριότητα και στο βιοτικό επίπεδο μεταξύ των περιφερειών, η τοπική ανάπτυξη οδηγεί στη σύγκλιση μεταξύ των περιφερειών και κατά συνέπεια τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Ο Dekker (1995) θεωρεί ότι στο επίκεντρο του σχεδιασμού της τοπικής αναπτυξιακής πολιτικής θα πρέπει να βρίσκονται οι επιχειρήσεις, καθώς θα πρέπει να διαδραματίσουν δυναμικό ρόλο στη διαδικασία διαρθρωτικής αλλαγής που οδηγεί στην τοπική ανάπτυξη και να αναδείξουν τις δημιουργικές ικανότητες της τοπικής κοινωνίας μέρος της οποίας αποτελούν.

Παράλληλα, θεωρεί ότι αναγκαία προϋπόθεση για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης είναι η διάθεση συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στην πραγματοποίηση των διαρθρωτικών αλλαγών που απαιτούνται και είναι αναγκαίες καθώς και η αποτελεσματική και ορθολογική διαχείριση των τοπικών πόρων.

Για τον Quevit (1986) η συμμετοχή των τοπικών φορέων είναι απαραίτητη για τον κατάλληλο σχεδιασμό και την επιτυχή εφαρμογή της αναπτυξιακής πολιτικής. Η συμβολή τους κρίνεται αναγκαία για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης, την ανάδειξη και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, καθώς και στην ανάδειξη του τοπικού στοιχείου ως βασικού πυλώνα προώθησης της αναπτυξιακής διαδικασίας.

Για τους Armstrong και Taylor (1978) οι στόχοι της περιφερειακής και τοπικής αναπτυξιακής πολιτικής ταυτίζονται με τους στόχους της εθνικής πολιτικής ανάπτυξης. Δηλαδή, η περιφερειακή πολιτική επιδιώκει τους ίδιους στόχους με την εθνική αναπτυξιακή πολιτική, τη βέλτιστη κατανομή και αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.

Σε διαφορετική περίπτωση η σπατάλη πόρων οδηγεί σε επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι περιφέρειες αλλά και η εθνική οικονομία συνολικά να υστερούν και να μην αξιοποιούνται στο έπακρο οι αναπτυξιακές δυνατότητες και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτουν.

Για τον Weaver (1979) η περιφερειακή και τοπική αναπτυξιακή πολιτική θα πρέπει να στοχεύει στην κάλυψη των βασικών αναγκών των τοπικών κοινωνιών, καθώς θεωρεί ότι οι τοπικές ανάγκες και λειτουργίες θα πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα της σχεδιαζόμενης αναπτυξιακής πολιτικής. Καθώς οι τοπικές κοινωνίες γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες τους και τα πλεονεκτήματα της περιοχής, είναι σε θέση να συμβάλλουν στον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό της αναπτυξιακής πολιτικής και την κατάλληλη αξιοποίηση της δυναμικής της περιοχής.

2.2 Ο ρόλος της παγκοσμιοποίησης

Η συζήτηση για τον καθορισμό των αναπτυξιακών και περιφερειακών πολιτικών σήμερα πρέπει αναγκαστικά να λάβει υπόψη την επίδραση της παγκοσμιοποίησης στην οικονομική δραστηριότητα και τις κοινωνικές πολιτικές αλλαγές που επέφερε σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης, οι απαρχές της οποίας μπορούν να εντοπισθούν στη δεκαετία του '70, έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην οικονομική γεωγραφία και παρουσιάζει μία σειρά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όσον αφορά την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη.

Στην παρούσα φάση της παγκοσμιοποίησης, και ιδιαίτερα κατά τα τελευταία χρόνια, η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε φάση διεθνούς σύγκλισης (Spence, 2011), με τις φτωχότερες χώρες να συγκλίνουν με τις πλουσιότερες τόσο λόγω δομικών μεταβολών που συντελούνται στο εσωτερικό τους όσο και λόγω του γεγονότος ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις σπεύδουν να εκμεταλλευτούν τις εμπορικές και επενδυτικές ευκαιρίες που παρουσιάζονται στις αναδυόμενες οικονομίες (Barca, McCann και Rodríguez- Pose, 2012).

Παρ' όλα αυτά η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα και οι μορφές οικονομικής ανάπτυξης που παρατηρούνται παρουσιάζουν κάποιες σημαντικές ιδιαιτερότητες.

Το μεγαλύτερο μέρος των περιοχών της Αφρικής, για παράδειγμα, δεν ακολουθεί την ίδια πορεία σύγκλισης με τις υπόλοιπες χώρες και περιοχές χαμηλού εισοδήματος (Venables, 2010). Το παγκόσμιο εμπόριο, λόγω της ανόδου των Ασιατικών οικονομιών και ιδιαίτερα της Ινδίας και της Κίνας, έχει μετατοπιστεί ανατολικά. Ταυτόχρονα, οι τρεις κύριες περιοχές οικονομικής ενσωμάτωσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση, η NAFTA (Βόρεια Αμερική), και η Νοτιοανατολική Ασία, συγκεντρώνουν όλο και μεγαλύτερο ποσοστό της οικονομικής δραστηριότητας.

Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι συγκεκριμένες περιοχές, και ιδιαίτερα οι μεγαλύτερες πόλεις στον κόσμο, συγκεντρώνουν όλο και μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας και του εμπορίου. Παρ' όλα αυτά η οικονομική ανάπτυξη δεν περιορίζεται σε αυτές και αφορά ευρύτερες περιοχές αλλά με διαφορετικό, και πολλές φορές άνιστο, τρόπο σε κάθε χώρα (ΟΟΣΑ, 2006).

Οι αλλαγές που επήλθαν τα τελευταία χρόνια στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη οδήγησαν στην αναθεώρηση των θεωριών γύρω από την οικονομική ανάπτυξη και τη σχέση της με την οικονομική γεωγραφία καθώς και άλλους παράγοντες οι οποίοι βρέθηκαν στο προσκήνιο.

Στο επίκεντρο της συζήτησης γύρω από την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη και τις πολιτικές προώθησης της βρέθηκαν έννοιες όπως η σημασία του ανθρώπινου κεφαλαίου και της καινοτομίας, η σημασία της οικονομικής γεωγραφίας καθώς και των θεσμών που καθορίζουν τις υπάρχουσες κάθε φορά κοινωνικές και οικονομικές δομές και κατά συνέπεια τον τρόπο που λαμβάνει χώρα η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη (Barca, McCann, Rodríguez-Pose, 2012).

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται επίσης στην έννοια του χώρου, καθώς η παγκοσμιοποίηση κατέστησε το τοπικό στοιχείο και τη διάδραση μεταξύ των περιοχών ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία για την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία των περιφερειών και των περιοχών (Rodríguez-Pose, 2011). Η έννοια του χώρου αποκτά πλέον νέα διάσταση καθώς τα αγαθά, οι άνθρωποι και οι ιδέες ταξιδεύουν και διαχέονται ευκολότερα, αλλά, την ίδια στιγμή, ιδιαίτερα σημαντικοί παραγωγικοί συντελεστές παραμένουν συγκεντρωμένοι σε μεγάλες αστικές περιφέρειες και περιοχές. Έτσι, η σημασία του χώρου βρέθηκε στο επίκεντρο της μελέτης γύρω από τον τρόπο με τον οποίο προωθείται η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη (McCann, 2008).

Η προσπάθεια δημιουργίας συγκριτικού πλεονεκτήματος βρέθηκε στον πυρήνα της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης και σε σημαντικό βαθμό θεωρείται ότι η ικανότητα των περιοχών να αναπτύξουν τις τοπικές κοινωνικές, θεσμικές και οικονομικές τους δυνατότητες αποτελεί αναγκαίο στοιχείο για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης (Storper, 1997).

2.3 Πολιτικές προώθησης της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης

Οι πολιτικές για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης παρέμειναν κατά κύριο λόγο αμετάβλητες κατά τις τελευταίες δεκαετίες, παρά το γεγονός ότι έλαβαν χώρα ραγδαίες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές (Lagendijk and Conford, 2000).

Οι τοπικές και περιφερειακές πολιτικές που σχεδιάστηκαν και εφαρμόστηκαν σε διάφορες περιοχές του πλανήτη βασίζονταν στις ίδιες κατευθύνσεις και ήταν σε μεγάλο βαθμό ανάλογες, αν όχι όμοιες. Έδιναν έμφαση στην τομεακή και όχι στη χωρική διάσταση και βασίζονταν είτε σε πολιτικές από την πλευρά της προσφοράς, είτε σε πολιτικές τόνωσης της ζήτησης. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μη λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές ιδιαιτερότητες και να υστερούν σε αποτελεσματικότητα. Ταυτόχρονα, δεν επιχειρούσαν να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής (Chien, 2008).

Ο σχεδιασμός πραγματοποιούνταν κυρίως σε κεντρικό επίπεδο, δίχως να προσδίδεται ιδιαίτερη έμφαση στον τοπικό παράγοντα και η παροχή οικονομικών κινήτρων και επιδοτήσεων αποτελούσαν κεντρικό πυλώνα των τοπικών και περιφερειακών πολιτικών. Σε σημαντικό βαθμό ο σχεδιασμός των τοπικών και περιφερειακών πολιτικών βασίζονταν στην αντιγραφή επιτυχημένων πολιτικών σε άλλες περιοχές, η εφαρμογή των οποίων έλαβε χώρα σε ένα εντελώς διαφορετικό πλαίσιο (Pike κ.α. 2006).

Οι τοπικές και περιφερειακές πολιτικές βασίζονται, επίσης, σε μεγάλο βαθμό στη δημιουργία και επέκταση των υποδομών και στην παροχή κρατικής βοήθειας. Συχνά επιδιώκεται η προσέλκυση επενδύσεων σε περιοχές που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και η οικονομική δραστηριότητα είναι περιορισμένη, μέσω της παροχής οικονομικών κινήτρων, κρατικών επιδοτήσεων και φοροαπαλλαγών. Οι δύο αυτές βασικές κατευθύνσεις είναι ιδιαίτερα δημοφιλής λόγω της ευκολίας εφαρμογής τους αλλά και του γεγονότος ότι ανταποκρίνονται σε αιτήματα των τοπικών κοινωνιών.

Η κατασκευή έργων υποδομής αποτελεί προϋπόθεση για την προώθηση της ανάπτυξης και ταυτόχρονα πάγιο και διαχρονικό αίτημα των τοπικών κοινωνιών. Ταυτόχρονα, μπορούν να πραγματοποιηθούν σχετικά γρήγορα, αλλά προσφέρουν και πολιτικά οφέλη για τις αρχές. Παρ' όλα αυτά μία πολιτική που βασίζεται αποκλειστικά σε αυτούς τους άξονες και δεν προσδίδει τη δέουσα σημασία στους τοπικούς παράγοντες δεν είναι δεδομένο ότι είναι αποτελεσματική για την προώθηση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης (Pike κ.α., 2006).

Σε πολλές περιπτώσεις, παρά το γεγονός ότι η συνολική τους επίπτωση είναι θετική, η πραγματοποίηση έργων υποδομών δεν ήταν επαρκής για την αποτελεσματική προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, και ορισμένες φορές είχαν και το αντίθετο αποτέλεσμα, καθώς οδήγησαν σε μεγαλύτερη οικονομική συγκέντρωση αλλά και στην οικονομική

περιθωριοποίηση περιοχών παρόλο που πραγματοποιήθηκαν σημαντικές επενδύσεις στις υποδομές (dall'Erba και Le Gallo, 2008).

Πολλές φορές τα αποτελέσματα της παροχής οικονομικών κινήτρων και της άσκησης βιομηχανικής πολιτικής για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης ήταν αρνητικά, καθώς οδήγησαν σε σπατάλη πόρων σε φθίνοντες κλάδους αλλά και έργα αμφίβολης αποτελεσματικότητας (Ulltveit-Moe, 2008).

2.4 Η σημασία των θεσμών για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης

Προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών και να προωθηθεί περαιτέρω η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη ο ρόλος των θεσμών έχει βρεθεί στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και λαμβάνει πλέον ολοένα μεγαλύτερη προσοχή.

Για πολλούς ερευνητές η σημασία των θεσμών για την προώθηση της ανάπτυξης είναι εξίσου μεγάλη, αν όχι μεγαλύτερη, συγκριτικά με παράγοντες όπως το φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο, το εμπόριο ή η τεχνολογία (Hall και Jones, 1999).

Αναφορικά με τους θεσμούς που οι ερευνητές αναγνωρίζουν ως ιδιαίτερα σημαντικούς για την προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, ιδιαίτερη σημασία έχει δοθεί στον σεβασμό των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και της έννομης τάξης (Acemoglu, Johnson και Robinson, 2005), το κοινωνικό κεφάλαιο (Boix και Bosner, 1998) και, μεταξύ των ανεπίσημων θεσμών, η οικοδόμηση εμπιστοσύνης (Knack, 2003).

Για τον Fukuyama (2000) οι αποτελεσματικοί θεσμοί οδηγούν στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των οικονομικών δρώντων και στη μείωση του κόστους συναλλαγής, ενώ ο Storper (2005) αναφέρει τον ρόλο τους στην προώθηση της διαφάνειας στη δημόσια ζωή. Για τον North (2005) οι αποτελεσματικοί θεσμοί συμβάλλουν στην αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας και κατά συνέπεια στην προώθηση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Ο Streek (1991) εστιάζει στη σημασία των θεσμών στην προώθηση των δημόσιων αγαθών, ενώ ο Giddens (1990) τονίζει τη σημασία τους για την προώθηση της επιχειρηματικότητας.

Σύμφωνα με τον North (1990), οι θεσμοί αποτελούν τον κρίσιμο καθοριστικό παράγοντα των επιδόσεων μίας οικονομίας και της προώθησης της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Ενώ για τους Rodrik κ.α. (2006) η ποιότητα των θεσμών αποτελεί σημαντικότερο παράγοντα αναφορικά με τις αναπτυξιακές προοπτικές μίας περιοχής, συγκριτικά με άλλους παράγοντες όπως το εμπόριο ή η τοποθεσία.

Οι αποτελεσματικοί θεσμοί επιτρέπουν την προώθηση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης για τις περιοχές που υιοθετούν ένα αποτελεσματικό σύνολο θεσμών, με τη σημασία των θεσμών να καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη στο τοπικό και περιφερειακό επίπεδο (Streek, 1991).

Σύμφωνα με τον Putnam (2000) οι θεσμοί συμβάλλουν στην προώθηση της καινοτομίας και την αύξηση της παραγωγικότητας, επιτρέποντας τον σχεδιασμό αποτελεσματικών πολιτικών οικονομικής ανάπτυξης για τις περιφέρειες.

Οι αποτελεσματικοί τοπικοί και περιφερειακοί θεσμοί θεωρούνται σημαντικοί για την προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας, των επενδύσεων και του εμπορίου, καθώς συμβάλλουν στη μείωση της κοινωνικής και πολιτικής αστάθειας και της αβεβαιότητας (Jütting, 2003). Συμβάλλοντας στη μείωση της αβεβαιότητας δημιουργούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και τη μεταφορά γνώσης και καινοτομίας από άλλες περιοχές (North, 1990).

Παράλληλα, οι θεσμοί συμβάλλουν στην ύπαρξη κινήτρων και αντικινήτρων που προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των τοπικών οικονομικών παραγόντων (Dei Ottati, 1994) και βοηθούν τις περιφέρειες και τις περιοχές να προσαρμοσθούν στις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που συντελούνται (North, 1990).

Η ποιότητα των θεσμών σε μία περιοχή καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις αναπτυξιακές προοπτικές και δυνατότητες της (Healy, 1998). Όσο μεγαλύτερη η συγκέντρωση γνώσης, το κοινωνικό κεφάλαιο, που περιλαμβάνει έννοιες όπως η εμπιστοσύνη, οι κοινωνικές σχέσεις και το πνεύμα συνεργασίας και η διάθεση για συλλογική δράση σε μία περιοχή, τόσο μεγαλύτερη καθίσταται η αναπτυξιακή δυναμική της (Camagni, 2009). Η σημασία των θεσμών θα πρέπει να οδηγήσει στην υιοθέτηση αναπτυξιακών στρατηγικών που θα λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και θα συμβάλλουν στη βελτίωση του τοπικού θεσμικού πλαισίου. Το τοπικό θεσμικό πλαίσιο θα πρέπει να αποτελεί μέρος του σχεδιασμού των τοπικών και περιφερειακών αναπτυξιακών πολιτικών και να επιδιώκεται η στενή συνεργασία με τους τοπικούς θεσμούς για την βελτίωση

της οικονομικής αποτελεσματικότητας καθώς και την προώθηση της αποτελεσματικότητας και των ευεργετικών επιπτώσεων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Τυχόν παράβλεψη της σημασίας των τοπικών θεσμών κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των τοπικών και περιφερειακών πολιτικών μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχία της σχεδιαζόμενης αναπτυξιακής παρέμβασης (Rodríguez-Pose, Andrés, 2013).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΙ ΤΟ ΕΣΠΑ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η περιφερειακή πολιτική και πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο δράσεων και έργων στη χώρα μας κατά την τελευταία δεκαετία, το ΕΣΠΑ.

Παρουσιάζονται οι στόχοι της Ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής και πολιτικής συνοχής καθώς και οι στρατηγικές υλοποίησης τους και παρουσιάζεται ο βασικός στρατηγικός σχεδιασμός.

Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο ΕΣΠΑ 2014 – 2020, που αποτελεί και το τρέχον ΕΣΠΑ, έργα του οποίου υλοποιούνται κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο στη χώρα μας.

3.1 Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική και Πολιτική Συνοχή

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 από τις Η.Π.Α και στη συνέχεια επεκτάθηκε στη διεθνή οικονομία θέτει μία σειρά σημαντικών προκλήσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση και επαναφέρει στο επίκεντρο τη συζήτηση για το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επεξεργάστηκε και υιοθέτησε τη νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική, Ευρώπη 2020, η οποία και αποτελεί τη συνέχεια της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και καθορίζει τους στόχους αλλά και τις προτεραιότητες της Ε.Ε. για την υπέρβαση της διαρκούς και εκτεταμένης κρίσης που διέρχεται.

Η Στρατηγική Ευρώπη 2020 στοχεύει στην δημιουργία «μίας έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομίας με υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010).

Ως έξυπνη ανάπτυξη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορίζει τον στόχο για τη δημιουργία μίας οικονομίας που θα βασίζεται στην γνώση και την καινοτομία, παράγοντες που αποτελούν προϋπόθεση για την ανάπτυξη κάθε σύγχρονης οικονομίας.

Ταυτόχρονα, στοχεύει στην προώθηση της διατηρήσιμης ανάπτυξης, στα πλαίσια μίας αναπτυξιακής πολιτικής που θα βασίζεται στην αποδοτικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων για τη δημιουργία μίας πράσινης αλλά και ταυτόχρονα ανταγωνιστικής οικονομίας με σεβασμό στο περιβάλλον.

Παράλληλα, η οικονομική ανάπτυξη δεν θα πρέπει να συνοδεύεται από κοινωνικούς αποκλεισμούς, αλλά να συμβάλλει στην πρόοδο και την ευημερία όσο το δυνατόν περισσότερων Ευρωπαίων πολιτών. Για την επίτευξη ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς είναι αναγκαία μία οικονομία που θα προσφέρει υψηλή απασχόληση και θα προτάσσει τόσο την κοινωνική όσο και την εδαφική συνοχή (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010).

Με σκοπό την επίτευξη των τριών παραπάνω βασικών στόχων και την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ευρώπη 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει τους παρακάτω στόχους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010):

- Το 75% των ατόμων μεταξύ 20 και 64 ετών στην Ε.Ε. θα πρέπει να έχει απασχόληση και να μην βρίσκεται εκτός αγοράς εργασίας.
- Το 3% του Α.Ε.Π της Ε.Ε θα πρέπει να διατίθεται σε επενδύσεις για Έρευνα και Ανάπτυξη.
- Θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί οι στόχοι του 20/20/20 ως προς το κλίμα και την ενέργεια, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης σε 30% του ποσοστού μείωσης εκπομπών άνθρακα εφόσον αυτό είναι εφικτό από τις επικρατούσες συνθήκες.
- Επέκταση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, αλλά και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, έτσι ώστε το 40% των νέων στην Ε.Ε. να έχουν πτυχίο από τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα και το ποσοστό των Ευρωπαίων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση, χωρίς να ολοκληρώσουν τη βασική εκπαίδευση, να μειωθεί κάτω από το 10%.
- Ο αριθμός των ατόμων που βρίσκονται στα όρια της φτώχειας θα πρέπει να μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια συγκριτικά με τα σημερινά επίπεδα.

Η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική και Πολιτική της Συνοχής προτάσσει δύο σημαντικές διαστάσεις αναφορικά με την περιφερειακή πολιτική και πολιτική συνοχής στους κόλπους της Ε.Ε., την χωρική συνοχή και την χωρική ανάπτυξη.

Η χωρική συνοχή αποτέλεσε στόχο και της συνθήκης της Λισσαβόνας. Όπως αναφέρεται στη Συνθήκη της Λισσαβόνας «η Ένωση, προκειμένου να προαχθεί η αρμονική ανάπτυξη του συνόλου της, αναπτύσσει και εξακολουθεί τη δράση της με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής της συνοχής. Η Ένωση αποσκοπεί, ιδιαίτερα, στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών» Ευρωπαϊκή Ένωση, 2007).

Με την έννοια της χωρικής συνοχής η Ευρωπαϊκή Ένωση προτάσσει την ανάγκη οι πολιτικές που καθορίζονται να λαμβάνουν υπόψη τις χωρικές επιπτώσεις που αυτές επιφέρουν καθώς και την ανάγκη να επιτευχθεί ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των περιοχών και περιφερειών της Ε.Ε.. Ταυτόχρονα, προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα από την εφαρμογή των αναπτυξιακών πολιτικών που υιοθετεί η Ε.Ε. θα πρέπει κατά το σχεδιασμό των πολιτικών αυτών να αναζητηθούν και να αναδειχθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα καθώς και τα μειονεκτήματα της κάθε περιοχής.

Η χωρική συνοχή αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα καθώς επιτρέπει την ανάδειξη των γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων της χώρας που οφείλονται στη μορφολογία της, καθώς αυτή περιλαμβάνει πολλά συμπλέγματα νησιών καθώς και ορεινούς όγκους.

Μία άλλη σημαντική διάσταση που λαμβάνεται υπόψη στην περιφερειακή πολιτική και πολιτική συνοχής Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η χωρική ανάπτυξη. Με την έννοια της χωρικής ανάπτυξης η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Στο πλαίσιο της χωρικής ανάπτυξης επιδιώκεται η εφαρμογή της πολιτικής συνοχής μέσα από μία σειράς ευρωπαϊκών επιτροπών και προγραμμάτων που περιλαμβάνουν:

- ❖ Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παρακολούθησης για τη Χωρική Ανάπτυξη και Συνοχή (Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα ESPON).
- ❖ Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την αειφόρο αστική ανάπτυξη (Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα δικτύωσης πόλεων URBACT II).
- ❖ Την Επιτροπή για την Πολιτική Χωρικής Ανάπτυξης (Territorial Development Policy Committee – TDPC).

3.2 Παρουσίαση του ΕΣΠΑ

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς ή Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης, ανάλογα με την περίοδο υλοποίησης, γνωστότερο ως ΕΣΠΑ, αποτελεί το βασικό πλαίσιο σχεδιασμού και διάθεσης των Ευρωπαϊκών κονδυλίων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο στο πλαίσιο της κάθε χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα τελευταία χρόνια έχουν εισρεύσει στη χώρα μας σημαντικά ευρωπαϊκά κονδύλια στο πλαίσιο της Περιφερειακής Πολιτικής και της Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε. Ταυτόχρονα, έχουν καταβληθεί προσπάθειες για την αύξηση της απορρόφησης των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων, καθώς και την καλύτερη αξιοποίηση των κονδυλίων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης με στόχο την υλοποίηση έργων και δράσεων που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της χώρας και των περιφερειών της.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διαχρονική απορρόφηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ στην Ελλάδα από το 2009 μέχρι και το 2016.

Διάγραμμα 3.1 Διαχρονική απορρόφηση του ΕΣΠΑ στην Ελλάδα από το 2009 έως και το 2016

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016α.

Ενώ στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο ετήσιος στόχος απορρόφησης των κονδυλίων του ΕΣΠΑ και η απορρόφηση του τελικά επιτεύχθηκε κατά το χρονικό διάστημα από το 2009 έως και το 2014.

Διάγραμμα 3.2 Στόχος απορρόφησης των κονδυλίων του ΕΣΠΑ και απορρόφηση που επιτεύχθηκε από το 2009 έως το 2014.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016α.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των πόρων του ΕΣΠΑ που διατέθηκαν στη χώρα μας κατά την περίοδο από το 2009 έως και το 2016.

Διάγραμμα 3.3 Γεωγραφική κατανομή των πόρων του ΕΣΠΑ την περίοδο 2009 – 2016

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016α.

3.2.1 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007 – 2013

Κατά την περίοδο από το 2007 έως και το 2013 στη χώρα μας πραγματοποιήθηκαν έργα και δράσεις με τη χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ 2007 – 2013. Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013 αποτέλεσε τον βασικό σχεδιασμό για την διάθεση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα για την περίοδο 2007-2013.

Βασικό στόχο κατά τον σχεδιασμό του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 αποτέλεσε η αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να προαχθεί η ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας (Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, 2011α).

Για την υλοποίηση των στόχων του ΕΣΠΑ 2007 -2013 και την καλύτερη αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων εκπονήθηκαν 8 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και 5 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 αφορούσαν έργα και δράσεις με στόχο (Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, 2011b):

- Τη βελτίωση των κοινωνικών υποδομών.
- Την προαγωγή της υγείας και της κοινωνικής αλληλεγγύης, μέσω της βελτίωσης και επέκτασης των υποδομών των νοσοκομείων και των δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων υγείας, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας.
- Την ανάδειξη του πολιτισμού, μέσω της ενίσχυσης των βασικών πολιτιστικών υποδομών και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Την πραγματοποίηση έργων προσπελασιμότητας και προστασίας του περιβάλλοντος.
- Την προώθηση πολιτικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- Την υιοθέτηση πολιτικών ενίσχυσης των ορεινών και των νησιωτικών περιοχών, καθώς και των περιοχών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

Ενώ όσον αφορά στα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, το ΕΣΠΑ 2007 – 2013 προέβλεπε οκτώ Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα για την συγκεκριμένη περίοδο δράσεων.

3.2.1 Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 – 2020

Για την περίοδο 2014 – 2020 το ΕΣΠΑ μετονομάστηκε σε Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης. Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 - 2020 εντάσσεται στα πλαίσια του κεντρικού σχεδιασμού της χώρας για την αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων που προέρχονται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Το ΕΣΠΑ 2014 – 2020 στοχεύει να συμβάλει στην αντιμετώπιση των δομικών αδυναμιών της Ελληνικής οικονομίας που είχαν σαν αποτέλεσμα να περιέλθει σε περίοδο παρατεταμένης

ύφεσης. Παράλληλα, η αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων που προκάλεσε η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, ως αποτέλεσμα της ύφεσης της Ελληνικής οικονομίας, αποτελεί έναν επιπλέον στόχο του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014 – 2020.

Το αναπτυξιακό όραμα του ΕΣΠΑ αποτελεί η «συμβολή στην αναγέννηση της ελληνικής οικονομίας με ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας και τη δημιουργία και διατήρηση βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, έχοντας ως αιχμή την εξωστρέφει, καινοτόμο και ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα και γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.» (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016).

Το ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ορίζει πέντε άξονες χρηματοδοτικών προτεραιοτήτων για την ενίσχυση της Ελληνικής οικονομίας. Οι άξονες αυτοί είναι (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016):

- **Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των Ελληνικών επιχειρήσεων, μέσω της ενίσχυσης της ποιοτικής επιχειρηματικότητας με αιχμή την προαγωγή της καινοτομίας και την αύξηση της παραγόμενης εγχώριας προστιθέμενης αξίας.**
- **Την ανάπτυξη και κατάλληλη αξιοποίηση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που διαθέτει η χώρα και την προαγωγή της κοινωνικής ενσωμάτωσης και την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού.**
- **Την προστασία του περιβάλλοντος και τη μετάβαση σε μία οικονομία φιλική προς το περιβάλλον.**
- **Την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό και την ολοκλήρωση των απαραίτητων υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.**
- **Τη βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των φορέων της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.**

Η Εθνική Στρατηγική και οι Περιφερειακές Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση βρίσκονται στο επίκεντρο του αναπτυξιακού σχεδιασμού με βάση το ΕΣΠΑ 2014 - 2020..

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις αποτελούν μία επιπλέον διάσταση του ΕΣΠΑ 2014 – 2020. Στόχος των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων είναι η εκπόνηση μίας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής στρατηγικής για περιοχές οι οποίες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα ή για τις οποίες έχει εντοπιστεί ότι διαθέτουν σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές.

Στα πλαίσια των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων εκπονούνται επενδυτικά σχέδια με τη χρηματοδότηση περισσότερων του ενός ταμείων προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει μία συγκεκριμένη περιφέρεια ή να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι αναπτυξιακές δυνατότητες που διαθέτει (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016).

3.2.1.1 Επιχειρησιακά Προγράμματα στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2014 - 2020

Οι στόχοι του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 υλοποιούνται μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που εντάσσονται στον σχεδιασμό του. Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα είναι προγράμματα η υλοποίηση των οποίων εκτείνεται σε όλη την περίοδο προγραμματισμού 2014 - 2020 και αφορούν τομείς οικονομικής δραστηριότητας ή συγκεκριμένες γεωγραφικές περιφέρειες στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 περιλαμβάνονται 7 Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, για διάφορους τομείς οικονομικής δραστηριότητας σε ολόκληρη την Ελληνική επικράτεια, καθώς και 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που αντιστοιχούν σε κάθε μία από τις διοικητικές περιφέρειες της χώρας.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο συνολικός προϋπολογισμός του κάθε Τομεακού Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθώς και τα ποσά που προήλθαν από πόρους που διέθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο κρατικός προϋπολογισμός της Ελλάδας.

Πίνακας 3.1. Ο Προϋπολογισμός των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 - 2020

	Συνολικός Προϋπολογισμός	Κοινοτικοί Πόροι	Εθνική Συμμετοχή
--	-------------------------------------	-------------------------	-----------------------------

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία.	4.665.144.578 ευρώ	3.646.378.272 ευρώ	1.018.766.306 ευρώ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη.	5.186.665.141 ευρώ	4.333.917.411 ευρώ	852.747.730 ευρώ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση.	2.667.494.908 ευρώ	2.104.926.538 ευρώ	562.568.370 ευρώ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα.	486.913.882 ευρώ	377.228.416 ευρώ	109.685.466 ευρώ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνική Βοήθεια.	401.870.434 ευρώ	317.612.097 ευρώ	84.258.337 ευρώ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.	5.880.192.246 ευρώ	4.718.291.793 ευρώ	1.161.900.453 ευρώ
Επιχειρησιακό	523.406.309 ευρώ	388.777.914 ευρώ	134.628.395 ευρώ

Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας.			
---------------------------------	--	--	--

Πηγή: Με στοιχεία από Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2017, 2016b, 2016c, 2016d, 2016e, 2016f, 2016g, 2016h.

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα στα οποία εντάσσεται κάθε μία από τις διοικητικές περιφέρειες της χώρας στοχεύουν στην ανάδειξη και αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κάθε περιφέρειας, περιλαμβάνουν έργα και δραστηριότητες περιφερειακής κλίμακας και χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2015).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται ο συνολικός προϋπολογισμός του κάθε Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος, καθώς και τα ποσά που προέρχονται από Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και εθνικούς πόρους.

Πίνακας 3.2. Ο Προϋπολογισμός των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014 - 2020

	Συνολικός Προϋπολογισμός	Κοινοτικοί Πόροι	Εθνική Συμμετοχή
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.	507.739.336 ευρώ	406.191.468 ευρώ	101.547.868 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής	964.864.182 ευρώ	771.891.345 ευρώ	192.972.837 ευρώ

Μακεδονίας.			
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας.	330.737.733 ευρώ	264.590.187 ευρώ	66.147.546 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ηπείρου.	325.846.892 ευρώ	260.677.513 ευρώ	65.169.379 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας.	401.130.674 ευρώ	320.904.539 ευρώ	80.226.135 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ιονίων Νήσων.	226.924.699 ευρώ	181.539.758 ευρώ	45.384.941 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας.	490.985.731 ευρώ	392.788.583 ευρώ	98.197.148 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας.	190.052.422 ευρώ	95.026.211 ευρώ	95.026.211 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό	1.139.966.972 ευρώ	911.973.576	227.993.396 ευρώ

Πρόγραμμα Αττικής.		ευρώ	
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πελοποννήσου.	270.342.339 ευρώ	216.273.871 ευρώ	54.068.468 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου.	301.669.499 ευρώ	241.335.599 ευρώ	60.333.900 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Νοτίου Αιγαίου.	168.170.562 ευρώ	84.085.281 ευρώ	84.085.281 ευρώ
Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης.	434.883.125 ευρώ	347.906.498 ευρώ	86.976.627 ευρώ

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2015α.

Όσον αφορά το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής, που αποτελεί το επιχειρησιακό πρόγραμμα που αφορά τη μεγαλύτερη διοικητική περιφέρεια της χώρας και στην οποία εντάσσεται ο δήμος Δάφνης – Υμηττού, ο προϋπολογισμός του ανέρχεται στα 1.139.966.972 ευρώ, με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης να φτάνει τα 911.973.576 ευρώ και τα 227.993.396 ευρώ να χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό της Ελλάδας.

Το πρόγραμμα επιδιώκει την «κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ανασυγκρότηση της Αττικής, ως Περιφέρεια της Ευρώπης, με μοχλούς ανάπτυξης την πολιτιστική της ταυτότητα, τις τοπικές παραγωγικές δυνάμεις, την τεχνολογία και την καινοτομία. Κεντρικό σημείο αναφοράς

αποτελεί η ενεργοποίηση της κοινωνίας των πολιτών και η ενθάρρυνση της συμμετοχής τους στην ολοκληρωμένη και ισόρροπη ανάπτυξη της Αττικής» (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016i).

Στους στόχους του προγράμματος περιλαμβάνονται η αξιοποίηση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και των ερευνητικών υποδομών που διαθέτει η περιφέρεια, η τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της κοινωνικής οικονομίας, η αναβάθμιση των βασικών υποδομών με ιδιαίτερη έμφαση τις υποδομές προστασίας του περιβάλλοντος, η μείωση των χωρικών ανισοτήτων που παρατηρούνται στο εσωτερικό της περιφέρειας και η αντιμετώπιση του φαινομένου της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016i).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττική για την ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας ενισχύει την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων προϊόντων, στηρίζει τις νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) και προωθεί τομείς οικονομικής δραστηριότητας που συνδέονται με την κοινωνική καινοτομία με στόχο την πλήρη ένταξη στην αγορά εργασίας των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Ακόμη, στους στόχους του Επιχειρησιακού Προγράμματος περιλαμβάνονται (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016i):

- ❖ Η βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών.
- ❖ Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- ❖ Η υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς.
- ❖ Η προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων που προέρχονται από αυτή.
- ❖ Η προστασία του περιβάλλοντος και η προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.
- ❖ Η προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και η άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων.

- ❖ Η προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και η υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων.
- ❖ Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και η καταπολέμηση της φτώχειας.
- ❖ Η επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση.
- ❖ Η παροχή τεχνικής βοήθειας μέσω της πραγματοποίησης μελετών, της παροχής εμπειρογνομόνων και συμβούλων και της ενίσχυσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Οι ωφελούμενοι των χρηματοδοτούμενων δράσεων του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττική είναι οι κάτοικοι της Περιφέρειας Αττικής και ιδιαίτερα όσοι ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, οι ηλικιωμένοι, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες, οι παλιννοστούντες ομογενείς, τα άτομα με αναπηρία, οι ψυχικά ασθενείς και οι Ρομά.

Όσον αφορά τους φορείς που μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις χρηματοδότησης στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής αυτοί είναι (Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, 2016i):

- Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές και οι αναπτυξιακοί φορείς, όπως τα υπουργεία και οι εποπτευόμενοι φορείς που ανήκουν σε αυτά, η τοπική αυτοδιοίκηση και οι φορείς της, ΟΤΑ α' και β' βαθμού, και οι αναπτυξιακές εταιρείες των ΟΤΑ.
- Τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, τα ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα, οι τεχνολογικοί φορείς και τα ερευνητικά πανεπιστημιακά ιδρύματα της Περιφέρειας Αττικής.
- Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι νεοφυείς επιχειρήσεις, καθώς και συνεργατικά σχήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο ΔΗΜΟΣ ΔΑΦΝΗΣ - ΥΜΗΤΤΟΥ ΚΑΙ Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται μία σειρά δράσεων που υλοποίησε ο δήμος Δάφνης – Υμηττού στα πλαίσια του στρατηγικού του σχεδιασμού αξιοποιώντας τα Ευρωπαϊκά κονδύλια.

Αρχικά γίνεται μία σύντομη ιστορική αναδρομή της ευρύτερης περιοχής της Δάφνης και του Υμηττού, ενώ παρουσιάζονται και διάφορα στοιχεία γύρω από τον σημερινό δήμο Δάφνης – Υμηττού.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα προβλήματα που αντιμετώπισε ο δήμος για την υλοποίηση των προγραμματικών του δράσεων λόγω της γενικότερης οικονομικής συγκυρίας αλλά και συγκεκριμένων τοπικών ζητημάτων, όπως η κατασκευή του μετρό, που επέφεραν κάμψη στην εμπορική δραστηριότητα και συνεπακόλουθα, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες, μείωση των διαθέσιμων πόρων του δήμου.

Αναδεικνύονται, τέλος, οι δύο βασικοί άξονες στους οποίους κινήθηκε ο δήμος Δάφνης – Υμηττού, και οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο της εμπειρικής έρευνας σε επόμενο κεφάλαιο, η επένδυση σε έργα υποδομής καθώς και η εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής.

4.1. Ο δήμος Δάφνης - Υμηττού

Ο Δήμος Δάφνης Υμηττού βρίσκεται στον νομό Αττικής και προέκυψε από τη συνένωση δύο παλαιότερων δήμων, του Δήμου Δάφνης και του Δήμου Υμηττού, όπως αυτή προήλθε από τις συνενώσεις δήμων και κοινοτήτων σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης.

Ο δήμος Δάφνης Υμηττού υπάγεται διοικητικά στην περιφέρεια Αττικής, ενώ με βάση τον νέο χωροταξικό σχεδιασμό έχει ενταχθεί στην Περιφερειακή Ενότητα Κεντρικού Τομέα Αθηνών, η οποία πέραν του δήμου Δάφνης - Υμηττού περιλαμβάνει επίσης τους δήμους Αθηναίων, Βύρωνα, Γαλασίου, Ζωγράφου, Ηλιούπολης, Καισαριανής, Φιλαδέλφειας, καθώς και τον δήμο Χαλκηδόνας.

Τα όρια των παλαιών δήμων από τη συνένωση των οποίων προήλθε ο δήμος Δάφνης – Υμηττού, αποτελούν και τα δύο τοπικά διαμερίσματα του νέου δήμου, και πιο συγκεκριμένα, το τοπικό διαμέρισμα Δάφνης και το τοπικό διαμέρισμα Υμηττού.

Η λεωφόρος Βουλιαγμένης αποτελεί τον βασικό οδικό άξονα του δήμου, καθώς επιτελεί μία σειρά βασικές λειτουργίες για την εξυπηρέτηση των πολιτών του δήμου αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Σύμφωνα με την τελευταία επίσημη απογραφή του πληθυσμού, που έλαβε χώρα το 2011, ο δήμος Δάφνης - Υμηττού αριθμεί 33.628 μόνιμους κατοίκους ενώ εκτείνεται σε 2,35 τετραγωνικά χιλιόμετρα (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2016).

Η περιοχή που καλύπτει ο πρώην Δήμος Δάφνης έφερε την ονομασία Κατσιπόδι και μέχρι το 1925 ανήκει στον διευρυμένο την εποχή εκείνη Δήμο Αθηναίων. Στη συνέχεια η περιοχή αποσπάστηκε από το Δήμο Αθηναίων και προχώρησε η ένταξη της στη νεοσύστατη τότε κοινότητα Μπραχαμίου (ΦΕΚ 48/Α/27.2.1925) και εν συνεχεία κοινότητα Αγίου Δημητρίου (ΦΕΚ 156/Α/8.8.1928). Στις αρχές της δεκαετίας του '50, και πιο συγκεκριμένα το 1951, προχώρησε η μετονομασία του συνοικισμού Κατσιπόδι σε Δάφνη και του Δήμου Αγίου Δημητρίου σε Δήμο Δάφνης (ΦΕΚ 81/Α/21.3.1951).

Όσον αφορά τον πρώην Δήμο Υμηττού μέχρι και το 1934 αποτελούσε συνοικισμό του Δήμου Αθηναίων. Το 1934 αποσπάται από το Δήμο Αθηναίων και δημιουργείται η κοινότητα Υμηττού η οποία αργότερα, και πιο συγκεκριμένα το 1963, μετατράπηκε σε Δήμο Υμηττού.

Κατά το παρελθόν, σε μία εποχή σημαντικής εξωτερικής και εσωτερικής μετανάστευσης για την Ελληνική κοινωνία, οι δύο δήμοι, που αποτελούν σήμερα το Δήμο Δάφνης – Υμηττού, προσέλκυσαν αρκετούς οικονομικούς μετανάστες, κυρίως από περιοχές της Πελοποννήσου και ιδιαίτερα από τις περιοχές Αρκαδίας και Λακωνίας, καθώς και από την Κρήτη παράλληλα με ένα μικρό ποσοστό προσφύγων από τη Μικρά Ασία (Γεωργακοπούλου, Σταθοπούλου – Σιγάλα, 2002).

Ο βασικός λόγος που οι εσωτερικοί μετανάστες επέλεξαν τις περιοχές αυτές ήταν η εγγύτητα τους στο κέντρο της πρωτεύουσας, γεγονός που προσέφερε αυξημένες δυνατότητες εύρεσης εργασίας καθώς και άμεσης πρόσβασης στις βασικές υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το κόστος διαμονής και απόκτησης κατοικίας στις περιοχές αυτές ήταν χαμηλότερο συγκριτικά με άλλες περιοχές της Αθήνας.

Σημαντικός εργοδότης για την περιοχή υπήρξε το εργοστάσιο του Ελληνικού Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου, γνωστότερο ως ΠΥΡΚΑΛ, το οποίο ιδρύθηκε το 1874. Το συγκεκριμένο εργοστάσιο, γνωστό πλέον ως Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα Α.Β.Ε.Ε (ΕΒΟ ΠΥΡΚΑΛ), το οποίο δραστηριοποιείται ακόμα και σήμερα στην περιοχή, ειδικεύεται στην κατασκευή όπλων και πυρομαχικών για την κάλυψη των αναγκών του Ελληνικού στρατού (Γεωργακοπούλου, Σταθοπούλου – Σιγάλα, 2002).

Πριν τη συγχώνευση τους, τόσο ο στρατηγικός σχεδιασμός όσο και προγραμματικές δράσεις των δύο πρώην δήμων στόχευαν στη μεγιστοποίηση του κοινωνικού οφέλους για την τοπική κοινωνία καθώς και την αειφόρο βιώσιμη τοπική ανάπτυξη, ενώ η γειτνίαση τους είχε σαν αποτέλεσμα να δέχονται την επίδραση των ίδιων εξωτερικών παραγόντων καθώς το εξωτερικό τους περιβάλλον ήταν κοινό (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012).

4.2 Η αξιοποίηση του ΕΣΠΑ από τον δήμο Δάφνης - Υμηττού

Η πρόσφατη οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστο τον Δήμο Δάφνης - Υμηττού. Συνεπώς, λόγω της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης η εμπορική δραστηριότητα καθώς και τα έσοδα του δήμου παρουσίασαν κάμψη.

Ακόμα και πριν την οικονομική κρίση η εμπορική δραστηριότητα στον Δήμο Δάφνης - Υμηττού αντιμετώπιζε διάφορα προβλήματα. Οι καθυστερήσεις στην κατασκευή του μετρό επέφεραν πλήγμα στην οικονομική δραστηριότητα, ενώ και μετά την ολοκλήρωση του έργου η δυνατότητα που προσέφερε στους καταναλωτές για εύκολη και γρήγορη πρόσβαση σε αγορές άλλων περιοχών είχε σαν αποτέλεσμα η περιοχή της πλατείας Καλογήρων καθώς και της ευρύτερης περιοχής να δεχθεί σημαντικό οικονομικό πλήγμα και η εμπορική δραστηριότητα να σημειώσει σημαντική κάμψη.

Πρόσθετο πλήγμα για την εμπορική δραστηριότητα στην περιοχή αποτέλεσε και η κατασκευή του The Mall Αγίου Δημητρίου, η οποία ολοκληρώθηκε το 2004 αμέσως μετά την κατασκευή του μετρό. Σε συνδυασμό με τη λειτουργία του μετρό αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η περιοχή να μεταβληθεί σε περιοχή διέλευσης και όχι τελικού προορισμού για τους καταναλωτές και την πραγματοποίηση των αγορών τους. Συνεπακόλουθα η εμπορικότητα της περιοχής σημείωσε σημαντική κάμψη και τα έσοδα του δήμου Δάφνης Υμηττού μειώθηκαν ανάλογα.

Προκειμένου να αμβλυνθούν οι συνέπειες από τις αρνητικές αυτές εξελίξεις για την οικονομική δραστηριότητα στον δήμο Δάφνης - Υμηττού, ο δήμος αποφάσισε να στραφεί στη βελτίωση και

επέκταση των υποδομών του καθώς και την επένδυση στους τομείς της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, αλλά και της συνολικής ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Στόχο αυτών των ενεργειών αποτέλεσε η τόνωση της εμπορικής δραστηριότητας στην περιοχή καθώς και η στήριξη της επιχειρηματικότητας στα πλαίσια του δήμου.

Η άλλη διάσταση στην οποία κινήθηκε ο δήμος Δάφνης - Υμηττού αποτέλεσε η αναβάθμιση των υπαρχουσών καθώς και η δημιουργία νέων υποδομών που θα συνέβαλλαν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, όπως η ανάπλαση των χωρών πρασίνου και η ανακατασκευή και επέκταση των κοινόχρηστων χώρων καθώς και η δημιουργία ζωνών ασφαλούς διέλευσης και ελεύθερης κίνησης για τους πεζούς.

Ακόμη, στο ίδιο πλαίσιο έγινε προσπάθεια για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών του δήμου με σκοπό τη δημιουργία δομών εξυπηρέτησης των δημοτών εκείνων που χρήζουν κοινωνικής βοήθειας και στήριξης από τις δημοτικές υπηρεσίες με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους

Η επιδεινούμενη οικονομική κατάσταση του δήμου λόγω των μειωμένων επιχορηγήσεων από την κεντρική διοίκηση καθώς και των μειωμένων ίδιων εσόδων λόγω της ύφεσης της εμπορικής δραστηριότητας, σε συνδυασμό με τη διαρκή μείωση των αποδιδόμενων κεντρικών αυτοτελών πόρων, αποτέλεσε σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα για την υλοποίηση της στοχοθεσίας του δήμου.

Ο στρατηγικός προγραμματισμός του δήμου Δάφνης - Υμηττού στόχευε στη δημιουργία προϋποθέσεων για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και τη μείωση της ανεργίας σε αυτή, μέσω της βελτίωσης και επέκτασης των υποδομών, προκειμένου να συμβάλλει στην ποιοτική, πολιτιστική καθώς και αστική αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής του Δήμου (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012).

Προκειμένου ο Δήμος να ξεπεράσει τα προβλήματα χρηματοδότησης που αναφέρθηκαν παραπάνω αναφορικά με την πραγματοποίηση έργων αναβάθμισης της περιοχής και βελτίωσης της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής των πολιτών προχώρησε σε αναζήτηση πόρων μέσω της ένταξης των διαφόρων έργων που σχεδιάστηκαν στη βάση του στρατηγικού του προγραμματισμού σε εθνικά αλλά και ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης.

4.2.1 Οι δράσεις του δήμου Δάφνης - Υμηττού

Οι δράσεις που υλοποίησε ο δήμος Δάφνης - Υμηττού στα πλαίσια της αξιοποίησης των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων από τα διάφορα Ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης κινήθηκαν σε δύο βασικούς άξονες.

Ο πρώτος βασικός άξονας αφορά την αναβάθμιση και επέκταση των βασικών υποδομών του δήμου με στόχο τη βελτίωση της καθημερινότητας του συνόλου των δημοτών. Ο δεύτερος βασικός άξονας δράσεων του δήμου Δάφνης – Υμηττού στοχεύει στην ενίσχυση των κοινωνικών δομών του δήμου, με στόχο την παροχή κοινωνικής υποστήριξης σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, όπως οι ηλικιωμένοι δημότες, για την ικανοποίηση των βασικών αναγκών τους και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους(Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012).

4.2.1.1 Έργα βελτίωσης των υποδομών

Όσον αφορά στα έργα βελτίωσης των υποδομών του δήμου, οι δράσεις που ανέλαβε η δημοτική αρχή είχαν τρεις κατευθύνσεις, την αναβάθμιση των σχολικών και πολιτιστικών υποδομών, την υποστήριξη και ενίσχυση της της εμπορικής δραστηριότητας στην περιοχή, καθώς και την ανακατασκευή και βελτίωση των χώρων για τους πεζούς και τη βελτίωση του οδικού δικτύου της περιοχής.

Όσον αφορά στα έργα βελτίωσης των σχολικών υποδομών του Δήμου (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012):

- Προχώρησε η κατασκευή του νέου τριώροφου 4^{ου} Γυμνασίου Δάφνης με χρηματοδότηση από το Γ Κ.Π.Σ. με τη δαπάνη να ανέρχεται σε 2.332.308,53 €.
- Κατασκευάστηκε το τέταρτο δημοτικό σχολείο Δάφνης σε οικόπεδο το οποίο απαλλοτριώθηκε από το Δήμο, με χρηματοδότηση από το Γ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης με πόρους που έφτασαν τα 2.400.000 ευρώ.

Η κατασκευή των δύο νέων αυτών σχολικών χώρων ξεκίνησε το 2005 ενώ διατέθηκαν στη σχολική κοινότητα για την κάλυψη των αναγκών της τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο του 2007 αντιστοίχως. Τα δύο νέα αυτά σχολικά κτίρια καλύπτουν τις σύγχρονες ανάγκες της εκπαιδευτικής κοινότητας προσφέροντας αναβαθμισμένες και σύγχρονες εκπαιδευτικές

εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν αίθουσα εκδηλώσεων, καθώς και υπόγειες αποθήκες για την ασφαλή φύλαξη του αρχειακού υλικού της σχολικής κοινότητας.

- Προχώρησε ακόμη η κατασκευή πράσινων δωμαίων στις τaráτσες του 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου καθώς και του 3^{ου} Γυμνασίου και Λυκείου του Υμηττού. Το πρόγραμμα κατασκευής των πράσινων δωμαίων στα σχολεία του Υμηττού, καθώς και η διαμόρφωση τμημάτων περιμετρικών οδών των σχολείων σε δρόμους ήπιας κυκλοφορίας χρηματοδοτήθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττική 2010 - 2011 και ο προϋπολογισμός του έργου ανήλθε στα 450.646,30 8 €.

Το έργο περιελάμβανε ακόμη τη διαμόρφωση των οδών από την οδό Ιονίων Νήσων έως και την οδό Θεόδωρου Κολοκοτρώνη σε δρόμους ήπιας κυκλοφορίας δημιουργήθηκε νέος χώρος πρασίνου και τοποθετήθηκαν παγκάκια με ενσωματωμένο φως. Το έργο στόχευε να καταστήσει ασφαλέστερη την προσέλευση και αποχώρηση των μαθητών από τις σχολικές μονάδες με την ταυτόχρονη αισθητική αλλά και περιβαλλοντική αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής.

- Στην περαιτέρω αναβάθμιση των εκπαιδευτικών δομών της περιοχής συνέβαλαν:
 - α) το έργο της κατασκευής βρεφονηπιακού σταθμού επί της οδού Αμάλθειας και Ασπένδου, που χρηματοδοτήθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττική 2012 – 2015, ενώ ο προϋπολογισμός του ανήλθε στα 2.100.000 € με την κατασκευή του νέου παιδικού σταθμού να πραγματοποιείται σε ιδιόκτητο οικόπεδο του Δήμου το οποίο βρίσκεται στη δημοτική κοινότητα Υμηττού και καλύπτει συνολική έκταση 545,58 m² και β) το έργο Κατασκευής Παιδικού σταθμού επί της οδού Αλεξανδρείας 32-34 σε ιδιόκτητο οικόπεδο του δήμου στη Δημοτική Κοινότητα Δάφνης, που χρηματοδοτήθηκε από το Γ` ΚΠΣ (2005-2008) με προϋπολογισμό δαπάνης 1.000.000,00€ με ενταγμένο στην ίδια χρηματοδότηση το υποέργο «Εξοπλισμός Παιδικού σταθμού Αλεξανδρείας 32-34» (2008-2009). Ο νέος τριώροφος Παιδικός σταθμός, είναι συνολικής επιφάνειας 563 μ².

Οι δυο νέοι αυτοί βρεφονηπιακοί σταθμοί εξυπηρετούν 30 παιδιά 18 νήπια καθώς και 12 βρέφη ο πρώτος και ο δεύτερος 82 παιδιά, 23 βρέφη και 59 νήπια. Διαθέτουν σύγχρονους χώρους που διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία τους και περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις για το προσωπικό και τη διοίκηση του βρεφονηπιακού σταθμού, χώρους στάθμευσης καθώς και εγκαταστάσεις για την κάλυψη των αναγκών σίτισης και ασφαλούς φύλαξης των παιδιών που φιλοξενούνται σε αυτούς . Παράλληλα,

κατασκευάστηκαν αίθουσες πολλαπλών χρήσεων για την ανάπτυξη διαφόρων δραστηριοτήτων στους χώρους αυτούς.

Αναφορικά με τα έργα τόνωσης της εμπορικής δραστηριότητας στο Δήμο Δάφνης Υμηττού αυτά περιλάμβαναν (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012):

- Την ανακατασκευή και βελτίωση του πολεοδομικού ιστού της περιοχής Σωρού Δάφνης για την ανάδειξη του εμπορικού κέντρου και την ανάκαμψη της τοπικής οικονομίας έπειτα από τα προβλήματα που προκάλεσαν οι καθυστερήσεις στην κατασκευή του μετρό, ένα έργο το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Γ' Κ.Π.Σ. 2004 - 2007 και ο προϋπολογισμός για το οποίο ανήλθε στα 2.854. 493,65 € . Το έργο στόχευε στην αύξηση της επισκεψιμότητας της περιοχής και στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας σε αυτή μέσω της ανακατασκευής και αναμόρφωσης των πεζοδρομίων. Η αναβάθμιση των γενικότερων υποδομών στην περιοχή είχε σαν στόχο την αύξηση της λειτουργικής χρηστικότητας τους καθώς και της βελτίωσης της προσβασιμότητας και ασφάλειας των πεζών.
- Ακόμη, πραγματοποιήθηκαν βελτιώσεις του οδικού δικτύου της περιοχής του δήμου Δάφνης - Υμηττού με πόρους που έφθασαν τα 2.170.000 € και οι οποίοι προήλθαν από το Γ' Κ.Π.Σ. 2006 - 2008. Στόχος του έργου ήταν να καταστούν οι δρόμοι και τα πεζοδρόμια της περιοχής φιλικά προς επισκέπτες και τους δημότες έτσι ώστε να τονωθεί η εμπορικότητα της περιοχής μέσω της ανακατασκευής οδών και μετατροπής τους σε δρόμους ήπιας κυκλοφορίας καθώς και της βελτίωσης και ανακατασκευής των πεζοδρομίων στο κέντρο της πόλης και ειδικότερα στην περιοχή που βρίσκεται ο σταθμός του μετρό Δάφνης.

Όσον αφορά τα έργα για τη βελτίωση της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής των πολιτών αυτά περιλάμβαναν(Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012):

- Την ανακατασκευή πεζοδρομίων οδών, ένα έργο προϋπολογισμού 2.000.000 €, η χρηματοδότηση του οποίου προήλθε από το πρόγραμμα Θησέας 2006 - 2007. Το έργο αφορούσε την ανακατασκευή των κατεστραμμένων πεζοδρομίων της ευρύτερης περιοχής καθώς και την εγκατάσταση χαμηλού φωτισμού προκειμένου να διασφαλισθεί η ασφαλής κυκλοφορία των πεζών καθώς και των ατόμων με αναπηρία σε συνδυασμό με την φύτευση χαμηλής βλάστησης με σκοπό να μειωθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση που οφείλεται στην κυκλοφορία των οχημάτων.
- Επίσης, ο δήμος Δάφνης – Υμηττού προχώρησε στην ανακατασκευή των πεζοδρομίων καθώς και την αποκατάσταση και βελτίωση του ηλεκτροφωτισμού επί της οδού

Εθνάρχου Μακαρίου, ένα έργο με προϋπολογισμό ύψους ενός 1.800.000 € και χρηματοδότηση από το επιχειρησιακό πρόγραμμα ΘΗΣΕΑΣ 2005 - 2007. Το έργο στόχευε στην αναβάθμιση της κεντρικής οδού της περιοχής, της οδού Εθνάρχου Μακαρίου, προχωρώντας στη βελτίωση των πεζοδρομίων για τους πεζούς με τη χρήση περιβαλλοντικά φιλικών υλικών καθώς και την εγκατάσταση χαμηλού φωτισμού έτσι ώστε να καταστεί ασφαλέστερη διέλευση των πεζών καθώς η συγκεκριμένη οδός ενώνει το νότιο άκρο της πόλης με το κέντρο της.

- Ακόμη, από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττική 2013 – 2015 χρηματοδοτήθηκε η ανακατασκευή του οδοστρώματος σε διάφορες οδούς του δήμου Δάφνης - Υμηττού. Ο προϋπολογισμός του έργου ανήλθε στο 1.990.000€. Στόχος του έργου ήταν η βελτίωση των οδοστρωμάτων βασικών οδών της περιοχής που εξυπηρετούν την τοπική καθώς και την υπερτοπική κυκλοφορία με τη χρήση σύγχρονων υλικών που θα συνέβαλαν θετικά στη βελτίωση της ασφάλειας των πεζών και των οχημάτων που διέρχονται από τις συγκεκριμένες οδούς.

Επίσης, έγιναν και μια σειρά έργα που στοχεύουν στην αναβάθμιση της γενικότερης ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και του αστικού περιβάλλοντος περιοχής. Τα έργα αυτά ήταν (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012):

- Η ανακατασκευή των παιδικών χαρών του Δήμου Δάφνης, ένα έργο ύψους 600.000€ με χρηματοδότηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΘΗΣΕΑΣ 2006 - 2007. Στα πλαίσια του συγκεκριμένου έργου ο δήμος προχώρησε στην αναβάθμιση των ανοιχτών παιδικών χαρών της περιοχής προκειμένου κάθε γειτονιά του δήμου να διαθέτει μία ασφαλή για τα παιδιά παιδική χαρά, με στόχο τη βελτίωση της καθημερινότητας των παιδιών και των οικογενειών τους.
- Ένα ιδιαίτερα σημαντικό έργο για την περιοχή υπήρξε το έργο αστικής αναζωογόνησης και ανάπλασης περιοχών της δημοτικής κοινότητας Δάφνης. Ο προϋπολογισμός του έργου ανήλθε στα 11.200.000,00€ και χρηματοδοτήθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττική 2014 - 2015.

Το έργο αυτό στόχευε στην αναζωογόνηση των βορειοδυτικών περιοχών της δημοτικής κοινότητας Δάφνης με έμφαση στην αύξηση των χώρων πρασίνου καθώς και στη βελτίωση της προσβασιμότητας στην περιοχή για την ανάπτυξη πολιτιστικών καθώς και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Στα πλαίσια του συγκεκριμένου έργου πραγματοποιήθηκε εκτεταμένη αστική ανάπλαση της περιοχής, ενώ δημιουργήθηκαν νέα και καλύτερα πεζοδρόμια καθώς και ράμπες

για τα άτομα με προβλήματα κινητικότητας ενώ βελτιώθηκε τόσο ο ηλεκτροφωτισμός όσο και οι διαθέσιμοι χώροι στάθμευσης στην περιοχή.

- Τέλος, η κατασκευή του μουσείου Γ. Μπουζιάνη συμβάλλει στην πολιτιστική αναβάθμιση της περιοχής. Η χρηματοδότηση του έργου προήλθε από το Γ' Κ.Π.Σ. και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Πολιτισμός 2008 – 2010, ενώ ο προϋπολογισμός του ανήλθε στα 2.715.922,74€.

Το πρότυπο Πολιτιστικό Κέντρο του δήμου Δάφνης - Υμηττού φέρει το όνομα του εξπρεσιονιστή ζωγράφου, Γιώργου Μπουζιάνη, που έζησε και δημιούργησε στη Δάφνη και στοχεύει στη μελέτη και τη διάσωση καθώς και στην προβολή στο ευρύτερο κοινό του έργου του αλλά και στην παραγωγή καλλιτεχνικών δράσεων που συμβάλουν στην αναβάθμιση της πολιτιστικής ζωής στην περιοχή (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012).

4.2.2 Δράσεις κοινωνικής πολιτικής

Στα πλαίσια άσκησης κοινωνικής πολιτικής ο Δήμος Δάφνης Υμηττού αξιοποίησε τα Ευρωπαϊκά κονδύλια για την υλοποίηση δύο βασικών κοινωνικών προγραμμάτων που στόχο έχουν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας των ηλικιωμένων δημοτών του δήμου. Παράλληλα, οι δράσεις αυτές συμβάλλουν και στην τόνωση της απασχόλησης στην περιοχή μέσω των προσλήψεων για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας των προγραμμάτων αυτών (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012).

4.2.2.1 Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι»

Ένα από τα δύο βασικά προγράμματα άσκησης κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Δάφνης - Υμηττού αποτελεί το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» το οποίο τέθηκε σε λειτουργία το 2002 με χρηματοδότηση από το Γ' Κ.Π.Σ. Η στόχευση του προγράμματος αφορά την παροχή υπηρεσιών σε άτομα τρίτης ηλικίας χαμηλού εισοδήματος ή ατόμων που δεν μπορεί να τους παρέχει την απαραίτητη στήριξη το άμεσο οικογενειακό τους περιβάλλον, με σκοπό τη βελτίωση της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής τους.

Σκοπός του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» αποτελεί η αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία, προκειμένου να διασφαλισθεί η αξιοπρεπής διαβίωση τους και η παροχή υποστήριξης στους ίδιους και το άμεσο οικογενειακό τους περιβάλλον.

Το πρόγραμμα για την επίτευξη των στόχων του, που αποτελεί η παροχή συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης παράλληλα με τη νοσηλευτική φροντίδα καθώς και τη συντροφιά σε άτομα που διαβιούν μόνα τους, στελεγχώνεται από μία κοινωνιολόγο και μία κοινωνική λειτουργό, τέσσερις νοσηλευτές καθώς και τρεις οικογενειακές βοηθούς (Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού, 2017a).

Στις αρμοδιότητες της κοινωνιολόγου και της κοινωνικής λειτουργού περιλαμβάνονται η παροχή συμβουλευτικής καθώς και ψυχολογικής στήριξης καθώς και η διεκπεραίωση των υποθέσεων των ωφελούμενων με τα ασφαλιστικά ταμεία και τους άλλους φορείς του δημοσίου καθώς και η παραπομπή τους στις εκάστοτε αρμόδιες υπηρεσίες για την διεκπεραίωση των υποθέσεων τους.

Αναφορικά με τους νοσηλευτές, οι αρμοδιότητες τους αφορούν την παροχή πρωτοβάθμιων υπηρεσιών περίθαλψης στις κατοικίες των οφειλόμενων καθώς και η παροχή βοήθειας προς αυτούς γύρω από θέματα ατομικής υγιεινής και η εκπαίδευση των συγγενών γύρω από τη φροντίδα των ατόμων αυτών. Επίσης, στις υπηρεσίες που παρέχουν περιλαμβάνεται η συνοδεία των ατόμων που εξυπηρετούνται από το πρόγραμμα σε διάφορες υπηρεσίες υγείας καθώς και η συνταγογράφηση των απαραίτητων φαρμάκων τους.

Οι οικογενειακοί βοηθοί ασχολούνται με την προμήθεια βασικών ειδών για τους ηλικιωμένους, την καθαριότητα του σπιτιού τους καθώς και την διεκπεραίωση διαφόρων εξωτερικών τους υποθέσεων, όπως για παράδειγμα η εξόφληση λογαριασμών. Επίσης, οι οικογενειακοί βοηθοί αναλάμβαναν να κρατούν συντροφιά στους ανθρώπους αυτούς, πολλοί από τους οποίους είναι κοινωνικά απομονωμένοι και έχουν την ανάγκη ανθρώπινης παρουσίας στην καθημερινότητα τους (Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού, 2017a).

Αυτή τη στιγμή το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» παρέχει βασικές υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης σε 197 δημότες του δήμου Δάφνης – Υμηττού. Η συχνότητα των επισκέψεων των στελεχών του προγράμματος καθορίζεται με βάση τις εκάστοτε ανάγκες του κάθε ατόμου και ποικίλουν από επισκέψεις σε καθημερινή ή εβδομαδιαία βάση ή και σπανιότερα ανάλογα με τη φροντίδα που επιτάσσει η κατάσταση του κάθε ωφελούμενου του προγράμματος (Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού, 2017a).

Η χρηματοδότηση του προγράμματος καλύπτει τις ανάγκες μισθοδοσίας και τα διάφορα έξοδα που προκύπτουν για τις ανάγκες λειτουργίας του. Μετά το 2013 λόγω δυσκολιών που ανέκυψαν

για τη χρηματοδότηση του προγράμματος από πόρους που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση η λειτουργία του προγράμματος χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται τα οικονομικά στοιχεία, όπως η πηγή χρηματοδότησης αλλά και το ποσό χρηματοδότησης για τη λειτουργία του προγράμματος κατ' έτος, για το πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού «Βοήθεια στο σπίτι» ((Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού, 2017b).

Πίνακας 4.1 Οικονομικά στοιχεία του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι»

ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ		
ΕΤΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΠΟΣΟ ΑΝΑ ΕΤΟΣ
5-9-2002/4-9-2005	Γ' ΚΠΣ	205.019,48
5-9-2005/31-8-2008	Γ' ΚΠΣ	242.700,00
1-9-2008/31-12-2009	ΕΣΠΑ	133.167,03
1-1-2010/31-12-2010	ΕΣΠΑ	81.554,09
2011	ΕΣΠΑ	107.946,00
2012	ΕΣΠΑ	180.839,20
2013-2014	Εθνικοί πόροι	161.839,26
2014-2015	Εθνικοί πόροι	196.401,16
2016	Εθνικοί πόροι	144.199,54

4.2.2.2 Το πρόγραμμα Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων

Ένα άλλο πρόγραμμα που αφορά την παροχή κοινωνικής υποστήριξης σε ηλικιωμένους δημότες που το έχουν ανάγκη είναι το «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων». Το πρόγραμμα υλοποιείται από τον Δήμο Δάφνης Υμηττού από το έτος 2003 και χρηματοδότηση του προέρχεται από το Γ' Κ.Π.Σ. (Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού, 2017b).

Σκοπός του προγράμματος αποτελεί η αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και η παροχή υποστήριξης σε ηλικιωμένα άτομα τα οποία συμμετέχουν στο πρόγραμμα και στα οποία προσφέρεται κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους ολιγοήμερης παραμονής κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Το πρόγραμμα «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» αποσκοπεί στη στήριξη των ατόμων τρίτης ηλικίας των οποίων το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον αντιμετωπίζει κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα και δεν είναι σε θέση να τους προσφέρει την απαραίτητη υποστήριξη και την οποία αναλαμβάνει να τους παράσχει το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Το πρόγραμμα στοχεύει στην εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας των ηλικιωμένων αυτών ατόμων αλλά και των μελών της οικογένειάς τους.

Αυτή τη στιγμή το συγκεκριμένο πρόγραμμα εξυπηρετεί 25 άτομα στα οποία παρέχονται υπηρεσίες προσωρινής φιλοξενίας και σίτισης. Το προσωπικό του προγράμματος αποτελείται από μία νοσηλεύτρια, καθώς και δύο κοινωνικούς φροντιστές και μία οικογενειακή βοηθό (Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού, 2017a).

Τα στελέχη του προγράμματος παρέχουν στα άτομα που εξυπηρετούνται από αυτό υπηρεσίες νοσηλευτικής φροντίδας, φροντίδας για την ικανοποίηση των άμεσων καθημερινών αναγκών διαβίωσης τους, ενώ υπάρχει μέριμνα και για την ατομική τους υγιεινή. Παράλληλα, λειτουργούν προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης καθώς και ανάπτυξης των λειτουργικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των ατόμων αυτών.

Επίσης, παρέχονται υπηρεσίες μετακίνησης στα ωφελούμενα άτομα τρίτης ηλικίας που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, από και προς τους χώρους του προγράμματος (Δήμος Δάφνης – Υμηττού, 2012).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα οικονομικά στοιχεία αναφορικά με την πηγή χρηματοδότησης και το ποσό που διατέθηκε για τη λειτουργία του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» σε ετήσια βάση (Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού, 2017b).

Πίνακας 4.2 Οικονομικά στοιχεία του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων»

Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων		
ΕΤΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΠΟΣΟ ΑΝΑ ΕΤΟΣ
17-7-2003 /16-7-2006	Γ' ΚΠΣ	167.763,65
17-7-2006/31-8-2008	Γ' ΚΠΣ	208.923,90
1-9-2008/16-9-2010	Γ' ΚΠΣ	45.177,55
2011	ΕΣΠΑ	250.000
2012	ΕΣΠΑ	196.500
2013	ΕΣΠΑ	68.378,91
2014	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	123.000

2015	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	66.443,50
-------------	----------------------	------------------

1-1-2016/30-6-2016	ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	33.219,29
---------------------------	----------------------	------------------

1-7-2016/30-6-2017	ΕΣΠΑ 2014-2020	81.276 (μελλοντική εκταμίευση)
---------------------------	-----------------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η εμπειρική έρευνα που διεξήχθη μεταξύ των επαγγελματιών του Δήμου Δάφνης – Υμηττού που δραστηριοποιούνται στις περιοχές που αναπλάστηκαν, καθώς και μεταξύ των εργαζόμενων και των ωφελούμενων των δύο κύριων προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού, των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων».

Παρατίθενται τα στοιχεία της έρευνας καθώς και οι απαντήσεις των επαγγελματιών της περιοχής γύρω από τον βαθμό ικανοποίησης τους από τις δράσεις του δήμου Δάφνης Υμηττού για την αναβάθμιση των υποδομών και της εμπορικότητας της περιοχής και την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας σε αυτή, καθώς και των εργαζόμενων και ωφελούμενων των δύο προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής γύρω από τον τρόπο λειτουργίας τους καθώς και τυχόν προτάσεις τους για τη βελτίωσή τους.

5.1 Τα στοιχεία της έρευνας

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 138 ωφελούμενοι και 12 από τους 13 εργαζόμενους των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού, 8 εργαζόμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» και 4 εργαζόμενοι του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων».

5.1.1 Τα στοιχεία των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής

Όσον αφορά τους εργαζόμενους των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» και τα 12 στελέχη των προγραμμάτων είναι γυναίκες. Από τις 12 εργαζόμενες των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής, οι 5 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41 – 50 ετών, 3 στην ηλικιακή ομάδα άνω των 51 ετών, 3 στην ηλικιακή ομάδα 30 – 40 ετών και 1 εργαζόμενη ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 31- 40 ετών.

Πίνακας 5.1. Η ηλικιακή κατανομή των εργαζόμενων στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων»

Ηλικιακή Ομάδα	Παρατηρήσεις
20-29	0
30-40	3
31-40	1
41-50	5
51+	3

Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση οι 3 εργαζόμενες είναι ανύπαντρες, ενώ οι 8 από αυτές δήλωσαν ότι είναι παντρεμένες και 1 διαζευγμένη.

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» οι 2 από αυτές είναι απόφοιτοι δημοτικού, οι 4 απόφοιτοι λυκείου και οι 6 εργαζόμενες απόφοιτες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 5.2. Η ηλικιακή κατανομή των εργαζομένων στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων»

Μορφωτικό Επίπεδο	Παρατηρήσεις
Δημοτικό	2
Γυμνάσιο	0
Λύκειο	4
ΤΕΙ, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές σπουδές	6

Οι περισσότερες εργαζόμενες των κοινωνικών προγραμμάτων του δήμου Δάφνης – Υμηττού διαθέτουν πλέον εκτεταμένη εμπειρία γύρω από τη λειτουργία του προγράμματος το οποίο στελεχώνουν, με τις 6 από αυτές να απασχολούνται σε αυτό από την έναρξη λειτουργίας του προγράμματος, 5 από αυτές να διαθέτουν εμπειρία στην λειτουργία του προγράμματος για πάνω από 8 έτη και 1 εργαζόμενη να διαθέτει εμπειρία 5 με 7 έτη.

Αναφορικά με την επαγγελματική κατάσταση των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου πριν την πρόσληψη τους, οι 4 από αυτές ήταν εργαζόμενες και οι 8 αναζητούσαν εργασία όντας εκτός αγοράς εργασίας. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την

κοινωνική διάσταση αυτών των προγραμμάτων και όσον αφορά τους εργαζόμενους σε αυτά για την, έστω περιορισμένη, τόνωση της απασχόλησης στην περιοχή του δήμου Δάφνης -Υμηττού.

Από τις 12 εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης Υμηττού οι 10 δήλωσαν ότι γνώριζαν το αντικείμενο απασχόλησης τους πριν την πρόσληψη τους στην παρούσα εργασία τους, η 1 δήλωσε ότι δεν το γνώριζε, ενώ 1 ακόμα εργαζόμενη δήλωσε ότι το γνώριζε περίπου. Μία εργαζόμενη είχε σχετικά μικρή εμπειρία στο αντικείμενο απασχόλησης της, οι 8 εργαζόμενες δήλωσαν ότι είχαν αρκετά εκτεταμένη εμπειρία στο αντικείμενο του προγράμματος που απασχολούνται, ενώ άλλη μία εργαζόμενη δεν είχε καθόλου εμπειρία στο αντικείμενο που απασχολείται σήμερα.

Για το αν χρειάζονται περαιτέρω εκπαίδευση στο αντικείμενο που απασχολούνται σήμερα, οι 5 από τις εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού δήλωσαν ότι δεν χρειάζονται καθόλου εκπαίδευση, η 1 δήλωσε ότι πιστεύει ότι χρειάζεται ελάχιστη εκπαίδευση, 3 δήλωσαν ότι χρειάζονται μέτρια εκπαίδευση, ενώ άλλες 2 δήλωσαν ότι θεωρούν πως χρειάζονται αρκετή εκπαίδευση. Άλλη μία εργαζόμενη δήλωσε πως χρειάζεται εκπαίδευση σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Πίνακας 5.3. Απαντήσεις των εργαζόμενων στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» για το αν χρειάζονται επιπλέον εκπαίδευση

	Παρατηρήσεις
Καθόλου	5
Ελάχιστα	1
Μέτρια	3
Αρκετά	2
Πάρα Πολύ	1

5.1.2 Τα στοιχεία των ωφελούμενων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των ωφελούμενων των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» και τα στοιχεία γύρω από αυτούς, αυτά είναι:

Στα προγράμματα συμμετέχουν συνολικά 222 ωφελούμενοι (197 στο Βοήθεια στο σπίτι και 25 στο ΚΗΦΗ). Στην έρευνα έλαβαν μέρος 138 ωφελούμενοι. Οι 34 ωφελούμενοι είναι άνδρες και οι 104 γυναίκες. Από το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» συμμετέχουν 113 ωφελούμενοι και από το πρόγραμμα «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» 25 ωφελούμενοι.

Οι 9 ωφελούμενοι των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» είναι έως 65 ετών, οι 51 μεταξύ 66 και 75 ετών και οι 78 από 76 ετών και άνω. Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση, οι 17 είναι ανύπαντροι, οι 26 παντρεμένοι, οι 12 είναι διαζευγμένοι και άλλοι 83 ωφελούμενοι των προγραμμάτων έχουν χηρέψει.

Όσον αφορά το μορφωτικό τους επίπεδο οι 79 είναι απόφοιτοι δημοτικού, οι 43 απόφοιτοι γυμνασίου, οι 7 έχουν αποφοιτήσει από το λύκειο και άλλοι 7 ωφελούμενοι είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

5.1.3 Τα στοιχεία των καταστηματάρχων

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 172 καταστηματάρχες. Από αυτούς οι 6 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18 -25, οι 38 στην ηλικιακή ομάδα 26 – 35, οι 53 στην ηλικιακή ομάδα 36 – 45, άλλοι 53 στην ηλικιακή ομάδα 46 -55, 19 στην ηλικιακή ομάδα 56 – 65 και τέλος άλλοι 3 καταστηματάρχες είναι 66 ετών και άνω.

Αναφορικά με την οικογενειακή τους κατάσταση οι 57 είναι ανύπαντροι, οι 92 παντρεμένοι, άλλοι 20 είναι διαζευγμένοι και 4 έχουν χηρέψει.

Το μορφωτικό τους επίπεδο έχει ως εξής:

- Οι 4 είναι απόφοιτοι δημοτικού.
- Οι 18 είναι απόφοιτοι γυμνασίου.
- Οι 65 είναι απόφοιτοι λυκείου.

- Οι 41 είναι απόφοιτοι ΙΕΚ ή σχολής μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Οι 44 είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ή κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου.

Όσον αφορά τα έτη δραστηριοποίησης τους στην περιοχή του δήμου Δάφνης Υμηττού:

- Οι 33 δραστηριοποιούνται στην περιοχή από 0 έως 3 έτη.
- Οι 43 δραστηριοποιούνται στην περιοχή από 4 έως 8 έτη.
- Οι 41 δραστηριοποιούνται στην περιοχή από 8 έως 12 έτη.
- Οι 55 δραστηριοποιούνται στην περιοχή για χρονικό διάστημα από 12 έτη και άνω.

Ενώ όσον αφορά τα έτη δραστηριοποίησης τους στο ίδιο αντικείμενο:

- Οι 20 δραστηριοποιούνται στο ίδιο αντικείμενο από 0 έως 3 έτη.
- Οι 49 δραστηριοποιούνται στο ίδιο αντικείμενο από 4 έως 8 έτη.
- Οι 37 δραστηριοποιούνται στο ίδιο αντικείμενο από 8 έως 12 έτη.
- Οι 66 δραστηριοποιούνται στο ίδιο αντικείμενο για χρονικό διάστημα από 12 έτη και άνω.

Για τους λόγους που επέλεξαν να δραστηριοποιηθούν στην περιοχή, οι καταστηματάρχες που συμμετείχαν στην έρευνα έδωσαν τις ακόλουθες απαντήσεις:

- Οι 38 γιατί υπήρχε ήδη οικογενειακή επιχείρηση.
- Οι 18 γιατί είναι ιδιοκτήτες του ακινήτου που στεγάζεται η επιχείρηση.
- Οι 14 γιατί το ενοίκιο ήταν φθηνότερο σε σχέση με άλλες περιοχές.
- Οι 26 γιατί η περιοχή είναι πιο ασφαλής σε σχέση με άλλες.
- Οι 19 γιατί υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

- Οι 12 γιατί υπάρχει φθηνότερο ενοίκιο σε σχέση με άλλες περιοχές, η περιοχή είναι πιο ασφαλής συγκριτικά με άλλες και γιατί υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.
- Οι 3 γιατί υπήρχε ήδη οικογενειακή επιχείρηση, η περιοχή είναι πιο ασφαλής συγκριτικά με άλλες και γιατί υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.
- Οι 6 γιατί είναι ιδιοκτήτες του ακινήτου, η περιοχή είναι πιο ασφαλής συγκριτικά με άλλες και γιατί υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.
- Οι 9 γιατί το ενοίκιο είναι φθηνότερο συγκριτικά με άλλες περιοχές και υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.
- Οι 11 γιατί η περιοχή είναι πιο ασφαλής συγκριτικά με άλλες και γιατί υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.
- Οι 2 γιατί είναι ιδιοκτήτες του ακινήτου και υπάρχει φθηνότερο ενοίκιο σε σχέση με άλλες περιοχές.
- Οι 3 γιατί υπήρχε ήδη οικογενειακή επιχείρηση και είναι ιδιοκτήτες του ακινήτου.
- Οι 8 γιατί υπάρχει φθηνότερο ενοίκιο σε σχέση με άλλες περιοχές και η περιοχή είναι πιο ασφαλής συγκριτικά με άλλες.
- Οι 3 γιατί υπήρχε ήδη οικογενειακή επιχείρηση και η περιοχή είναι πιο ασφαλής συγκριτικά με άλλες.
- Και από ένας καταστηματάρχης γιατί υπήρχε ήδη οικογενειακή επιχείρηση και γιατί υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, γιατί είναι ιδιοκτήτης του ακινήτου και γιατί υπάρχει εύκολη πρόσβαση με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, γιατί υπήρχε ήδη οικογενειακή επιχείρηση, η περιοχή είναι πιο ασφαλής συγκριτικά με άλλες και το ενοίκιο είναι φθηνότερο σε σχέση με άλλες περιοχές.

Τέλος, οι 80 από τους 172 καταστηματάρχες της περιοχής του δήμου Δάφνης – Υμηττού που συμμετείχαν στην έρευνα διαθέτουν κατάστημα που καταβάλλει στον δήμο δημοτικά τέλη, ενώ οι 92 δεν είναι υπόχρεοι καταβολής δημοτικών τελών.

5.2 Απαντήσεις των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής

Αναφορικά με την άποψη των εργαζομένων σε αυτά για τον τρόπο λειτουργίας των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης - Υμηττού «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» προέκυψαν τα ακόλουθα στοιχεία από την έρευνα.

Οι εργαζόμενοι στα κοινωνικά προγράμματα του δήμου πιστεύουν ότι σε συντριπτικό ποσοστό οι εξυπηρετούμενοι πολίτες είναι ευχαριστημένοι από τις παρεχόμενες υπηρεσίες με τους 7 στους 12 να απαντούν ότι πιστεύουν ότι οι ωφελούμενοι των προγραμμάτων είναι αρκετά ικανοποιημένοι από αυτά και τους υπόλοιπους 5 να θεωρούν ότι οι ωφελούμενοι είναι πάρα πολύ ευχαριστημένοι από τις υπηρεσίες που τους παρέχονται.

Πίνακας 5.4. Πόσο ικανοποιημένοι πιστεύουν πως είναι οι ωφελούμενοι από τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου οι εργαζόμενοι σε αυτά;

Πιστεύετε ότι οι ωφελούμενοι είναι ικανοποιημένοι από την εργασία σας ;	Απαντήσεις
Καθόλου	0
Ελάχιστα	0
Μέτρια	0
Αρκετά	7
Πάρα Πολύ	5

Οι εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού θεωρούν πως η συμμετοχή σε αυτά από εθελοντές από την τράπεζα χρόνου θα μπορούσε να βοηθήσει στην λειτουργία των προγραμμάτων και την βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται από αυτά, με τις 9 να απαντούν ότι θα βοηθούσε αρκετά και 1 να απαντά ότι θα βοηθούσε πάρα πολύ. Από την άλλη πλευρά, 2 εργαζόμενες θεωρούν ότι η συμμετοχή εθελοντών από την τράπεζα χρόνου δεν θα βοηθούσε καθόλου τη λειτουργία των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου.

Πίνακας 5.5. Εκτίμηση των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής για το κατά πόσο θα βοηθούσε στη λειτουργία τους η συμμετοχή εθελοντών από την τράπεζα χρόνου.

Πιστεύετε πως θα βοηθούσε το πρόγραμμα και τις υπηρεσίες που παρέχονται αν θα συμμετείχαν σε αυτό εθελοντές ή άτομα από την τράπεζα χρόνου;	Απαντήσεις
1. Καθόλου	2
2. Ελάχιστα	0
3. Μέτρια	0
4. Αρκετά	9
5. Πάρα Πολύ	1

Οι εργαζόμενες στα προγράμματα «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» θεωρούν την συνεργασία τους με τα υπόλοιπα άτομα της δομής ιδιαίτερα ικανοποιητική με τις 7 από τις 12 εργαζόμενες να την χαρακτηρίζουν πολύ καλή και τις υπόλοιπες 5 να την θεωρούν ικανοποιητική.

Πίνακας 5.6. Πώς θεωρούν τη συνεργασία τους με τα υπόλοιπα στελέχη της δομής οι εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου.

Η συνεργασία σας με τα υπόλοιπα άτομα της δομής	Απαντήσεις
Δεν υπάρχει	0
Ικανοποιητική	5
Πολύ καλή	7

Σε ανάλογο βαθμό θετική κρίνουν και τη συνεργασία τους με τις υπόλοιπες υπηρεσίες του δήμου, με τις 8 στις 12 να τη χαρακτηρίζουν ως πολύ καλή και τις υπόλοιπες 4 να τη θεωρούν ικανοποιητική.

Πίνακας 5.7. Πώς θεωρούν τη συνεργασία τους με τις υπηρεσίες του δήμου οι εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής.

Η συνεργασία σας με τις υπηρεσίες του δήμου είναι ;	Απαντήσεις
Δεν υπάρχει	0
Ικανοποιητική	4
Πολύ καλή	8

Αναφορικά με τη συνολική ικανοποίηση τους από την εργασία τους, γύρω από ζητήματα όπως οι απολαβές τους, ο τρόπος λειτουργίας του προγράμματος κλπ. οι εργαζόμενες στα κοινωνικά προγράμματα του δήμου Δάφνης – Υμηττού εμφανίζονται σε γενικές γραμμές αρκετά ικανοποιημένες.

Σε μία κλίμακα από το 1 έως το 10 όσον αφορά τον βαθμό ικανοποίησης τους, οι 8 από αυτές βαθμολογούν την ικανοποίηση τους από την εργασία τους με 8, μία με 9 και άλλη μία με 7, ενώ μόλις 2 δεν εμφανίζονται ιδιαίτερα ικανοποιημένες από την παρούσα εργασία τους βαθμολογώντας τις γενικότερες συνθήκες με 5.

Πίνακας 5.8. Βαθμός ικανοποίησης των εργαζομένων στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου από την εργασία τους.

Βαθμός	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Απαντήσεις	0	0	0	0	2	0	1	8	1	0

Αναφορικά με το εάν τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης -Υμηττού θα πρέπει να παρέχουν κάποια επιπλέον υπηρεσία προκειμένου να συμβάλλουν στην βελτίωση της ποιότητα ζωής των ωφελούμενων και των δημοτών γενικότερα, 4 εργαζόμενες πιστεύουν ότι κάτι τέτοιο δεν είναι αναγκαίο. Οι υπόλοιπες 7 προτάσσουν κυρίως τη βελτίωση της ιατρικής φροντίδας που παρέχει το πρόγραμμα, με την προσθήκη ιατρών που θα επισκέπτονται τους ωφελούμενους στις κατοικίες τους για να τους παρέχουν ιατρική φροντίδα κατ' οίκον, αλλά και την προσθήκη ενός φυσιοθεραπευτή.

Ανάμεσα στις προτάσεις περιλαμβάνονται και η παροχή ψυχαγωγίας και η δημιουργία διαφόρων δραστηριοτήτων για τους ωφελούμενους των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού. Επίσης, ενώ επίσης μία εργαζόμενη προτείνει την επέκταση του προγράμματος για να παρέχει βοήθεια και υποστήριξη στους αστέγους της περιοχής.

Οι εργαζόμενες ιεραρχούν τα κυριότερα πλεονεκτήματα που προσφέρει το πρόγραμμα στους ωφελούμενους ως εξής:

- Οι περισσότερες, οι 4 από τις 12, ιεραρχούν ως σημαντικότερο πλεονέκτημα των προγραμμάτων την αίσθηση ασφάλειας στους ωφελούμενους, από 3 απάντησαν ότι σημαντικότερο πλεονέκτημα του προγράμματος αποτελεί τόσο η ψυχολογική υποστήριξη και η φροντίδα υγιεινής που παρέχουν, αντίστοιχα. Από μία απάντηση ως το σημαντικότερο πλεονέκτημα των προγραμμάτων έλαβαν η φροντίδα και η εξυπηρέτηση του προσωπικού και η συντροφιά, ενώ καμία απάντηση δεν έλαβε η παροχή φαγητού.
- Όσον αφορά το δεύτερο σημαντικότερο πλεονέκτημα των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού, 4 εργαζόμενες απάντησαν ότι αποτελεί η παροχή συντροφιάς στους ωφελούμενους, από 3 απαντήσεις έλαβαν η παροχή φροντίδας γύρω από την υγιεινή και η ψυχολογική στήριξη, αντίστοιχα. Δύο εργαζόμενες αξιολόγησαν ως δεύτερο σημαντικότερο πλεονέκτημα των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού την παροχή συντροφιάς στους ωφελούμενους.
- Ως το τρίτο σημαντικότερο πλεονέκτημα των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου οι 5 εργαζόμενες απάντησαν ότι είναι η παροχή συντροφιάς, οι 3 εργαζόμενες απάντησαν ότι είναι η φροντίδα και η εξυπηρέτηση του προσωπικού, 2 απάντησαν ότι είναι η ασφάλεια που παρέχεται στους ωφελούμενους και από μία απάντηση έλαβαν η παροχή φαγητού και φροντίδας γύρω από την υγιεινή.
- Τέταρτο στην ιεράρχηση των σημαντικότερων πλεονεκτημάτων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού έρχεται η βοήθεια με το φαγητό για την πλειοψηφία των εργαζομένων με 5 απαντήσεις, ακολουθεί η ασφάλεια με 4 απαντήσεις, η φροντίδα και εξυπηρέτηση του προσωπικού με 2 απαντήσεις και τέλος η βοήθεια σε ζητήματα υγιεινής με μία απάντηση.
- Ως πέμπτο σημαντικότερο πλεονέκτημα των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής έρχεται η παροχή ψυχολογικής στήριξης με 5 απαντήσεις, ακολουθεί η βοήθεια γύρω από την υγιεινή με 3 απαντήσεις και από μία απάντηση έλαβαν το φαγητό, η φροντίδα και η εξυπηρέτηση του προσωπικού, η συντροφιά και η ασφάλεια.

- Τέλος, έκτο και τελευταίο από τα πλεονεκτήματα των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού οι εργαζόμενες σε αυτά, οι 5 εργαζόμενες κατέταξαν τη φροντίδα και την εξυπηρέτηση του προσωπικού, τη συντροφιά 3 εργαζόμενες και ακολουθούν με μία απάντηση η κάθε μία οι υπηρεσίες που σχετίζονται με το φαγητό, τη φροντίδα και την εξυπηρέτηση του προσωπικού, τη συντροφιά και την ασφάλεια.

Αναφορικά με την ιεράρχηση των εκπαιδευτικών αναγκών των ωφελούμενων ηλικιωμένων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής ώστε να προσαρμόζονται καλύτερα στις απαιτήσεις της καθημερινότητας τους, οι εργαζόμενες στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού έδωσαν τις ακόλουθες απαντήσεις.

- ❖ Ως σημαντικότερη εκπαιδευτική ανάγκη των ωφελούμενων ηλικιωμένων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής θεωρούν την εκπαίδευση γύρω από τη σωστή λήψη φαρμάκων 6 εργαζόμενες, την ασφάλεια και την καθαριότητα 3 εργαζόμενες, την ενδυνάμωση μνήμης 2 εργαζόμενες και μία εργαζόμενη την εκπαίδευση γύρω από θέματα αυτοφροντίδας.
- ❖ Ως δεύτερη σημαντικότερη εκπαιδευτική ανάγκη των ωφελούμενων ηλικιωμένων των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής θεωρείται η ενδυνάμωση της μνήμης από 5 εργαζόμενες, η εκπαίδευση γύρω από θέματα αυτοφροντίδας για 4 εργαζόμενες, η εκπαίδευση γύρω από τη σωστή λήψη φαρμάκων για 2 εργαζόμενες και η ασφάλεια και η καθαριότητα για μία εργαζόμενη.
- ❖ Ως τρίτη σημαντικότερη εκπαιδευτική ανάγκη αξιολογείται η εκπαίδευση γύρω από θέματα ασφάλειας και καθαριότητας για 6 εργαζόμενες, η εκπαίδευση γύρω από θέματα που αφορούν τη σωστή λήψη φαρμάκων για 3 εργαζόμενες, η ενδυνάμωση μνήμης για 2 εργαζόμενες και η εκπαίδευση γύρω από θέματα αυτοφροντίδας για μία εργαζόμενη.
- ❖ Τέλος, ως τέταρτη σημαντικότερη εκπαιδευτική ανάγκη, αξιολογούν την εκπαίδευση γύρω από θέματα αυτοφροντίδας 6 εργαζόμενες, την ενδυνάμωση μνήμης 3 εργαζόμενες, την εκπαίδευση γύρω από θέματα ασφάλειας και καθαριότητας 2 εργαζόμενες και μία εργαζόμενη την εκπαίδευση γύρω από θέματα σωστής λήψης φαρμάκων.

5.3 Απαντήσεις των ωφελούμενων γύρω από τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής

Αναφορικά με το πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» του δήμου Δάφνης – Υμηττού, οι ωφελούμενοι που συμμετέχουν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα απάντησαν στις ερωτήσεις της έρευνας ως εξής:

Οι 3 από αυτούς ανήκουν στην κατηγορία ατόμων με αναπηρία που εξυπηρετούνται από το πρόγραμμα, οι 11 ανήκουν στην κατηγορία των μη αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων και άλλοι 11 στην κατηγορία των ηλικιωμένων ατόμων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Τους περισσότερους τους παραλαμβάνει το αυτοκίνητο του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων», με 15 απαντήσεις, ενώ άλλοι 10 προσέρχονται στους χώρους του προγράμματος με τη βοήθεια των παιδιών ή συγγενών τους.

Οι 18 από τους 25 συμμετέχοντες στο πρόγραμμα πηγαίνουν καθημερινά στους χώρους του προγράμματος, ενώ και οι 25 δηλώνουν ότι το προσωπικό του προγράμματος είναι στη διάθεση τους όταν θέλουν να συζητήσουν.

Αναφορικά με τον βαθμό ικανοποίησης τους από τις υπηρεσίες του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» οι ωφελούμενοι απάντησαν:

- Οι 5 ότι είναι σχετικά ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες του προγράμματος.
- Οι 16 ότι είναι αρκετά ικανοποιημένοι.
- Οι 4 ότι είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες του προγράμματος.

Πίνακας 5.9. Πόσο ικανοποιημένοι δηλώνουν οι ωφελούμενοι του ΚΗΦΗ από τις υπηρεσίες του προγράμματος;

Είστε ικανοποιημένος/ η από τις υπηρεσίες του προγράμματος ;	Καθόλου	Ελάχιστα	Σχετικά	Αρκετά	Πάρα Πολύ

	0	0	5	16	4
--	---	---	---	----	---

Σχετικά με την ικανοποίηση τους γύρω από τον χώρο που υλοποιείται το πρόγραμμα, οι ωφελούμενοι δήλωσαν:

- Οι 5 ότι είναι σχετικά ικανοποιημένοι από τον χώρο που υλοποιείται το πρόγραμμα.
- Οι 16 ότι είναι αρκετά ικανοποιημένοι.
- Οι 4 ότι είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τον χώρο που υλοποιείται το πρόγραμμα.

Πίνακας 5.10. Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι ωφελούμενοι από τον χώρο που πραγματοποιείται το πρόγραμμα ΚΗΦΗ.

Είστε ικανοποιημένος/ η από τον χώρο που υλοποιείται το πρόγραμμα;	Καθόλου	Ελάχιστα	Σχετικά	Αρκετά	Πάρα Πολύ
	0	0	5	16	4

Αναφορικά με τις υπηρεσίες που λαμβάνουν από το προσωπικό του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων», οι ωφελούμενοι απάντησαν ότι:

- Οι 5 λαμβάνουν υπηρεσίες συνοδείας από το προσωπικό.
- Οι 3 λαμβάνουν υπηρεσίες γύρω από την ατομική υγιεινή τους.
- Οι 5 θεραπευτικές παρεμβάσεις.
- Οι 4 συνοδείας και ατομικής υγιεινής.
- Οι 5 συνοδείας και θεραπευτικές παρεμβάσεις.
- Οι 3 συνοδείας, ατομικής υγιεινής και θεραπευτικές παρεμβάσεις.

Πίνακας 5.11. Τι υπηρεσίες λαμβάνουν οι ωφελούμενοι του ΚΗΦΗ από το προσωπικό του προγράμματος.

Τι μορφή εξυπηρέτησης λαμβάνετε από το προσωπικό ;	Συνοδείας	Ατομικές Υγιεινής	Θεραπευτικές Παρεμβάσεις	Συνοδείας και ατομικής υγιεινής	Συνοδείας και θεραπευτικές παρεμβάσεις	Συνοδείας, ατομικής υγιεινής και θεραπευτικές παρεμβάσεις
	5	3	5	4	5	3

Όσο για το εάν η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» τους παρέχει κάποια μορφή ασφάλειας, οι ωφελούμενοι του προγράμματος απάντησαν:

- Οι 6 μέτρια.
- Οι 15 αρκετά.
- Οι 4 πάρα πολύ.

Πίνακας 5.12. Αισθάνονται οι ωφελούμενοι του ΚΗΦΗ κάποια μορφής ασφάλεια από τη συμμετοχή τους σε αυτό;

Αισθάνεστε μια μορφή ασφάλειας από το γεγονός ότι μετέχετε στο πρόγραμμα;	Καθόλου	Ελάχιστα	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα Πολύ
	0	0	6	15	4

Σχετικά με το εάν θεωρούν ότι το πρόγραμμα «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» θα πρέπει να παρέχει κάποια πρόσθετη υπηρεσία, οι ωφελούμενοι του προγράμματος απάντησαν:

- Οι 3 απάντησαν τη χρήση τηλεειδοποίησης, με button κινδύνου, για την ειδοποίηση του προσωπικού σε περίπτωση ανάγκης.

- Οι 18 απάντησαν την ύπαρξη πλήρους ηλεκτρονικού φακέλου με τις εξετάσεις που έχουν πραγματοποιήσει για την καλύτερη ενημέρωση των γιατρών που επισκέπτονται.
- Ένας απάντησε τη χρήση τηλεειδοποίησης, με button κινδύνου, για την ειδοποίηση του προσωπικού σε περίπτωση ανάγκης και την ύπαρξη πλήρους ηλεκτρονικού φακέλου με τις εξετάσεις που έχουν πραγματοποιήσει για την καλύτερη ενημέρωση των γιατρών που επισκέπτονται οι ωφελούμενοι.
- Ενώ 3 ωφελούμενοι πρότειναν την πραγματοποίηση εκδρομών στα πλαίσια του προγράμματος.

Πίνακας 5.13. Πρόσθετες υπηρεσίες του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» που θα ήθελαν οι ωφελούμενοι.

Έχετε να προτείνετε κάποια άλλη υπηρεσία που νομίζετε ότι θα πρέπει να παρέχει το πρόγραμμα ;	Χρήση τηλεειδοποίησης (button κινδύνου) ενημέρωσης του προσωπικού σε περιπτώσεις ανάγκης	Πλήρης ηλεκτρονικός φάκελος με τις ιατρικές σας εξετάσεις για καλύτερη ενημέρωση των ιατρών που επισκέπτεστε	Χρήση τηλεειδοποίησης και πλήρης ηλεκτρονικός φάκελος	Άλλο (γράψτε τι)
	3	18	1	3

Όσον αφορά την οικονομική επιβάρυνση που πιστεύουν οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» ότι θα υποστούν σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας του προγράμματος, οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν:

- Οι 5 από 1 έως 50 ευρώ.
- Οι 11 από 51 έως 100 ευρώ.
- Οι 2 από 101 έως 150 ευρώ.
- Οι 7 ότι η οικονομική τους επιβάρυνση θα είναι από 151 ευρώ και άνω.

Πίνακας 5.14. Οικονομική επιβάρυνση των ωφελούμενων του προγράμματος ΚΗΦΗ σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας του προγράμματος.

Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος πόσο θα σας κόστιζε οικονομικά το μήνα;	Από 1 έως 50€	Από 51 έως 100€	Από 101 έως 150€	Από 151€ και άνω
	3	18	1	3

Αναφορικά με τις επιπτώσεις που πιστεύουν ότι θα είχε η διακοπή λειτουργίας του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» στην καθημερινότητα τους, οι ωφελούμενοι του προγράμματος στην πλειοψηφία τους απαντούν ότι η καθημερινότητα τους θα επηρεάζονταν αρνητικά. Πιο συγκεκριμένα απάντησαν:

- ❖ Οι 15 ότι θα άλλαζε προς το χειρότερο.
- ❖ Οι 2 ότι δεν θα επηρεάζονταν καθόλου.
- ❖ Οι 8 ότι θα άλλαζε λίγο.

Πίνακας 5.15. Πώς θα άλλαζε η καθημερινότητα των ωφελούμενων αν σταματούσε η λειτουργία του ΚΗΦΗ.

Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος η καθημερινότητά σας:	Θα άλλαζε προς το χειρότερο.	Δεν θα επηρεαζόταν καθόλου.	Θα άλλαζε λίγο.
	15	2	8

Αναφορικά με το τι θα τους έλειπε περισσότερο αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος, οι ωφελούμενοι απάντησαν ως εξής:

- 5 ωφελούμενοι ότι θα τους έλειπε περισσότερο η συζήτηση και η παρέα.
- 2 ωφελούμενοι ότι αυτό που θα τους έλειπε περισσότερο θα ήταν η δημιουργική απασχόληση.
- Ένας ωφελούμενος ότι θα του έλειπε περισσότερο η συζήτηση και η παρέα καθώς και η δημιουργική απασχόληση.
- 17 ωφελούμενοι ότι θα τους έλειπαν όλες οι προσφερόμενες υπηρεσίες του προγράμματος, όπως η συζήτηση και η παρέα, η βοήθεια σε θέματα υγείας και η δημιουργική απασχόληση τους.

Πίνακας 5.16. Τι θα έλειπε περισσότερο στους ωφελούμενους του προγράμματος ΚΗΦΗ αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος.

Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος η καθημερινότητάς σας, τι θα σας έλειπε περισσότερο;	Η συζήτηση – παρέα.	Η βοήθεια σε θέματα υγείας.	Η δημιουργική απασχόληση.	Η συζήτηση – παρέα και η δημιουργική απασχόληση.	Όλες οι υπηρεσίες.
	5	0	2	1	17

Ίσως το πιο χαρακτηριστικό και πλέον αξιοσημείωτο στοιχείο της έρευνας μεταξύ των ωφελούμενων του προγράμματος αποτελεί το γεγονός ότι σε ποσοστό 100%, δηλαδή και οι 25 ωφελούμενοι του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων», θα πρότειναν σε συγγενείς ή φίλους τους να εγγραφούν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού.

Το εύρημα αυτό καταδεικνύει την ικανοποίηση των ωφελούμενων από τις προσφερόμενες υπηρεσίες και τη λειτουργία του προγράμματος «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» και τη θετική επίδραση που το πρόγραμμα έχει στην καθημερινότητα και την ποιότητα ζωής των ωφελούμενων.

Όσον αφορά τις απαντήσεις στα ερωτήματα της έρευνας των ωφελούμενων του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» αυτές είχαν ως εξής:

Οι 17 από αυτούς ανήκουν στην κατηγορία ατόμων με αναπηρία που εξυπηρετείται από το πρόγραμμα, οι 24 ανήκουν στην κατηγορία των μη αυτοεξυπηρετούμενων ατόμων και άλλοι 72 στην κατηγορία των ηλικιωμένων ατόμων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Όσον αφορά τη συχνότητα επισκέψεων του προσωπικού του προγράμματος στις κατοικίες των ωφελούμενων:

- Τους 19 ωφελούμενους τους επισκέπτεται το προσωπικό του προγράμματος καθημερινά.
- Για 42 ωφελούμενους του προγράμματος οι επισκέψεις του προσωπικού του προγράμματος γίνονται σε εβδομαδιαία βάση.
- Τους 47 ωφελούμενους τους επισκέπτεται το προσωπικό του προγράμματος 2 φορές την εβδομάδα.
- Ενώ 5 ωφελούμενους του προγράμματος τους επισκέπτεται το προσωπικό σπανιότερα.

Οι 85 από τους ωφελούμενους του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» πιστεύουν ότι το προσωπικό του προγράμματος θα πρέπει να τους επισκέπτεται συχνότερα, ενώ οι υπόλοιποι 28 ωφελούμενοι δηλώνουν ικανοποιημένοι από τη συχνότητα επισκέψεων του προσωπικού.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ωφελούμενων που πήραν μέρος στην έρευνα δηλώνουν ικανοποιημένοι από τις προσφερόμενες υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι». Πιο συγκεκριμένα:

- 62 ωφελούμενοι δηλώνουν πάρα πολύ ικανοποιημένοι.
- 47 ωφελούμενοι δηλώνουν αρκετά ικανοποιημένοι.

- 3 ωφελούμενοι δηλώνουν σχετικά ικανοποιημένοι.
- Ενώ μόνο ένας ωφελούμενος δηλώνει καθόλου ικανοποιημένος από τις υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι».

Πίνακας 5.17. Πόσο ευχαριστημένοι είναι οι ωφελούμενοι από τις υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι».

Είστε ικανοποιημένος/η από τις υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» ;	Καθόλου	Ελάχιστα	Σχετικά	Αρκετά	Πάρα Πολύ
	1	0	3	47	62

Αναφορικά με τις υπηρεσίες νοσηλευτικής φροντίδας που χρειάζονται, οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» απάντησαν ως εξής:

- Οι 18 απάντησαν ότι χρειάζονται συνοδεία.
- Οι 4 απάντησαν ότι χρειάζονται φροντίδα με την ατομική υγιεινή.
- Οι 18 ωφελούμενοι απάντησαν ότι χρειάζονται θεραπευτικές παρεμβάσεις.
- Οι 46 απάντησαν ότι χρειάζονται συνοδεία, φροντίδα με την ατομική υγιεινή και θεραπευτικές παρεμβάσεις.
- Οι 9 απάντησαν ότι χρειάζονται φροντίδα με την ατομική υγιεινή και θεραπευτικές παρεμβάσεις.
- Οι 14 απάντησαν ότι χρειάζονται συνοδεία και θεραπευτικές παρεμβάσεις.
- Οι 4 απάντησαν ότι χρειάζονται συνοδεία και βοήθεια με την ατομική υγιεινή.

Πίνακας 5.18. Ποιες νοσηλευτικές υπηρεσίες χρειάζονται οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι».

Ποιες υπηρεσίες νοσηλευτικής φροντίδας χρειάζεστε ;	Συνοδεία	Βοήθεια με την ατομική υγιεινή	Θεραπευτικές παρεμβάσεις	Συνοδεία, φροντίδα με την ατομική υγιεινή και θεραπευτικές παρεμβάσεις	Φροντίδα με την ατομική υγιεινή και θεραπευτικές παρεμβάσεις.	Συνοδεία και θεραπευτικές παρεμβάσεις	Συνοδεία και βοήθεια με την ατομική υγιεινή
	18	4	18	46	9	14	4

Σχετικά με τις υπηρεσίες οικιακής φροντίδας που χρειάζονται, οι ωφελούμενοι απάντησαν ως εξής:

- 12 ωφελούμενοι απάντησαν η καθαριότητα κατοικίας.
- 2 ωφελούμενοι απάντησαν η σίτιση.
- 22 ωφελούμενοι απάντησαν βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες.
- 3 ωφελούμενοι απάντησαν η συντροφιά.
- Ένας ωφελούμενος απάντησε η σίτιση και βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες.
- 13 ωφελούμενοι απάντησαν η καθαριότητα κατοικίας, η σίτιση, η βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες και η συντροφιά.
- 11 ωφελούμενοι απάντησαν βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες και συντροφιά.
- 21 ωφελούμενοι απάντησαν η καθαριότητα κατοικίας και η βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες.
- 3 ωφελούμενοι απάντησαν η καθαριότητα κατοικίας και η σίτιση.
- 20 ωφελούμενοι απάντησαν η καθαριότητα κατοικίας, οι εξωτερικές εργασίες και η συντροφιά.

- 5 ωφελούμενοι απάντησαν η καθαριότητα κατοικίας, η σίτιση και οι εξωτερικές εργασίες.

Πίνακας 5.19. Ποιες υπηρεσίες οικιακής φροντίδας χρειάζονται οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι».

Ποιες υπηρεσίες οικιακής φροντίδας χρειάζεστε ;	Καθαριότητα κατοικίας	Σίτιση	Εξωτερικές εργασίες	Συντροφιά	Σίτιση και βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες	Καθαριότητα κατοικίας, σίτιση, βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες και η συντροφιά	Βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες και συντροφιά	Καθαριότητα κατοικίας και βοήθεια με τις εξωτερικές εργασίες	Καθαριότητα κατοικίας και σίτιση	Καθαριότητα κατοικίας, οι εξωτερικές εργασίες και συντροφιά	Καθαριότητα κατοικίας, σίτιση και εξωτερικές εργασίες
	12	2	22	3	1	13	11	21	3	20	5

Σχετικά με το πόσο συχνά χρειάζονται να τους επισκέπτεται η κοινωνική λειτουργός του προγράμματος, οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν ως εξής:

- 49 ωφελούμενοι δήλωσαν ότι χρειάζεται να τους επισκέπτεται η κοινωνική λειτουργός σε εβδομαδιαία βάση.
- 14 δήλωσαν 2 φορές την εβδομάδα.
- Ενώ άλλοι 50 δήλωσαν ότι χρειάζονται την επίσκεψη της κοινωνικής λειτουργού σπανιότερα.

Πίνακας 5.20. Πόσο συχνά χρειάζονται οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» την επίσκεψη κοινωνικής λειτουργού.

Πόσο συχνά χρειάζεται να σας επισκεφτεί η κοινωνική λειτουργός του προγράμματος;	1 φορά την εβδομάδα	2 φορές την εβδομάδα	Σπανιότερα
	49	14	50

Αναφορικά με το εάν η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα τους παρέχει κάποια μορφή ασφάλειας, η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε ότι κάτι τέτοιο πραγματικά ισχύει. Πιο συγκεκριμένα:

- Για 71 ωφελούμενους του προγράμματος πάρα πολύ.
- Για 40 αρκετά.
- Για έναν ωφελούμενο σχετικά.
- Για έναν ωφελούμενο ελάχιστα.

Πίνακας 5.21. Παρέχει η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» κάποια μορφή ασφάλειας στους ωφελούμενους;

Αισθάνεστε μια μορφή ασφάλειας από το γεγονός ότι μετέχετε στο πρόγραμμα;	Καθόλου	Ελάχιστα	Σχετικά	Αρκετά	Πάρα Πολύ
	0	1	1	40	71

Σχετικά με τις προτάσεις τους για κάποια επιπλέον υπηρεσία που θα έπρεπε να παρέχει το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», οι ωφελούμενοι που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν:

- Οι 10 απάντησαν τη χρήση τηλεειδοποίησης, με button κινδύνου, για την ειδοποίηση του προσωπικού σε περίπτωση ανάγκης.
- Οι 20 απάντησαν την ύπαρξη πλήρους ηλεκτρονικού φακέλου με τις εξετάσεις που έχουν πραγματοποιήσει για την καλύτερη ενημέρωση των γιατρών που επισκέπτονται.
- Οι 77 ωφελούμενοι απάντησαν και τις δύο υπηρεσίες, δηλαδή και τη χρήση τηλεειδοποίησης, αλλά και την ύπαρξη πλήρους ηλεκτρονικού φακέλου.
- Όσον αφορά προτάσεις για άλλες υπηρεσίες, οι ωφελούμενοι πρότειναν τη στελέχωση με ιατρούς, παθολόγο και φυσιοθεραπευτή και την κλήση του 166, της αστυνομίας και των οικείων τους με τη χρήση του button κινδύνου.

Πίνακας 5.22. Πρόσθετες υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» που πρότειναν οι ωφελούμενοι.

Έχετε να προτείνετε κάποια άλλη υπηρεσία που νομίζετε ότι θα πρέπει να παρέχει το πρόγραμμα ;	Χρήση τηλεειδοποίησης (button κινδύνου) ενημέρωσης του προσωπικού σε περιπτώσεις ανάγκης	Πλήρης ηλεκτρονικός φάκελος με τις ιατρικές σας εξετάσεις για καλύτερη ενημέρωση των ιατρών που επισκέπτεστε	Χρήση τηλεειδοποίησης και πλήρης ηλεκτρονικός φάκελος	Άλλο (γράψτε τι)
	10	20	77	6

Σχετικά με την οικονομική επιβάρυνση που πιστεύουν οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» ότι θα υποστούν σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας του συγκεκριμένου προγράμματος, οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν:

- Οι 14, από 1 έως 50 ευρώ.
- Οι 59, από 51 έως 100 ευρώ.
- Οι 30, από 101 έως 150 ευρώ.

- Οι 10 , ότι η οικονομική τους επιβάρυνση θα είναι από 151 ευρώ και άνω.

Πίνακας 5.23. Οικονομική επιβάρυνση των ωφελούμενων του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» σε περίπτωση διακοπής λειτουργίας του προγράμματος.

Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος πόσο θα σας κόστιζε οικονομικά το μήνα;	Από 1 έως 50€	Από 51 έως 100€	Από 101 έως 150€	Από 151€ και άνω
	14	59	30	10

Σχετικά με τις επιπτώσεις που πιστεύουν ότι θα είχε η διακοπή λειτουργίας του προγράμματος ««Βοήθεια στο Σπίτι»» στην καθημερινότητα τους, οι ωφελούμενοι του προγράμματος στην πλειοψηφία τους απαντούν ότι η καθημερινότητα τους θα επηρεάζονταν αρνητικά και θα μεταβάλλονταν προς το χειρότερο. Πιο συγκεκριμένα:

- ❖ Οι 97 απάντησαν ότι θα άλλαζε προς το χειρότερο.
- ❖ Οι 16 απάντησαν ότι θα άλλαζε λίγο.

Πίνακας 5.24. Πώς θα άλλαζε η καθημερινότητα των ωφελούμενων αν σταματούσε η λειτουργία του «Βοήθεια στο Σπίτι».

Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος η καθημερινότητά σας:	Θα άλλαζε προς το χειρότερο.	Δεν θα επηρεαζόταν καθόλου.	Θα άλλαζε λίγο.
	97	0	16

Αναφορικά με το τι θα τους έλειπε περισσότερο αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος, οι ωφελούμενοι απάντησαν ως εξής:

- Οι 2 ωφελούμενοι, ότι θα τους έλειπε περισσότερο η συζήτηση και η παρέα.
- Οι 7 ωφελούμενοι, ότι αυτό που θα τους έλειπε περισσότερο θα ήταν η βοήθεια στις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες.
- Οι 4 ωφελούμενοι, ότι θα τους έλειπε περισσότερο η βοήθεια σε θέματα υγείας.
- Οι 85 ωφελούμενοι, ότι θα τους έλειπαν όλες οι προσφερόμενες υπηρεσίες του προγράμματος, όπως η συζήτηση και η παρέα, η βοήθεια στις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες και η βοήθεια σε θέματα υγείας.
- Οι 13 ωφελούμενοι, ότι θα τους έλειπε περισσότερο η βοήθεια στις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες και σε θέματα υγείας.
- Από ένας ωφελούμενος απάντησαν ότι, θα τους έλειπε περισσότερο η συζήτηση και η παρέα και η βοήθεια σε θέματα υγείας και η συζήτηση και η παρέα σε συνδυασμό με τη βοήθεια σε εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες, αντίστοιχα.

Πίνακας 5.25. Τι θα έλειπε περισσότερο στους ωφελούμενους του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος.

Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος η καθημερινότητά σας, τι θα σας έλειπε περισσότερο;	Η συζήτηση και η παρέα	Η βοήθεια στις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες	Η βοήθεια σε θέματα υγείας	Όλες οι υπηρεσίες	Η βοήθεια στις εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες και σε θέματα υγείας	Η συζήτηση και η παρέα και η βοήθεια σε θέματα υγείας	Η συζήτηση και η παρέα και η βοήθεια σε εσωτερικές και εξωτερικές εργασίες
	2	7	4	85	13	1	1

Και στην περίπτωση των ωφελούμενων του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» όλοι, σε ποσοστό 100%, θα πρότειναν σε συγγενείς ή φίλους τους να εγγραφούν στο πρόγραμμα. Το ιδιαίτερα σημαντικό αυτό εύρημα της έρευνας καταδεικνύει το γεγονός ότι σε γενικές γραμμές

τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου Δάφνης – Υμηττού έχουν καταφέρει να επιτύχουν τους σκοπούς τους και θα ήταν σημαντικό να καταβληθεί προσπάθεια για την επέκτασή τους έτσι ώστε να είναι σε θέση να εξυπηρετούν μεγαλύτερο αριθμό πολιτών.

5.4 Απαντήσεις των καταστηματαρχών της περιοχής

Οι απαντήσεις των καταστηματαρχών της περιοχής στις ερωτήσεις της έρευνας έχουν ως εξής:

Αναφορικά με το εάν τα έργα ανάπλασης που πραγματοποιήθηκαν το μεγαλύτερο ποσοστό θεωρεί ότι συνέβαλαν θετικά στα οικονομικά της επιχείρησής του, με 82 απαντήσεις. Για 77 καταστηματάρχες το αποτέλεσμα ήταν ουδέτερο, καθώς αναφέρουν πως τα έσοδα της επιχείρησής τους δεν επηρεάστηκαν ούτε θετικά, ούτε αρνητικά. Για ένα μικρό μέρος των καταστηματαρχών, 13 καταστηματάρχες, τα οικονομικά τους αποτελέσματα επηρεάστηκαν αρνητικά από τα έργα ανάπλασης που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή.

Πίνακας 5.26. Πόσο πιστεύουν οι επαγγελματίες της περιοχής συνέβαλαν τα έργα ανάπτυξης στα αποτελέσματα της επιχείρησής τους.

Πόσο πιστεύετε πως τα έργα ανάπλασης που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή συνέβαλαν στα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησής σας ;	Θετικά	Ούτε θετικά, ούτε αρνητικά	Αρνητικά
	82	77	13

Η πλειοψηφία των καταστηματαρχών που συμμετείχαν στην έρευνα δεν θεωρεί πως μεταβλήθηκε το κοινωνικό επίπεδο των ανθρώπων που επισκέπτονται την επιχείρησή τους μετά τα έργα ανάπλασης, με 124 απαντήσεις, ενώ 48 καταστηματάρχες θεωρούν πως υπήρξε διαφοροποίηση του κοινωνικού επιπέδου των πελατών τους.

Πίνακας 5.27. Διαφοροποιήθηκε το κοινωνικό επίπεδο των πελατών των καταστημάτων της περιοχής μετά τα έργα ανάπλασης;

Διαφοροποιήθηκε το κοινωνικό επίπεδο των ανθρώπων που επισκέπτονται το κατάστημά σας μετά τα έργα ανάπλασης ;	Ναι	Όχι
	48	124

Αναφορικά με την επίδραση στην απασχόληση στα καταστήματα της περιοχής, 16 καταστηματάρχες μείωσαν το προσωπικό που απασχολούσαν πριν τα έργα ανάπλασης, για 110 καταστηματάρχες παρέμεινε σταθερό, ενώ 46 τοπικές επιχειρήσεις προχώρησαν σε αύξηση του προσωπικού που απασχολούσαν συγκριτικά με την περίοδο πριν την πραγματοποίηση των έργων ανάπλασης της περιοχής.

Πίνακας 5.28. Η επίδραση στην απασχόληση στα τοπικά καταστήματα των έργων ανάπλασης.

Το προσωπικό που απασχολούσατε μετά τα έργα ανάπλασης.	Αυξήθηκε	Παρέμεινε σταθερό	Μειώθηκε
	16	110	46

Αναφορικά με το αν θεωρούν ότι «αναβαθμίστηκε το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής των πολιτών που διαμένουν γύρω από τις περιοχές που αναπλάστηκαν» οι καταστηματάρχες απάντησαν ως εξής:

- 6 καταστηματάρχες συμφωνούν απόλυτα με την παραπάνω δήλωση.
- 20 καταστηματάρχες απάντησαν ότι συμφωνούν πολύ.
- 81 καταστηματάρχες απάντησαν ότι συμφωνούν με την παραπάνω δήλωση.
- 52 καταστηματάρχες ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν.

- 7 καταστηματάρχες απάντησαν ότι διαφωνούν.
- 2 καταστηματάρχες απάντησαν ότι διαφωνούν πολύ με την παραπάνω δήλωση.
- 4 καταστηματάρχες απάντησαν ότι διαφωνούν απόλυτα.

Από τις απαντήσεις των καταστηματαρχών προκύπτει ότι η πλειοψηφία θεωρεί πως η ανάπλαση των περιοχών είχε θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των δημοτών που κατοικούν γύρω από τις περιοχές αυτές. Το ποσοστό που θεωρεί ότι τα έργα ανάπλασης επηρέασαν αρνητικά το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των πολιτών που διαμένουν γύρω από τις περιοχές που αναπλάστηκαν εμφανίζεται αρκετά περιορισμένο.

Πίνακας 5.29. Αναβαθμίστηκε το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής των πολιτών που διαμένουν γύρω από τις περιοχές που αναπλάστηκαν;

Θεωρείτε ότι αναβαθμίστηκε το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής των πολιτών που διαμένουν γύρω από τις περιοχές που αναπλάστηκαν ;	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ πολύ	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ πολύ	Συμφωνώ απόλυτα
	4	2	7	52	81	20	6

Αναφορικά με το αν αυξήθηκε η επισκεψιμότητα στις περιοχές που αναπλάστηκαν, οι καταστηματάρχες απάντησαν ως εξής:

- 12 καταστηματάρχες συμφωνούν απόλυτα με την παραπάνω δήλωση.
- 19 καταστηματάρχες απάντησαν ότι συμφωνούν πολύ.
- 55 καταστηματάρχες απάντησαν ότι συμφωνούν με την παραπάνω δήλωση.

- 51 καταστηματάρχες ούτε συμφωνούν, ούτε διαφωνούν.
- 24 καταστηματάρχες απάντησαν ότι διαφωνούν.
- 5 καταστηματάρχες απάντησαν ότι διαφωνούν πολύ με την παραπάνω δήλωση.
- 6 καταστηματάρχες απάντησαν ότι διαφωνούν απόλυτα.12.

Από τις απαντήσεις των καταστηματαρχών προκύπτει ότι αυξήθηκε η επισκεψιμότητα της περιοχής μετά την πραγματοποίηση των έργων ανάπλασης με 86 καταστηματάρχες να συμφωνούν, συμφωνούν πολύ και να συμφωνούν απόλυτα ότι αυξήθηκε η επισκεψιμότητα των περιοχών που αναπλάστηκαν. Για 35 καταστηματάρχες δεν αυξήθηκε η επισκεψιμότητα των περιοχών που αναπλάστηκαν, ενώ 51 καταστηματάρχες θεωρούν ότι τα έργα ανάπλασης είχαν ουδέτερο αποτέλεσμα στην επισκεψιμότητα των περιοχών που αναπλάστηκαν.

Πίνακας 5.30. Αυξήθηκε η επισκεψιμότητα των περιοχών που αναπλάστηκαν;

Θεωρείται ότι αυξήθηκε η επισκεψιμότητα στις περιοχές που αναπλάστηκαν ;	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ πολύ	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ πολύ	Συμφωνώ απόλυτα
	6	5	24	51	55	19	12

Από τους 81 καταστηματάρχες των οποίων η επιχείρηση καταβάλλει στη δημοτική αρχή τέλη για την κατάληψη κοινόχρηστου χώρου:

- Οι 13 καταστηματάρχες ανέφεραν ότι τα δημοτικά τέλη μειωθήκαν πολύ.
- Οι 33 καταστηματάρχες ανέφεραν ότι τα δημοτικά τέλη μειωθήκαν λίγο.
- Οι 28 καταστηματάρχες ανέφεραν ότι τα δημοτικά τέλη παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο.
- Οι 7 καταστηματάρχες ανέφεραν ότι τα δημοτικά τέλη αυξήθηκαν λίγο

- Κανείς δεν ανέφερε ότι τα δημοτικά τέλη αυξήθηκαν κατά πολύ.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι τα έργα ανάπλασης που πραγματοποιήθηκαν δεν επιβάρυναν τις τοπικές επιχειρήσεις με πρόσθετα δημοτικά τέλη. Αντίθετα, για την πλειοψηφία των επιχειρήσεων τα δημοτικά τέλη μειώθηκαν, απελευθερώνοντας πόρους για την περαιτέρω ανάπτυξη τους.

Πίνακας 5.31. Αυξήθηκαν ή μειώθηκαν τα δημοτικά τέλη μετά τα έργα ανάπλασης;

Τα τέλη που καταβάλλετε στο Δήμο για την κατάληψη κοινοχρήστου χώρου έχουν διαφοροποιηθεί μετά τα έργα ανάπλασης ;	Μειώθηκαν πολύ	Μειώθηκαν λίγο	Παρέμειναν ίδια	Αυξήθηκαν λίγο	Αυξήθηκαν κατά πολύ
	13	33	28	7	0

Όσον αφορά τις ενέργειες με τις οποίες οι ίδιοι οι επαγγελματίες θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην τόνωση της τοπικής ανάπτυξης της περιοχής, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν:

- 24 καταστηματάρχες ανέφεραν την καθιέρωση της «Λευκής Νύχτας» στα καταστήματα της περιοχής.
- 27 ανέφεραν την παροχή εκπτώσεων στους δημότες.
- 54 καταστηματάρχες ανέφεραν την πρόσληψη κατά προτεραιότητα ατόμων από την περιοχή.
- Για 30 καταστηματάρχες οι επαγγελματίες της περιοχής δεν μπορούν να προβούν σε κάποιες ενέργειες για την τόνωση της τοπικής ανάπτυξης.
- 3 καταστηματάρχες ανέφεραν ότι θα πρέπει να γίνουν άλλες ενέργειες από τις παραπάνω από τους επαγγελματίες της πόλης.

- 16 καταστηματάρχες ανέφεραν τον συνδυασμό της παροχής εκπτώσεων στους δημότες και της πρόσληψης κατά προτεραιότητα από την περιοχή.
- 2 συμμετέχοντες απάντησαν τον συνδυασμό της καθιέρωσης της «Λευκής Νύχτας» στα καταστήματα της περιοχής και της πρόσληψης κατά προτεραιότητα από την περιοχή.
- 7 συμμετέχοντες ανέφεραν τον συνδυασμό της καθιέρωσης της «Λευκής Νύχτας» στα καταστήματα της περιοχής, της παροχής εκπτώσεων στους δημότες, καθώς και την πρόσληψη κατά προτεραιότητα ατόμων από την περιοχή.
- 7 συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν τον συνδυασμό της καθιέρωσης της «Λευκής Νύχτας» στα καταστήματα της περιοχής, της παροχής εκπτώσεων στους δημότες.
- Τέλος, ένας επαγγελματίας που πήρε μέρος στην έρευνα πρότεινε την αφισοκόλληση με σκοπό να προτρέπονται οι δημότες να επιλέγουν τα τοπικά καταστήματα, ενώ άλλος ένας εξέφρασε τα παράπονα του για τη δημοτική αρχή.

Όσον αφορά τις ενέργειες στις οποίες πιστεύουν πως πρέπει να προβεί ο δήμος Δάφνης – Υμηττού για την περαιτέρω προώθηση της περιοχής, οι καταστηματάρχες ενδεικτικά ανέφεραν:

- ✓ Να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην καθαριότητα, τον ηλεκτροφωτισμό και το κλάδεμα των δένδρων.
- ✓ Να δημιουργηθούν θέσεις στάθμευσης και να πραγματοποιηθούν εκδηλώσεις για να έρθουν πολίτες να γνωρίσουν την πόλη και τα καταστήματα της.
- ✓ Βελτίωση του ηλεκτροφωτισμού της περιοχής και των πεζοδρομίων.
- ✓ Την πραγματοποίηση παιδικών δρόμων στην κεντρική πλατεία του δήμου.
- ✓ Την ανάπλαση του πρασίνου.
- ✓ Τη βελτίωση της καθαριότητας.
- ✓ Καλύτερη φύλαξη της περιοχής από τη δημοτική αστυνομία.
- ✓ Την καλύτερη συνεργασία των επαγγελματιών της πόλης με τις υπηρεσίες του δήμου.
- ✓ Βελτίωση της προβολής των εμπορικών καταστημάτων της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η προώθηση της ανάπτυξης βρίσκεται στο επίκεντρο τοπικών αρχών, εθνικών και υπερεθνικών οργανισμών, με σημαντικούς πόρους να διατίθενται για την τόνωση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Προκειμένου να ξεπεράσει το πρόβλημα του περιορισμού των διαθέσιμων πόρων λόγω της γενικότερης οικονομικής συγκυρίας, καθώς η Ελληνική οικονομία διέρχεται περίοδο βαθιάς ύφεσης, αλλά και μίας σειράς τοπικών παραγόντων, όπως η κατασκευή του σταθμού του Μετρό και η επίπτωση που είχαν οι καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των έργων στην εμπορική δραστηριότητα της περιοχής, ο δήμος Δάφνης – Υμηττού επιχείρησε να καλύψει της ανάγκες χρηματοδότησης δράσεων και έργων του δήμου μέσω της αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Τα έργα αφορούσαν κυρίως έργα ανάπλασης των εμπορικών περιοχών του δήμου με στόχο την αύξηση της επισκεψιμότητας και της εμπορικής δραστηριότητας σε αυτές, καθώς και δράσεις κοινωνικής πολιτικής, όπως η λειτουργία των προγραμμάτων «Βοήθεια στο Σπίτι» και «Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων» και κατασκευής νέων υποδομών που αφορούν τόσο στην εκπαίδευση όσο και στον πολιτισμό.

Με τα έργα ανάπλασης που πραγματοποίησε, ο δήμος Δάφνης – Υμηττού, όπως προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε και τα αποτελέσματα της έρευνας μεταξύ των επαγγελματιών του δήμου, κατάφερε να τονώσει την οικονομική δραστηριότητα στις περιοχές του δήμου και να οδηγήσει παράλληλα σε αύξηση της απασχόλησης στις τοπικές επιχειρήσεις, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης της περιοχής.

Ταυτόχρονα, με την κατάλληλη αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων δεν υπήρξε οικονομική επιβάρυνση των τοπικών επιχειρήσεων για την ολοκλήρωση των έργων. Σε μία περίοδο όπου οι επιχειρήσεις στη χώρα μας αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα ρευστότητας, η πραγματοποίηση έργων δίχως την περαιτέρω επιβάρυνση τους αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο.

Παράλληλα, μέσω της υλοποίησης των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής ο δήμος Δάφνης - Υμηττού κατάφερε να προσφέρει εργασία σε ανθρώπους προκειμένου να εξυπηρετούνται οι ωφελούμενοι, κοινωνική στήριξη και να βελτιώσει την καθημερινότητα και την ποιότητα ζωής των πολιτών της περιοχής και ιδιαίτερα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Επίσης κατασκευάζοντας: α) σχολικά κτίρια βελτιώνονται οι συνθήκες και τα μέσα που παρέχονται για τη μόρφωσή των παιδιών της πόλης, β) βρεφονηπιακούς σταθμούς αναβαθμίζεται η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στους εργαζόμενους δημότες – πολίτες και το περιβάλλον που ζουν και λαμβάνουν τις πρώτες τους γνώσεις και εμπειρίες τα νήπια της πόλης με ταυτόχρονη εξοικονόμηση πόρων για το Δήμο από τη μείωση δαπανών ενοικίασης χώρων για τη λειτουργία τους και γ) το εμβληματικό έργο «Μουσείο Μπουζιάνη» που αποτελεί για την πόλη «Πολιτιστικό Έμβλημα», ως σημείο έλξης επισκεπτών και παράγοντα αύξησης του πολιτιστικού τουρισμού, έχει άμεση συνέπεια την ενίσχυση της αναπτυξιακής προοπτικής της τοπικής κοινωνίας.

Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών αποτελεί έναν από τους σύγχρονους δείκτες τοπικής ανάπτυξης μίας περιοχής, συνεπώς η υλοποίηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής με την αξιοποίηση των διαθέσιμων Ευρωπαϊκών πόρων από την πλευρά του δήμου Δάφνης – Υμηττού συνέβαλε στην προώθηση και αυτής της διάστασης της τοπικής ανάπτυξης.

Η αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών πόρων από την πλευρά του δήμου Δάφνης – Υμηττού μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα και για άλλους δήμους της χώρας, ιδιαίτερα σε μία περίοδο οικονομικής στενότητας για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς η Ελλάδα διέρχεται περίοδο παρατεταμένης οικονομικής κρίσης και οι διαθέσιμοι εθνικοί και τοπικοί πόροι παραμένουν αρκετά περιορισμένοι.

Τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα από τα Ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία μπορούν να αποτελέσουν πηγή πόρων για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, έτσι ώστε να προχωρήσουν στην υλοποίηση έργων και δράσεων που θα προωθήσουν την ανάπτυξη περιοχών και περιφερειών.

Ταυτόχρονα, μέσω της πραγματοποίησης επενδύσεων που θα συμβάλλουν στην επέκταση και βελτίωση των υποδομών των τοπικών περιοχών και των περιφερειών να οδηγήσουν στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας στις περιοχές αυτές.

Ακόμη, μέσω της αξιοποίησης των κοινοτικών πόρων μπορεί να προωθηθεί και η κοινωνική διάσταση της τοπικής ανάπτυξης που προσδίδει έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και ιδιαίτερα στην παροχή κοινωνικής υποστήριξης σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες που χρήζουν της βοήθειας των κοινωνικών υπηρεσιών των δήμων για τη βελτίωση της καθημερινότητας τους και την ικανοποίηση των αναγκών τους.

Οι ομάδες αυτές δοκιμάζονται ιδιαίτερα στην παρούσα συγκυρία που διέρχεται η χώρα συνεπώς η στήριξη τους αποτελεί μείζονος σημασία κοινωνικό ζήτημα και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μέσω της κατάλληλης αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών κονδυλίων μπορούν να συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση, προωθώντας έτσι την κοινωνική συνοχή και την τοπική ανάπτυξη των περιοχών τους.

Ο δήμος Δάφνης – Υμηττού μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα και για άλλους δήμους της χώρας όσον αφορά την αποτελεσματική αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης, την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής μέσω της παροχής κοινωνικής υποστήριξης σε ομάδες του πληθυσμού που το έχουν ανάγκη.

Όσον αφορά στη μελλοντική δράση για τον δήμο Δάφνης – Υμηττού, όπως προέκυψε και από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, θα πρέπει να αναζητηθούν πρόσθετοι πόροι από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά ταμεία, έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν περαιτέρω επενδύσεις σε έργα υποδομής και βελτίωσης της καθημερινότητας των πολιτών, αλλά και να διευρυνθούν τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής με τη συμμετοχή περισσότερων πολιτών και την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Επίσης αναγκαία είναι η συνεργασία των επαγγελματιών με το Δήμο για υλοποίηση δράσεων και έργων περαιτέρω οικονομικής ανάκαμψης και βελτίωσης της εμπορικότητας και της επισκεψιμότητας της περιοχής. Ενώ τέλος με διαβούλευση μεταξύ των θεσμών και του ιδιωτικού τομέα που δραστηριοποιείται στο Δήμο, θα πρέπει να προταθούν και να υλοποιηθούν έργα βελτίωσης της αναπτυξιακής προοπτικής τόσο του Δήμου όσο και της ευρύτερης περιοχής.

Συμπληρωματικό μέρος

Α) Παραρτήματα :

Α1) Ερωτηματολόγιο καταστηματαρχών περιοχών του Δήμου που αναπλάστηκαν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
« ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ »

Ερωτηματολόγιο καταστηματαρχών περιοχών του Δήμου που αναπλάστηκαν από ευρωπαϊκά κονδύλια, στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας με τίτλο «Απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού και η συμβολή τους στην Τοπική Ανάπτυξη» που εκπονείται από τη φοιτήτρια Αγγελική Σκαφιδά.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και στόχος του είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων για την συμβολή της απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού στην Τοπική ανάπτυξη.

Ευχαριστώ πολύ προκαταβολικά για το χρόνο σας.

Παρακαλώ απαντήστε τις παρακάτω ερωτήσεις βάζοντας ένα Χ στο αντίστοιχο πεδίο.

Ερώτηση 1: Φύλο:

Άνδρας	
Γυναίκα	

Ερώτηση 2: Σε ποια ηλικιακή κατηγορία ανήκετε;

18-25	
26-35	
36-45	
46-55	
56-65	
66 και άνω	

Ερώτηση 3: Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Ανύπαντρος-η	
Παντρεμένος-η	
Διαζευγμένος-η	
Χήρος-α	

Ερώτηση 4: Το μορφωτικό σας επίπεδο σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκει;

Δημοτικό	
Γυμνάσιο	
Λύκειο	
ΙΕΚ – Ανώτερη Σχολή	
ΤΕΙ-Πανεπιστήμιο- Διδακτορικό	Μεταπτυχιακό -

Ερώτηση 6 : Πόσα χρόνια δραστηριοποιείστε στην περιοχή;

0-3	
4-8	
8-12	
12 και άνω	

Ερώτηση 7 : Η επιλογή της περιοχής για να δραστηριοποιηθείτε με ποιο κριτήριο έγινε;

Υπήρχε οικογενειακή επιχείρηση	
Είμαι ιδιοκτήτης του ακινήτου	
Φθηνότερο ενοίκιο από άλλες περιοχές	
Ποιο ασφαλής περιοχή σε σχέση με άλλες	
Καλή πρόσβαση από τα ΜΜΜ	

Ερώτηση 8: Πόσα χρόνια δραστηριοποιείστε στο ίδιο αντικείμενο;

0-3	
4-8	
8-12	
12 και άνω	

Ερώτηση 9 : Πόσο πιστεύετε πως τα έργα ανάπλασης που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή συνέβαλαν στα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησής σας ;

Αρνητικά	Ούτε θετικά ούτε αρνητικά	Θετικά

Ερώτηση 10: Διαφοροποιήθηκε το κοινωνικό επίπεδο των ανθρώπων που επισκέπτονται το κατάστημά σας μετά τα έργα ανάπλασης ;

Ναι	
Όχι	

Ερώτηση 11: το προσωπικό που απασχολούσατε μετά τα έργα ανάπλασης ;

Μειώθηκε	Παρέμεινε ίδιο	Αυξήθηκε

Ερώτηση 12: Έχετε κατάστημα που καταβάλλει στο Δήμο τέλη κατάληψης κοινοχρήστων χώρων;

Ναι	
Όχι	

Ερώτηση 13: Τα τέλη που καταβάλλετε στο Δήμο για την κατάληψη κοινοχρήστου χώρου έχουν διαφοροποιηθεί μετά τα έργα ανάπλασης ; (απαντήστε στην παρούσα ερώτηση μόνο αν έχετε κατάστημα που πληρώνει τέλη κατάληψης κοινοχρήστου χώρου στο Δήμο)

1	2	3	4	5
Μειωθήκαν πολύ	Μειωθήκαν λίγο	Παρέμειναν ίδια	Αυξήθηκαν λίγο	Αυξήθηκαν κατά πολύ

Ερώτηση 14: Σε ποιες άλλες ενέργειες πιστεύετε πως πρέπει να προβεί ο Δήμος για την περαιτέρω τοπική ανάπτυξη;

--

Ερώτηση 15: Με ποιες ενέργειες εσείς μπορείτε να βοηθήσετε την Τοπική ανάπτυξη ;

Λευκή Νύχτα;	
Εκπτώσεις στους δημότες;	
Πρόσληψη κατά προτεραιότητα ατόμων από την περιοχή;	
Δεν μπορούμε να προβούμε σε κάποιες ενέργειες.	
Άλλο ; διευκρινίστε	

Ερώτηση 16 : Θεωρείτε ότι αναβαθμίστηκε το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής των πολιτών που διαμένουν γύρω από τις περιοχές που αναπλάστηκαν ;

1	2	3	4	5	6	7
διαφωνώ απόλυτα	διαφωνώ πολύ	διαφωνώ	ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	συμφωνώ	συμφωνώ πολύ	συμφωνώ απόλυτα

Ερώτηση 17: Θεωρείτε ότι αυξήθηκε η επισκεψιμότητα πολιτών στις περιοχές που αναπλάστηκαν;

1	2	3	4	5	6	7
διαφωνώ απόλυτα	διαφωνώ πολύ	διαφωνώ	ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	συμφωνώ	συμφωνώ πολύ	συμφωνώ απόλυτα

A2) Ερωτηματολόγιο εργαζομένων των προγραμμάτων «ΚΗΦΗ» και «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
« ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ »

Ερωτηματολόγιο εργαζομένων των προγραμμάτων «ΚΗΦΗ» και «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ», στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας με τίτλο «Απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού και η συμβολή τους στην Τοπική Ανάπτυξη» που εκπονείται από τη φοιτήτρια Αγγελική Σκαφιδά .

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και στόχος του είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων για την συμβολή της απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού στην Τοπική ανάπτυξη.

Ευχαριστώ πολύ προκαταβολικά για το χρόνο σας.

Παρακαλώ απαντήστε τις παρακάτω ερωτήσεις βάζοντας ένα Χ στο αντίστοιχο πεδίο.

Ερώτηση 1: Φύλο:

Άνδρας	
Γυναίκα	

Ερώτηση 2: Σε ποια ηλικιακή κατηγορία ανήκετε;

20-29	
30-40	
31-40	
41-50	
51+	

Ερώτηση 3: Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Ανύπαντρος-η	
Παντρεμένος-η	
Διαζευγμένος-η	
Χήρος-α	

Ερώτηση 4: Το μορφωτικό σας επίπεδο σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκει;

Δημοτικό	
Γυμνάσιο	
Λύκειο	
ΤΕΙ, Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακές σπουδές	

Ερώτηση 5 : Σε ποιο πρόγραμμα εργάζεστε;

ΚΗΦΗ	
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ	

Ερώτηση 6: Πόσο καιρό εργάζεστε στο πρόγραμμα;

0-12 μήνες	
1-4 έτη	
5-7	
8 +	
Από την έναρξη του προγράμματος	

Ερώτηση 7 : Ποια ήταν η επαγγελματική σας κατάσταση πριν προσληφθείτε στο πρόγραμμα;

Εργαζόμενος	
Άνεργος	

Ερώτηση 8 : Γνωρίζατε το αντικείμενο εργασίας που κληθήκατε να παρέχετε πριν αρχίσετε να εργάζεστε στο πρόγραμμα;

Ναι	
Όχι	
Περίπου	

Ερώτηση 9 : Είχατε προηγούμενη εμπειρία στο αντικείμενο εργασίας σας;

Λίγη	
Ναι	
Όχι	

Ερώτηση 10 : Νιώθετε ότι χρειάζεστε εκπαίδευση στο αντικείμενο της εργασίας σας ;

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	
Αρκετά	
Πάρα Πολύ	

Ερώτηση 11 : Πιστεύετε ότι οι ωφελούμενοι είναι ικανοποιημένοι από την εργασίας σας ;

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	
Αρκετά	
Πάρα Πολύ	

Ερώτηση 12 : Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που παρέχει το πρόγραμμα στους ωφελούμενους ; (βάλτε αριθμό κατά σειρά προτεραιότητας, 1 λιγότερο σημαντικό, 6 περισσότερο σημαντικό)

Φροντίδα – εξυπηρέτηση προσωπικού	
Φαγητό	
Υγιεινή	
Συντροφιά	

Ψυχολογική στήριξη	
Ασφάλεια	

Ερώτηση 13 : ιεραρχήστε τις εκπαιδευτικές ανάγκες των ηλικιωμένων του προγράμματος ώστε να προσαρμόζονται καλύτερα στις απαιτήσεις της καθημερινότητας τους; (βάλτε αριθμό κατά σειρά προτεραιότητας, 1 λιγότερο σημαντικό, 4 περισσότερο σημαντικό)

Θέματα αυτοφροντίδας	
Σωστή λήψη φαρμάκων	
Ασφάλεια – καθαριότητα	
Ενδυνάμωση μνήμης	

Ερώτηση 14 : Χρειάζεται κατά τη γνώμη σας να αναπτυχθεί κάποια άλλη υπηρεσία εκτός από αυτές που ήδη παρέχει το πρόγραμμα;

Δεν χρειάζεται	
Τι προτείνετε;	

Ερώτηση 15 : Πιστεύετε πως θα βοηθούσε το πρόγραμμα και τις υπηρεσίες που παρέχονται αν θα συμμετείχαν σε αυτό εθελοντές ή άτομα από την τράπεζα χρόνου;

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	
Αρκετά	
Πάρα Πολύ	
<i>Ερώτηση 16 : Η συνεργασία σας με τα υπόλοιπα άτομα της δομής είναι ;</i> Δεν υπάρχει	
Ικανοποιητική	
Πολύ καλή	

Ερώτηση 17: Η συνεργασία σας με τις υπηρεσίες του Δήμου είναι ;

Δεν υπάρχει	
Ικανοποιητική	
Πολύ καλή	

Ερώτηση 18: Σκεφτείτε τη συνολική ικανοποίησή σας από την εργασία σας (μισθός, διαχείριση του προγράμματος, συνεργασίες, υποχρεώσεις) κυκλώστε από το 1 έως το 10, τον αριθμό που αντιπροσωπεύει το βαθμό ικανοποίησής σας, (1=καθόλου ευχαριστημένος, 10= είναι όλα ιδανικά)
:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

A3) Ερωτηματολόγιο ωφελουμένων των προγραμμάτων «ΚΗΦΗ» και «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
« ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ »

Ερωτηματολόγιο ωφελουμένων των προγραμμάτων «ΚΗΦΗ» και «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»

στο πλαίσιο διπλωματικής εργασίας με τίτλο «Απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού και η συμβολή τους στην Τοπική Ανάπτυξη» που εκπονείται από τη φοιτήτρια Αγγελική Σκαφιδά .

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και στόχος του είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων για την συμβολή της απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού στην Τοπική ανάπτυξη. Ευχαριστώ πολύ προκαταβολικά για το χρόνο σας.

Παρακαλώ απαντήστε τις παρακάτω ερωτήσεις βάζοντας ένα Χ στο αντίστοιχο πεδίο..

Ερώτηση 1: Φύλο:

Άνδρας	
Γυναίκα	

Ερώτηση 2: Σε ποια ηλικιακή κατηγορία ανήκετε;

Έως 65	
66 -75	
76 και άνω	

Ερώτηση 3: Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Ανύπαντρος-η	
Παντρεμένος-η	
Διαζευγμένος-η	
Χήρος-α	

Ερώτηση 4: Το μορφωτικό σας επίπεδο σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες ανήκει;

Δημοτικό	
Γυμνάσιο	
Λύκειο	
ΤΕΙ-Πανεπιστήμιο	

Ερώτηση 5: Σε ποιο πρόγραμμα του Δήμου συμμετέχετε;

ΚΗΦΗ	
ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ	

ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

ΓΙΑ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΚΗΦΗ»

Ερώτηση 1 : Σε ποια κατηγορία ωφελουμένων ανήκετε ;

ΑΜΕΑ	
Μη αυτοεξυπηρετούμενα	
ηλικιωμένα άτομα	

Ερώτηση 2 : Πως πηγαίνετε στο χώρο του ΚΗΦΗ;

Με πηγαίνουν τα παιδιά μου ή συγγενείς	
Με παραλαμβάνει το αυτοκίνητο του ΚΗΦΗ	

Ερώτηση 3: Πηγαίνετε καθημερινά στο Χώρο του ΚΗΦΗ;

Ναι	
Όχι	

Ερώτηση 4 : Το προσωπικό σας ακούει όταν θέλετε να συζητήσετε σκέψεις που σας απασχολούν;

Ναι	
Όχι	

Ερώτηση 5 : Είστε ικανοποιημένος/η από τις υπηρεσίες του προγράμματος ;

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	
Αρκετά	
Πάρα Πολύ	

Ερώτηση 6: είστε ικανοποιημένος από το χώρο που υλοποιείται το πρόγραμμα;

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	
Αρκετά	
Πάρα Πολύ	

Ερώτηση 6 : Τι μορφή εξυπηρέτησης λαμβάνετε από το προσωπικό ;

Συνοδεία	
Ατομική υγιεινή	
Θεραπευτικές παρεμβάσεις	

Ερώτηση 8: Αισθάνεστε μια μορφή ασφάλειας από το γεγονός ότι μετέχετε στο πρόγραμμα;

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	

Αρκετά	
Πάρα Πολύ	

Ερώτηση 9: Έχετε να προτείνετε κάποια άλλη υπηρεσία που νομίζετε ότι θα πρέπει να παρέχει το πρόγραμμα ;

Χρήση τηλεϊεδοποίησης (button κινδύνου) ενημέρωσης του προσωπικού σε περιπτώσεις ανάγκης	
Πλήρης ηλεκτρονικός φάκελος με τις ιατρικές σας εξετάσεις για καλύτερη ενημέρωση των ιατρών που επισκέπτεστε	
Άλλο (γράψτε τι)	

Ερώτηση 10: Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος πόσο θα σας κόστιζε οικονομικά το μήνα;

1-50€	
51-100€	
101-150€	
150 και άνω	

Ερώτηση 11: Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος η καθημερινότητά σας:

Θα άλλαζε προς το χειρότερο;	
δε θα επηρεαζόταν καθόλου;	
Θα άλλαζε λίγο;	

Ερώτηση 12: Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος τι θα σας έλειπε περισσότερο;

Η συζήτηση – παρέα;	
Η βοήθεια στην υγεία σας;	
Οι κατασκευές - δημιουργική απασχόληση	
Όλα τα παραπάνω;	

Ερώτηση 13: Θα προτείνατε σε συγγενείς ή φίλους να εγγραφούν στο πρόγραμμα;

Ναι	
Όχι	

ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

ΓΙΑ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ»

Ερώτηση 1: : Σε ποια κατηγορία ωφελουμένων ανήκετε ;

ΑΜΕΑ	
Μη αυτοεξυπηρετούμενα	
Ηλικιωμένα άτομα	

Ερώτηση 2 : *Πόσες φορές σας επισκέπτεται το προσωπικό του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» ;*

Καθημερινά	
1 φορά την εβδομάδα	
2 φορές την εβδομάδα	
Σπανιότερα	

Ερώτηση 3 : *Πιστεύετε ότι θα πρέπει να σας επισκέπτεται το προσωπικό του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» ποιο συχνά ;*

Ναι	
Όχι	

Ερώτηση 4 : *Είστε ικανοποιημένος/ η από τις υπηρεσίες του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» ;*

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	
Αρκετά	
Πάρα Πολύ	

Ερώτηση 5 : *Ποιες υπηρεσίες νοσηλευτικής Φροντίδας χρειάζεστε ;*

Συνοδεία	
Ατομική υγιεινή	
Θεραπευτικές παρεμβάσεις	

Ερώτηση 6 : *Ποιες υπηρεσίες Οικιακής Φροντίδας χρειάζεστε ;*

Καθαριότητα κατοικίας	
Σίτιση	
Εξωτερικές εργασίες	
Συντροφιά	

Ερώτηση 7: *Πόσο συχνά χρειάζεται να σας επισκεφτεί η κοινωνική λειτουργός του προγράμματος;*

1 φορά την εβδομάδα	
2 φορές την εβδομάδα	
Σπανιότερα	

Ερώτηση 8: *Αισθάνεστε μια μορφή ασφάλειας από το γεγονός ότι μετέχετε στο πρόγραμμα;*

Καθόλου	
Ελάχιστα	
Μέτρια	

Αρκετά	
Πάρα Πολύ	

Ερώτηση 9: Έχετε να προτείνετε κάποια άλλη υπηρεσία που νομίζετε ότι θα πρέπει να παρέχει το πρόγραμμα ;

Χρήση τηλεϊεδοποίησης (button κίνδυνου) ενημέρωσης του προσωπικού σε περίπτωση ανάγκης	
Πλήρης ηλεκτρονικός φάκελος με τις ιατρικές σας εξετάσεις για καλύτερη ενημέρωση των ιατρών που επισκέπτεστε	
Άλλο (γράψτε τι)	

Ερώτηση 10: Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος πόσο θα σας κόστιζε περίπου οικονομικά το μήνα;

1-50€	
51-100€	
101-150€	
150 και άνω	

Ερώτηση 11: Αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος η καθημερινότητά σας:

Θα άλλαζε προς το χειρότερο;	
δε θα επηρεαζόταν καθόλου;	
Θα άλλαζε λίγο;	

Ερώτηση 12: αν σταματούσε η λειτουργία του προγράμματος τι θα σας έλειπε περισσότερο;

Οι συζήτηση – παρέα;	
Η βοήθεια στις εσωτερικές και εξωτερικές δουλειές;	
Η βοήθεια στην υγεία σας;	
Όλα τα παραπάνω;	

Ερώτηση 13: Θα προτείνετε σε συγγενείς ή φίλους να εγγραφούν στο πρόγραμμα ;

Ναι	
Όχι	

B) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ:

B1) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ κ. ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΥΔΑΚΗ

Κύριε Δήμαρχε,

Είστε Δήμαρχος της πόλης από το 2003, ο Δήμος έχει απορροφήσει κονδύλια από τα ευρωπαϊκά προγράμματα;

Ναι βέβαια ο Δήμος μας έχει απορροφήσει περίπου 50.000.000€, αξιοποιώντας ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις ΚΠΣ και ΕΣΠΑ (είμαστε ένας από τους πιο αποτελεσματικούς Δήμους στην απορρόφηση και την αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων για αναπτυξιακά έργα). Με στόχο την ανάδειξη της πόλης μας σε μια παραδειγματική πόλη, με αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ποιότητα ζωής και ασφαλή πρόσβαση των κατοίκων και των επισκεπτών της σε όλες τις γειτονιές επιτελέστηκαν μεγάλα και μακρόπνοα έργα σε όλο το Δήμο (σχολεία, παιδικοί σταθμοί, κτίρια πολιτισμού, αναπλάσεις περιοχών). Επίσης με αυξημένο το αίσθημα της κοινωνικής αλληλεγγύης αναπτύξαμε και οργανώσαμε Υπηρεσίες Κοινωνικής Φροντίδας, (ΚΗΦΗ, Βοήθεια στο σπίτι), προσφέροντας πρωτοβάθμια περίθαλψη και ενημέρωση σε θέματα υγείας, ψυχολογικής υποστήριξης, προγράμματα κοινωνικής επανένταξης και βοήθειας κατ' οίκον στους ηλικιωμένους της πόλης μας, συμβάλλοντας στην εναρμόνιση του οικογενειακού και του επαγγελματικού βίου των οικογενειών των ωφελούμενων και προσφέροντας θέσεις εργασίας στα προγράμματα αυτά.

Ποια κύρια προβλήματα θελήσατε να αντιμετωπίσετε με την υλοποίηση των έργων αυτών;

Αρχικά διαπιστώθηκε πως το ΜΕΤΡΟ από συγκοινωνιακή άποψη αναβάθμισε την επικοινωνία των κατοίκων της περιοχής με το υπόλοιπο λεκανοπέδιο, αλλά υποβάθμισε την εμπορικότητα της περιοχής. Τόσο η πλατεία Καλογήρων όσο και οι δυο μεγάλες λεωφόροι που διασχίζουν την πόλη μας και την ενώνουν με τα νότια προάστια και την Αθήνα που αποτελούσαν το εμπορικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής υπέστησαν πάρα πολύ σοβαρό οικονομικό πλήγμα. Το αγοραστικό κοινό απέκτησε εύκολη και γρήγορη πρόσβαση στις μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις της Αθήνας και του Πειραιά τις οποίες δεν μπορούσαν να ανταγωνιστούν οι επιχειρήσεις της πόλης μας. Υλοποιώντας έργα ανάπλασης, κατασκευής διαπλατυσμένων

πεζοδρομίων με προδιαγραφές που θα επιτρέπουν σε ΑΜΕΑ , ηλικιωμένους , μητέρες με καροτσάκια κ.λ.π. την ασφαλή κυκλοφορία τους, αύξηση του πρασίνου, οργάνωση της στάθμευσης, ανανέωση και τοποθέτηση νέου ηλεκτροφωτισμού, διαμόρφωση διασταυρώσεων, και ανακατασκευή οδοστρωμάτων, προσπαθήσαμε να συνεισφέρουμε στην ενίσχυση κατα το μέτρο του δυνατού των υπαρχουσών επιχειρήσεων και στην προσέλκυση νέων επιχειρηματιών στην περιοχή.

Επίσης επιδίωξη μας, ήταν οι κάτοικοι της πόλης μας, σε όποια γειτονιά και αν κατοικούν, να μην αισθάνονται ξεχασμένοι, πολίτες 2^{ης} κατηγορίας, αλλά να μπορούν να ζουν και να κινούνται καθημερινά στην πόλη με ασφάλεια, αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και ποιότητα ζωής. Για το σκοπό αυτό το κάθε έργο που ξεκινούσε συμπλήρωνε αυτό που ήδη είχε υλοποιηθεί.

Με την κατασκευή νέων σχολικών μονάδων αφενός θελήσαμε να αντιμετωπίσουμε άπαξ δια παντός το πρόβλημα της φιλοξενίας των σχολείων μας σε σχολικές μονάδες όμορων δήμων και αφετέρου να προσφέρουμε στα παιδιά της πόλης ένα σύγχρονο και ποιοτικό εκπαιδευτικό περιβάλλον που θα συμβάλει στην εκπαίδευση τους, θα τα βοηθήσει να διευρύνουν τις δεξιότητές τους έτσι ώστε ως αυριανοί πολίτες να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την πρόοδο της τοπικής κοινωνίας.

Τέλος δεδομένου ότι η πόλη μας είχε ανέκαθεν μια πολιτιστική και πνευματική φυσιογνωμία και επειδή ο πολιτισμός αποτελεί τομέα αιχμής για την ανάπτυξη και την προβολή της, εντάχθηκε και χρηματοδοτήθηκε από το Γ΄ ΚΠΣ Ε.Π. «Πολιτισμός» με προϋπολογισμό δαπάνης 2.800.000€, το έργο της «Κατασκευής Μουσείου Μπουζιάνη» μετά από μεγάλες δυσκολίες. Το έργο που κατασκευάστηκε περιλαμβάνει λειτουργία Μουσείου, Εκθεσιακού κέντρου και φύλαξη των έργων του Γ. Μπουζιάνη, Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, Κατασκευή υπαίθριου χώρου εκδηλώσεων, Κατασκευή χώρου στάθμευσης για εξυπηρέτηση των επισκεπτών κ.λ.π.

Αυτά τα έργα θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν με κονδύλια του Δήμου;

Είναι προφανές ότι ο Δήμος δεν θα μπορούσε να πραγματοποιήσει τέτοιου είδους μακρόπνοα έργα με ίδιους πόρους, είναι ένας μικρός Δήμος που τα έσοδά του περιορίζονται στους ΚΑΠ στη ΣΑΤΑ που το μεγαλύτερο μέρος της απορρόφησής τους εξειδικεύεται (συντήρηση σχολείων, πληρωμή προνοιακών επιδομάτων και λειτουργικών εξόδων) και στα έσοδα από φόρους - τέλη που επιβάλλονται τους πολίτες,

τα οποία στην παρούσα δυσμενή οικονομική συγκυρία είναι και αυτά μειωμένα έως μηδαμινά. Τέλος ο Δήμος έχει δάνεια προηγούμενων διοικήσεων που αποπληρώνει οπότε δεν ήταν εφικτό να αιτηθεί δάνειο προκειμένου να υλοποιηθούν τα έργα που υλοποιήθηκαν από τις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις.

Ποιο από τα έργα που υλοποιήθηκαν κύριε Δήμαρχε, έχει ιδιαίτερη σημασία για εσάς και την πόλη σας;

Πιστεύω πως κάθε έργο που υλοποιήθηκε έχει τη σημασία του για την περιοχή που αναπλάστηκε και κατ' επέκταση για ολόκληρη την περιοχή γιατί όπως σας είπα και πριν και μπορείτε να το δείτε και στο χάρτη υλοποίησης των έργων το ένα συμπλήρωνε το άλλο, έτσι ώστε σήμερα που μιλάμε να έχουν υλοποιηθεί έργα ανάπτυξης στο 80% της έκτασης της πόλης. Το πιο εμβληματικό έργο όμως που κατασκευάστηκε και έχει ξεχωριστή θέση για μένα είναι το Μουσείο Μπουζιάνη, έργο αφιερωμένο στο διεθνώς αναγνωρισμένο εξπρεσιονιστή ζωγράφο που έζησε και δημιούργησε στη Δάφνη Γιώργο Μπουζιάνη, τα έργα του οποίου είναι σπάνια και ανεκτίμητης αξίας. Η λειτουργία του Μουσείου αποτελεί έμβλημα και σημείο αναφοράς για την πόλη μας, διοργανώνονται εκθέσεις γνωστών καλλιτεχνών και προσελκύει δημιουργούς από όλη την Ελλάδα όσο και το Εξωτερικό, και πλήθους πολιτιστικών εκδηλώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ στεγάζονται σε αυτό δομές πολιτισμού όπως το Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Στη δύσκολη περίοδο οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής κρίσης που διανύουμε, αναδεικνύεται σε παράγοντα διαμόρφωσης και εξέλιξης του πολιτισμού τόσο για την πόλη μας όσο και για την ευρύτερη περιοχή .

Θεωρείτε πως όλα αυτά τα έργα που πραγματοποιήθηκαν συνέβαλλαν στην τοπική ανάπτυξη ;

Ένας σύγχρονος ΟΤΑ πρέπει να δραστηριοποιείται στην προστασία του περιβάλλοντος, στη βελτίωση των υποδομών ,στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής ,στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των πολιτών σε τομείς όπως ο αθλητισμός και οι πολιτιστικές δραστηριότητες αλλά και στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης στη περιοχή του με λίγα λόγια θα πρέπει να δραστηριοποιηθεί στην Τοπική Ανάπτυξη. Τα έργα που πραγματοποιήθηκαν πιστεύω πως συνέβαλλαν στην τοπική ανάπτυξη δεδομένου ότι αν δεν είχαν πραγματοποιηθεί λόγω της δυσμενούς οικονομικοκοινωνικοπολιτικής συγκυρίας, η κατάσταση στην πόλη μας θα ήταν ακόμα

χειρότερη. Οι επιχειρήσεις που επλήγησαν περισσότερο είναι αυτές της ένδυσης, της υπόδησης και της πώλησης επίπλων ενώ αν εξαιρέσουμε την πρώτη περίοδο της κρίσης που όλα πάγωσαν, γύρω από τις περιοχές που αναπλάστηκαν αναπτύχθηκαν πολλές επιχειρήσεις κυρίως εστίασης.

Είναι πεποίθησή μου πως το φυσικό περιβάλλον, επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα την τοπική ανάπτυξη. Ένα ελκυστικό φυσικό περιβάλλον με την κατάλληλη υποδομή και τις απαραίτητες προσβάσεις, μπορεί να καταστεί πόλος έλξης για νέες επιχειρήσεις και ισχυρό κίνητρο διαμονής για νέους ανθρώπους.

Επίσης πιστεύω πως αξιοποιώντας εργαλεία χωρικού σχεδιασμού ο δήμος υλοποίησε έργα με υψηλή προστιθέμενη αξία απέκτησε ακίνητη περιουσία, χωρίς να προβεί σε δανεισμό και χωρίς να χρεώσει τους κατοίκους του με ανταποδοτικά τέλη, στοχεύοντας στην αστική ανάπτυξη, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του, χωρίς να αλλοιωθεί ο κοινωνικός του ρόλος. Το αστικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε, με τις κατάλληλες υποδομές και τις απαραίτητες προσβάσεις, συμβάλλει στην αύξηση της εμπορικότητας και επισκεψιμότητας της περιοχής αλλά και στην επιλογή της περιοχής για μόνιμη διαμονή.

Πως βοηθάτε εσείς ως Δήμος τους επαγγελματίες της περιοχής;

Τα οικονομικά του Δήμου όπως σας είπα είναι πολύ περιορισμένα, παρόλα αυτά τα τέλη στη δημοτική κοινότητα Δάφνης από το 2003 παρέμειναν σταθερά, ενώ για την Δημοτική κοινότητα Υμηττού, μετά την ενοποίηση των δυο Δήμων μειώνονται σταθερά κάθε έτος ώστε εξομοιωθούν με αυτά της Δάφνης. Δυστυχώς το νομοθετικό πλαίσιο δεν αφήνει κανένα περιθώριο εκπτώσεων ή κάποιας ευνοϊκής μεταχείρισης των επιχειρηματιών που δεν μπορούν να καταβάλλουν τα τέλη τους στο Δήμο και αυτό ακριβώς είναι και το σημείο τριβής μας. Σίγουρο είναι πως με τα έργα που υλοποιήθηκαν και συνεχίζουν να υλοποιούνται από το Δήμο υπάρχει μια έμμεση για να μην πω άμεση βοήθεια στους επαγγελματίες της περιοχής αφού η αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου βοηθά τόσο στην ανάπτυξη της εμπορικότητας της περιοχής όσο και της επισκεψιμότητάς της.

Κύριε Δήμαρχε αυτή την περίοδο έχουν προγραμματιστεί κάποια νέα έργα που θα βοηθήσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη του Δήμου σας η ακόμα καλύτερα στην τοπική ανάπτυξη;

Ναι βέβαια είμαστε ένας Δήμος που παρόλα τα έργα που έχουν γίνει συνεχίζουμε να διεκδικούμε κονδύλια τόσο εθνικά όσο και ευρωπαϊκά ώστε να ολοκληρώσουμε το έργο που έχουμε οραματιστεί.

Έτσι τα έργα που θα υλοποιηθούν στο αμέσως επόμενο διάστημα είναι:

- Η ανακατασκευή του κτιρίου του πρώην ΠΚΠΑ με σκοπό τη δημιουργία ενός ακόμα υπερσύγχρονου βρεφονηπιακού σταθμού προϋπολογισμού δαπάνης 1.660.000 €
- Η ανακατασκευή παιδικών χαρών με στόχο την ποιοτική τους αναβάθμιση και την πιστοποίησή τους για τη νόμιμη λειτουργία τους, προϋπολογισμού δαπάνης 1.170.000,00€.
- Η ανακατασκευή οδοστρωμάτων διαφόρων οδών Δημ. Κοιν. Δάφνης – Υμηττού , προϋπολογισμού δαπάνης 855.000,00
- Η αναζωογόνηση αθλητικών εγκαταστάσεων στο χώρο πολιτισμού και αθλητισμού «ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ» προϋπολογισμού δαπάνης 800.000,00€ και τέλος
- Η ποιοτική – περιβαλλοντική και εμπορική ανάπτυξη του ιστορικού κέντρου της πόλης, προϋπολογισμού δαπάνης 4.200.000,00€ το οποίο είναι ένα έργο που θα πραγματοποιηθεί στο κέντρο της πόλης με πλήρη ανάπτυξη της πλατείας δημαρχείου και της γύρω περιοχής όπου σήμερα δραστηριοποιούνται δεκάδες επιχειρήσεις με στόχο την τόνωση της επιχειρηματικής και εμπορικής δράσης της περιοχής και την περαιτέρω ανάπτυξη της ποιότητας ζωής των πολιτών.
- Επίσης έχουμε ήδη ενταχθεί στο πρόγραμμα «Κέντρα κοινότητας» (ΕΣΠΑ 2014 -2020 ΕΠ. ανάπτυξη-εργασία-αλληλεγγύη). Η λειτουργία του προγράμματος αρχίζει άμεσα και επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός τοπικού σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση των πολιτών με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή. Τα Κέντρα κοινότητας θα υποστηρίζουν τις Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου.
- Επίσης υλοποιούνται ήδη το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης και το πρόγραμμα ΤΕΒΑ.

Ο Δήμος Δάφνης -Υμηττού διεκδίκησε κονδύλια από κάθε θεσμικό όργανο που μπορούσε να απευθυνθεί από το 2001 – 2015, για να υλοποιήσει δεκάδες έργα που εντάσσονται

στους άξονες του στρατηγικού σχεδιασμού του, δημιουργώντας, μια αρκετά σημαντική ακίνητη περιουσία. Παρά τις αντιξοότητες της οικονομικοκοινωνικής κρίσης, ο Δήμος συνεχίζει να είναι διεκδικητικός να λαμβάνει χρηματοδοτήσεις και να υλοποιεί έργα που έχουν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό με απώτερο σκοπό την βιώσιμη τοπική αστική και κοινωνική ανάπτυξη.

B1.1) ΧΑΡΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

B2) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ κ. ΒΕΡΥΚΙΟ ΔΗΜΗΤΡΙΟ, ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΟ ΚΑΙ ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΟ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΑΦΝΗΣ – ΥΜΗΤΤΟΥ

Κύριε Βερύκιε,

Θεωρείτε πως το σχολείο με την ευρύτερη έννοια αποτελεί κοινωνική δομή;

Μία από τις βασικές, ίσως η σημαντικότερη, κοινωνική δομή στη λειτουργία μιας πόλης, είναι το σχολείο και γενικότερα η εκπαιδευτική κοινότητα στο σύνολό της, που αποτελεί το 1/3 περίπου των κατοίκων. Ο ρόλος του σχολείου και όλων των συντελεστών μάθησης δεν ολοκληρώνεται αποκλειστικά με ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σύστημα.

Είναι μια συνεχής διεργασία που συντελείται δια βίου και χρησιμοποιεί ποικίλους τρόπους και μέσα, κτηριακές υποδομές, στελεχικό δυναμικό και συνεργασίες που διασφαλίζουν τους όρους του «δημιουργικού» και ποιοτικού σχολείου.

Αξιοποιήθηκαν κονδύλια από την ΕΕ από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού για κατασκευή έργων στην εκπαίδευση; Ποιος ήταν ο στόχος της διοίκησης;

Στο Δήμο Δάφνης-Υμηττού, κατά τρόπο πρωτόγνωρο για τα δεδομένα μικρού Δήμου, αξιοποιήθηκαν πόροι ΚΠΣ και Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), αλλά και άλλες ειδικές χρηματοδοτήσεις και κατασκευάστηκαν σύγχρονα σχολικά κτήρια (4^ο Δημοτικό και 4^ο Γυμνάσιο Δάφνης), ενώ πολλά άλλα ανακατασκευάστηκαν και αναβαθμίστηκαν με ουσιαστικές τεχνικές παρεμβάσεις, με κριτήριο το σημερινό σχολείο να ανταποκρίνεται στα «αιτήματα των καιρών».

Ποιο ήταν το όραμα της διοίκησης όταν αιτείτο χρηματοδότησης για κατασκευή σχολείων;

Η Διοίκηση του Δήμου, προσανατολισμένη στο όραμα «το σχολείο εκτός των τειχών», θεωρεί το σχολείο και τους ανθρώπους του, μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς, οργανικά μέλη της τοπικής κοινωνίας και τους σχολικούς χώρους μέρος του αποθέματος των υποδομών της πόλης και πολυλειτουργικά - πολυπολιτισμικά κέντρα κάθε γειτονιάς. Ευνόητη λοιπόν είναι η προτεραιότητα της Διοίκησης του Δήμου στην αιφόρο ανάπτυξη του τομέα της εκπαίδευσης, παρά τις περιορισμένες δυνατότητες του θεσμικού πλαισίου, που παραμένει ακόμη συγκεντρωτικό.

Ο εθνικός μας ποιητής Κωστής Παλαμάς για τις προτεραιότητες της πολιτείας και το μέλλον της, έλεγε με έμφαση: «σχολεία χτίστε» και πολύ παλαιότερα ο Πλάτωνας: «Δεν ξέρω κάτι άλλο για το οποίο κάθε άνθρωπος θα έπρεπε να νοιάζεται τόσο πολύ όσο για το πώς θα γίνουν τα παιδιά του άνθρωποι καλύτεροι από αυτόν».

B3) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΔΑΦΝΗΣ – ΥΜΗΤΤΟΥ ΚΑ ΝΕΖΗ ΔΗΜΗΤΡΑ

Κα Νέζη,

Ο κ. Δήμαρχος μας είπε πως από το Δήμο Δάφνης – Υμηττού απορροφήθηκαν τα τελευταία χρόνια σημαντικά κονδύλια από ΚΠΣ και ΕΣΠΑ για την κατασκευή έργων. Τι αποτελέσματα πιστεύετε πως είχε η υλοποίηση στο Δήμο Δάφνης – Υμηττού των έργων αυτών;

Η ένταξη και η υλοποίηση έργων κτιριακής υποδομής , περιβάλλοντος και πολιτισμού και κοινωνικής προστασίας ευαίσθητων ομάδων πληθυσμού , στην περιοχή μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων ΚΠΣ και ΕΣΠΑ είχε ως αποτέλεσμα:

- A) την αισθητική αναβάθμιση της πόλης με παράλληλη σημαντική βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων
- B) την ανακούφιση των εργαζομένων γονέων με τη λειτουργία σύγχρονων βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών προστασίας της βρεφικής και της νηπιακής ηλικίας
- Γ) την παροχή αναβαθμισμένων συνθηκών εκπαίδευσης στους μαθητές με νέα σύγχρονα σχολικά κτίρια που αποδόθηκαν στη σχολική κοινότητα , τα οποία πληρούν όλους τους κανονισμούς ασφαλείας προσβασιμότητας και λειτουργικότητας
- Δ) την παραμονή των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες στο οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον, την αποφυγή χρήσης ιδρυματικής φροντίδας ή καταστάσεων αποκλεισμού, την εξασφάλιση μιας αξιοπρεπούς και υγιούς διαβίωσης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους την υποστήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος των επωφελούμενων και η προώθηση της απασχόλησης ικανού και εξειδικευμένου προσωπικού, μέσω της λειτουργίας των προγραμμάτων Βοήθεια στο Σπίτι και ΚΗΦΗ .
- Ε) τη δημιουργία και διατήρηση θέσεων εργασίας τόσο κατά την υλοποίηση των έργων όσο και στη συνέχεια δεδομένου ότι, λόγω της αναβάθμισης του περιβάλλοντος αναπτύχθηκε περιορισμένη βέβαια, εξαιτίας της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας, επιχειρηματική δραστηριότητα στις περιοχές που αναπλάστηκαν
- ΣΤ) τη λειτουργία χώρου πολιτισμού ενός χώρου που είναι κόσμημα για την περιοχή, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην ανάπτυξη του πολιτιστικού στοιχείου με τη διοργάνωση εκθέσεων καλλιτεχνών πανελλήνιας και παγκοσμίου φήμης και πολλών άλλων εκδηλώσεων που σχετίζονται με τον πολιτισμό, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Τα έργα αυτά αν δεν κατασκευάζονταν με ευρωπαϊκά κονδύλια, θα μπορούσαν να κατασκευαστούν με κονδύλια του Δήμου;

Του Δήμου σίγουρα όχι, ο Δήμος μας είναι μικρός με περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες πιθανά να μπορούσαν κάποια από αυτά να είχαν υλοποιηθεί με εθνικά κονδύλια, αλλά σε καμία περίπτωση στην σημερινή έκταση.

Πιστεύετε πως συνέβαλλαν τα έργα αυτά στην τοπική ανάπτυξη;

Αν τα έργα αυτά υλοποιούντο σε άλλη χρονική περίοδο και η παράδοσή τους προς χρήση δεν ήταν παράλληλη με την οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα μας, πιστεύω πως η περιοχή θα είχε αναπτυχθεί πάρα πολύ. Όμως παρόλη τη δυσμενή συγκυρία πιστεύω πως συνέβαλλαν ώστε η κατάσταση να μην γίνει χειρότερη. Τα έργα που υλοποιήθηκαν αποτελούν παρακαταθήκη για το Δήμο είναι μια ακίνητη περιουσία που έχει μεγάλη οικονομική και προστιθέμενη αξία. Ως τοπική ανάπτυξη δεν νοούμε μόνο την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, νοούμε και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, την αναβάθμιση των υποδομών, του περιβάλλοντος, τη βιώσιμη αστική και κοινωνική ανάπτυξη και σε όλα αυτά συνέβαλαν τα έργα που υλοποιήθηκαν.

B4) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΟΥΖΙΑΝΗ, κα ΚΥΠΡΑΙΟΥ ΕΛΕΝΗ

Κα Κυπραίου,

-Πόσα χρόνια λειτουργεί το Μουσείο Μπουζιάνη και τι πιστεύετε ότι έχει προσφέρει στο Δήμο Δάφνης – Ύμηττού .

-Το Μουσείο-Σπίτι λειτουργεί από τον Οκτώβριο 2010), κι όταν λέμε λειτουργεί εννοούμε ότι γίνονται εκθέσεις σταθερά. Μέχρι τώρα υπήρξε μόνο ένα εξάμηνο που παρέμεινε κλειστό όμως, όλα αυτά τα χρόνια η δραστηριότητα όλων των χώρων του Μουσείου και του όμορου Πνευματικού Κέντρου είναι ουσιαστική και αδιάλειπτη. Το γεγονός ότι κάποιος έρχεται στη Δάφνη, σ' ένα μικρό κατά γενική ομολογία Μουσείο, οφείλεται στο ότι οι εκθέσεις είναι σημαντικές και αφορούν πολλούς, όχι μόνο τους ειδικούς. Κι αυτό

θεωρούμε ότι είναι η προσφορά μας στην πόλη και τους κατοίκους της. Ο καθοριστικός ρόλος που έχουν διαδραματίσει οι δραστηριότητες της ιστορικής περιοχής της Δάφνης, στην υποστήριξη και τη διάδοση του πολιτισμού στην χώρα μας.

-Μπορεί ένας χώρος σαν το Μουσείο Μπουζιάνη να κινήσει το ενδιαφέρον του κόσμου;

-Αφιερωμένος στον ζωγράφο Μπουζιάνη, ο χώρος που στέγασε τα 25 τελευταία χρόνια της ζωής του τον ζωγράφο, την οικογένεια και το έργο του, φιλοδοξεί να γίνει **θεσμός** αφού στοχεύει σε μια ευρύτερη **προσφορά και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής**, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση τέχνης - πολίτη.

Στόχος του Μουσείου μας είναι η ενθάρρυνση του κοινού να αναπτύξει διάλογο με τις **εικαστικές τέχνες, τη μουσική, την ποίηση, το βιβλίο, το θέατρο**, (μέσα από εκδηλώσεις που γίνονται με το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, κινηματογραφικές θεματικές βραδιές κλπ) αλλά και **να συμμετάσχει ενεργά σε διαλέξεις, σεμινάρια και δραστηριότητες** σχετικές με τις τέχνες και τα γράμματα.

-Εξακολουθεί να έχει ανταπόκριση ο εκπαιδευτισμός και ο Μπουζιάνης;

-Μέχρι τώρα έχουν γίνει 14 σημαντικές εκθέσεις. Δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στη **γενιά του '30** και τους καλλιτέχνες του άμεσου περιβάλλοντος του Μπουζιάνη, ενώ ταυτόχρονα καταγράφονται και παρακολουθούνται οι τάσεις, τα πρόσωπα και τα ρεύματα της εποχής, εφόσον δημιουργούμε το σημαντικότατο αρχείο του Μουσείου μας ώστε να αποκτήσει ακόμα πιο ισχυρή τεκμηρίωση η καλλιτεχνική παραγωγή του ζωγράφου στην Ελλάδα και τη Γερμανία, προκειμένου, αφενός να φέρει το κοινό σε επαφή με το έργο του, αφετέρου να δώσει βήμα στους νεότερους εικαστικούς να έρθουν σε επαφή με το ζωγράφο που δεν έχουν ολοκληρωμένη εικόνα της σπουδαιότητας του έργου του.

-Βοηθάει το Μουσείο στην ευρύτερη επικοινωνία του έργου του;

Ας μη ξεχνάμε καταρχήν ότι οι εκθέσεις λειτουργούν με **δωρεάν είσοδο και δωρεάν ξεναγήσεις -πολλές φορές** με εντυπωσιακή συμμετοχή πολιτών και φιλότεχνων, όπου μετέτρεψαν **τη διάθεσή μας για προσφορά σε αίσθημα ευθύνης**. Κάτι που μας μεταλαμπάδεψε ο Δήμαρχος κ. Μ.Ι. Σταυριανουδάκης, το δικό του όραμα υλοποιούμε στο Μουσείο, αλλά και το όραμα του Χ. Μιχαλόπουλου (Δημάρχου στη Δάφνη επί 35

χρόνια) και του Θ. Κωνσταντινίδη, (προσωπικού φίλου του Γ. Μπουζιάνη και ιδρυτικού στελέχους στου συλλόγου «Φίλοι Γ. Μπουζιάνη») δουλεύοντας με αυταπάρνηση.

-Τι επισκεψιμότητα έχει ο χώρος;

Οι εκθέσεις που αφορούν τον Μπουζιάνη, με έργα του Μπουζιάνη, έχουν μέσο όρο 10 άτομα την ημέρα/ 5 ημέρες την εβδομάδα. Εκθέσεις που προσανατολίζονται σε νέους σύγχρονους εικαστικούς 30 άτομα την ημέρα/ 5 ημέρες την εβδομάδα. Και στις δυο περιπτώσεις υπήρξαν ημέρες με επισκεψιμότητα 80 άτομα/ημέρα.

-Πώς διατηρείται ένας τέτοιος θεσμός “ζωντανός” και βοηθά στην Τοπική ανάπτυξη;

Είμαστε βέβαιοι ότι οι φιλότεχνοι έχουν αποδείξει εμπράκτως τη στήριξή τους (με δωρεές και χορηγίες σε είδος), στον πολιτισμό και τα γράμματα και αναγνωρίζουν και τη δυναμική προσφορά του Δήμου και την εμπειριστατωμένη δουλειά των ανθρώπων του Μουσείου και των εθελοντών, που με μοναδικό γνώμονα τη διάδοση της Τέχνης, αναβαθμίζουν την γύρω περιοχή και κρατούν ανοιχτό το Μουσείο στη διάθεση των πολιτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Γεωργακοπούλου, Ι, Σταθοπούλου – Σιγάλα, Ζ. (2002). *Από την αρχαία Αλωπεκή στη σημερινή Δάφνη*. Πάραλος.

Δήμος Δάφνης – Υμηττού (2012). Το επιχειρησιακό πρόγραμμα του δήμου Δάφνης – Υμηττού 2012 - 2014.

Εθνικό τυπογραφείο. (1928) ΦΕΚ 156/Α/8.8.1928.

Εθνικό τυπογραφείο. (1925). ΦΕΚ 48/Α/27.2.1925.

Εθνικό τυπογραφείο. (1951). ΦΕΚ 81/Α/21.3.1951.

Χριστοφοράκης Σ, Μαν.(2001) *Τοπική Ανάπτυξη και Περιφεριακή Πολιτική*. Παπαζήση

Βαλασσόπουλος Β., Βολουδάκης Ε., Γετίμης Π., Ηλιοπούλου Π., Κυριακού Γ., Πανουργιάς Ε., Παπαδακαλόπουλος Α. Πετράκη – Κώττη Α.,(1989) *Θέματα Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης* ΕΕΤΑΑ

Μωραΐτου Ι., (2014), *Συνοχή και Τοπική Ανάπτυξη: Αναγκαίες Πολιτικές, Θεσμοί και Εργαλεία για την υπέρβαση της κρίσης*. Συνέδριο Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΔΙΑΚΥΒΕΥΜΑΤΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ 4-5 Απριλίου 2014, Βόλος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας -SEED Center - Ελληνικό Παρατηρητήριο LSE - ΚΕΠΕ

ΟΟΣΑ (2006). *Competitive Cities in the Global Economy*. Paris : Organisation for Economic Cooperation and Development.

Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού. (2017a). Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων – Βοήθεια στο Σπίτι.

Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής Δάφνης – Υμηττού. (2017b). Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων – Βοήθεια στο Σπίτι, Χρηματοδοτήσεις.

Ξενόγλωσση

Acemoglu, D. and Johnson, S. (2006), *De Facto Political Power and Institutional Persistence*, American Economic Review, 96(2), 325–330.

Acemoglu, D., Johnson, S. and Robinson, J. A. (2005), *Institutions as a fundamental cause of long-run growth*. In Handbook of Economic Growth, Edited by: Aghion, P. and Durlauf, S. N. 385–472. Amsterdam: North Holland.

Barca, F., McCann, P., and Rodríguez-Pose, A. (2012), *The case for regional development intervention: place-based versus place-neutral approaches*. Journal of regional science, 52(1), 134-152.

Camagni, R. (2009), *Territorial capital and regional development*. In Handbook of Regional Growth and Development Theories, Edited by: Capello, R. and Nijkamp, P. 118–132. Cheltenham: Elsevier.

Chien, Shih-Shen. (2008), *The Isomorphism of Local Development Policy: A Case Study of the Formation and Transformation of National Development Zones in Post-Mao Jiangsu, China*, Urban Studies, 45(2), 273–294.

dall’Erba, S. and Le Gallo, J. (2008), *Regional Convergence and the Impact of Structural Funds over 1989–1999: A Spatial Econometric Analysis*, Papers in Regional Science, 87, 219–244.

Dei Ottati, G. (1994), *Cooperation and competition in the industrial districts as an organization model*. European Planning Studies, 2: 463–483.

Ferguson, Niall, Charles S. Mair, Erez Manela, and Daniel J. Sargent, (eds.). (2010), *The Shock of the Global: The 1970s in Perspective*. Cambridge, MA : Harvard University Press.

Fukuyama, F. (2000), *Social Capital and the Civil Society*. In IMF Working Paper Number 74, Washington, DC: International Monetary Fund (IMF).

Giddens, A. (1990), *The Consequence of Modernity*, Oxford: Polity.

Hall, R. E. and Jones, C. I. (1999), *Why do some countries produce so much more output per worker than others?*. Quarterly Journal of Economics, 114: 83–116.

Healey, P. (1998), *Building institutional capacity through collaborative approaches to urban planning*. *Environment and Planning A*, 30: 1531–1546.

Hirschman, A. O. (1958), *The Strategy of Economic Development*. New Haven : Yale University Press.

Jütting, J. (2003), *Institutions and Development: A Critical Review*. In OECD Development Centre, DEV/DOC (2003): 08. Working Paper Number 210, Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).

Knack, S. (2003), *Groups, growth and trust: cross-country evidence on the Olson and Putnam hypotheses*. *Public Choice*, 117: 341–355.

Krugman, Paul. (1991), *Geography and Trade*. Cambridge , MA : MIT Press.

Krugman, Paul. (1995), *Development, Geography and Economic Theory*. Cambridge : MIT Press.

Legendijk, A. & Cornford. J. (2000), *Regional Institutions and Knowledge—Tracking New Forms of Regional Development Policy*, *Geoforum*, 31(2), 209–218.

Lucas, R. E. (1988), *On Mechanisms of Economic Development* *Journal of Monetary Economics*, 22(1), 3–42.

McCann, P. (2008), *Globalization and Economic Geography: The World Is Curved, Not Flat*, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 1(3), 351–370.

Myrdal, G. (1957), *Economic Theory and Underdeveloped Regions*. London : Hutchinson.

North, D. (2005), *Understanding the Process of Economic Change*, Princeton, NJ: Princeton University Press.

North, D. C. (1990), *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, New York, NY: Cambridge University Press.

Pike, A., Rodríguez-Pose, A. and Tomaney, J. (2006), *Local and Regional Development*. London : Routledge.

Putnam, R. D. (2000), *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, New York, NY: Simon & Schuster.

Rodríguez-Pose, A. (2011), *Economists as Geographers and Geographers as Something Else: On the Changing Conception of Distance in Geography and Economics*, *Journal of Economic Geography*, 11(2), 347–356.

Rodríguez-Pose, A. (2013), *Do institutions matter for regional development?* *Regional Studies*, 47(7), 1034-1047.

Rodrik, D., Subramanian, A. and Trebbi, F. (2004), *Institutions Rule: The Primacy of Institutions over Geography and Integration in Economic Development*, *Journal of Economic Growth*, 9(2), 131–165.

Rodrik, D., Subramanian, F. and Trebbi, F. (2004), *Institutions rule: the primacy of institutions over geography and integration in economic development*. *Journal of Economic Growth*, 9: 131–165.

Romer, P. M. (1986), *Increasing Returns and Long-Run Growth*, *Journal of Political Economy*, 94, 1002–1037.

Rostow, W. W. (1959), *The Stages of Economic Growth*, *Economic History Review*, 12(1), 1–17.

Rugman, A. (2005), *The Regional Multinationals*. Cambridge, U.K.: Cambridge University Press.

Solow, R. M. (1956), *A Contribution to the Theory of Economic Growth*, *Quarterly Journal of Economics*, 70, 65–94.

Spence, M. (2011), *The Impact of Globalization on Income and Employment: The Downside of Integrating Markets*, *Foreign Affairs*, 90, 28–41.

Storper, M. (1997), *The Regional World: Territorial Development in a Global Economy*. New York: Guilford Press.

Storper, M. (2005), *Society, community and economic development*. *Studies in Comparative International Development*, 39: 30–57.

Streeck, W. (1991), *On the institutional conditions of diversified quality production*. In *Beyond Keynesianism: Socio-Economics of Production and Full Employment*, Edited by: Metzner, E. and Streeck, W. 21–61. Aldershot: Edward Elgar.

Swan T. W. (1956), *Economic Growth and Capital Accumulation*, *Economic Record*, 32, 334–361.

Ulltveit-Moe, K. L. (2008), *Live and Let Die – Industrial Policy in a Globalised World*, Expert Report No 22 to Sweden's Globalization Council. Västerås : Edita

Venables, A. J. (2010), *Economic Geography and African Development*, *Papers in Regional Science*, 89(3), 469–483.

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

United Nations Centre for Regional Development (2012). *Regional Development*. Διαθέσιμο στη δ/νση : <http://www.uncrd.or.jp/index.php?menu=368>. [Πρόσβαση 16/02/2017].

Δήμος Δάφνης – Υμηττού (2016). *Ο Δήμος Δάφνης – Υμηττού*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <http://www.dafni-ymittos.gov.gr/dafni-ymittos>. [Πρόσβαση 01/02/2017].

Ευρωπαϊκή Ένωση (2007). *Συνθήκη της Λισαβόνας*. Διαθέσιμο στη δ/νση <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EL>. [Πρόσβαση 11/02/2017].

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010). *Ευρώπη 2020. Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης*. Διαθέσιμο στη δ/νση: https://2007-2013.espa.gr/elibrary/%CE%95%CE%95_2020.pdf. [Πρόσβαση 11/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2015). *Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ 2014 – 2020*. Διαθέσιμο στη δ/νση: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticSectoralOP.aspx>. [Πρόσβαση 13/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2015a). *Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα ΕΣΠΑ 2014 – 2020*. Διαθέσιμο στη δ/νση : <https://www.espa.gr/el/Pages/staticRegionalOP.aspx>. [Πρόσβαση 15/02/2017.]

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016a). *Το έργο του ΕΣΠΑ με χάρτες και αριθμούς*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <http://anaptyxi.gov.gr/Default.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016b). *Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticOPInfrastructureEnvironment.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016c). *Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://www.espa.gr/el/Pages/staticOPEpanadvn.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017.]

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016e). *Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://www.espa.gr/el/Pages/staticOPMetarythmisiDimosiouTomea.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017.]

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016f). *Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνική Βοήθεια*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://www.espa.gr/el/Pages/staticOPTechnicalAssistance.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017.]

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016g). *Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://www.espa.gr/el/Pages/staticAgrotikiAnaptyxi.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017.]

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016h). *Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιεία και Θάλασσα*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticOPMaritimeFisheries.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2016i). *Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττική*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://www.espa.gr/el/Pages/staticOPAttica.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (2017). *Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία*. Διαθέσιμο Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://www.espa.gr/el/Pages/staticOPInfrastructureEnvironment.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης (επιμ.) (2016d). *Το ΕΣΠΑ 2014 – 2020*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://www.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>. [Πρόσβαση 12/02/2017.]

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (2011a). *Τι είναι το ΕΣΠΑ 2007 – 2013*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://2007-2013.espa.gr/el/Pages/staticWhatIsESPA.aspx>. [Πρόσβαση 14/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (2012). *Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική – Πολιτική της Συνοχής*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://2007-2013.espa.gr/el/Pages/staticEuropeanRegionalPolicy.aspx>. [Πρόσβαση 11/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού. (2011b). *Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007 – 2013*. Διαθέσιμο στη δ/ση: <https://2007-2013.espa.gr/el/Pages/staticRegionalOP.aspx>. [Πρόσβαση 14/02/2017].

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού. (2011c). *Τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007 – 2013*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <https://2007-2013.espa.gr/el/Pages/staticSectoralOP.aspx>. [Πρόσβαση 14/02/2017].

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2015). *Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Κλιματική Αλλαγή*. Διαθέσιμο στη δ/ση : <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=446>. [Πρόσβαση 11/02/2017].